

6

Ribič

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

LETO 2021
LETNIK LXXX
ISSN 0350-4573

140
140 LET ORGANIZIRANEGA
RIBIŠTVA NA SLOVENSKEM

80
80 LET GLASILA RIBIČ

OB 140-LETNICI ORGANIZIRANEGA RIBIŠTVA NA SLOVENSKEM

Morda se bom ponavljaj, vendar me vselej, ko obeležujemo okrogle obletnice, kot je letošnja 140-letnica organiziranega ribištva na Slovenskem, zajamejo radostni občutki, spomin pa seže daleč nazaj, v obdobje, ko sem sam začel z ribolovom. Predvsem se spominjam lepe narave in obilice rib v okoljih, kjer sem živel.

Tako se spominjam, da je bila celjska Savinja pred poplavi leta 1990 bogata s potočnimi postrvmi. V maju sem jih pod Petričkom uspešno lovil na šaša cimetaša, ki je bil tudi edina postrvja muha, ki sem jo takrat poznal in uporabljal. Tudi lipani so plavali v tistem delu Savinje in redki muharji smo jih preganjali vse do Polulskega mostu; domovali so tudi v Hudinji. Ali pa se spomnim večernih lipanskih skokov na letuškem delu Savinje, s katerim gospodari RD Šempeter. Zvečer je voda prav zavrela in ker sem zaradi neizkušenosti večkrat zamudil zasek, so lačni lipani rdečerepko pobrali tudi po desetem predlošku.

Zdaj tega raja ni več. Spremenila se je reka in spremenile so se ribe. Količine rib so sicer podobne, vendar določene vrste izginjajo. Ob tem se je treba vprašati, ali smo za to krivi ribiči, narava ali kdo tretji.

Za ribiče lahko trdim, da prav gotovo ne. Morda za manjši del vodotokov, kjer so zaradi požrešnosti posameznikov prelovi, sicer pa ne. Celo obratno. Trdim, da bi bili dandanes vodotoki veliko bolj p(o)razni, če ne bi bilo nas ribičev, ki smo pripravljeni v svojem prostem času gospodariti z ribolovnimi revirji. Tisto, kar me skrbi, je, da z vodami v RD gospodari zgolj peščica članov, večina preostalih pa bi samo lovili ribe in še malo »pošinfali« za šankom ali na zborih. Predsednik, tajnik, gospodar, člani UO, kakšen aktiven ribiški čuvaj pa se po navadi ribškoupravljalavska zgodba konča. Še bolj sem kritičen do »nešportnih« ribičev. Nekateri bi želeli ujeti in upleniti čim več rib. Samo da bi napolnili domači zmrzovalnik. Če je le-ta poln, pa ulovijo ribo še za kakšnega soseda. Spet drugi niso srečni, če ne ulovijo zelo velike ribe. Tretji bi se na vsak način izživiljali nad ribami, se fotografirali, ker se hočejo dokazovati pred svojimi prijatelji. Vse to, vsaj zame, ni pravi odraz športnega ribiča.

Poseben izziv in pokazatelj, kako (ne)močni smo pred vplivom narave, lahko ugotavljamo tudi zadnje leto – v letu pandemije. Upravičena je bila nejevolja tistih, ki zaradi zaostrenih ukrepov niso imeli možnosti iti na ribolov. Če bi kaj pomagalo, njim je namenjeno moje opravičilo. Zelo smo si prizadevali, da je bil ribolov prepoznan kot oblika športne rekreacije, ki je dovoljevala bolj sproščeno gibanje in potovanje. Pa so nekateri kljub temu ob ribolovnem druženju pozabili na osnovne preventivne ukrepe in zahtevano medsebojno razdaljo, spet drugi bi želeli v obdobju najtežjih okužb in številčne omejitve družinjenj tekmovali ali pa se družiti na zame zavržnih »keš« tekamah.

Narava je vselej pokazatelj človeške nečimrnosti in v odnosu med naravo in človekom bo zmagala vselej slednja. Ko pišem o poplavih leta 1990, mislim na velik vpliv narave, ki je vsekakor lahko poguben za določene vodotoke. V prihodnosti nas mora še bolj skrbeti segrevanje ozračja in vode ter njihov vpliv na ribolovne pasove. Nujno bo treba najti ravnovesje med ribojedimi pticami in zvermi ter ribami. Zopet nas čaka ponovna bitka za pridobitev petletne odločbe za plašenje in odvzem osebkov velikega kormorana iz narave, odpiramo pa nove fronte, ki se nanašajo na čezmeren vpliv sive in bele čaplje, race žagarice in vidre.

Še najbolj pa vpliva človek s svojimi nespametnimi posegi v vodotoke. Protipoplavne zaščite, načrtovana gradnja novih hidroenergetskih objektov, posegi v vodotoke v času ribje drsti, poseljevanje priobalnih zemljišč in poplavnih površin, vse to so škodljivosti, ki ribam jemljejo prostor, kjer živijo. Naša prizadevanja bi morala iti v smeri denaturacije, da bi se začeli pogovarjati, da je treba določen odsek, ki je reguliran, preurediti v vodotok, kot je tekkel nekoč: z meandri in globokimi tolmunji. Ali pa namesto gradnje velikih vodnih preprek podremo tiste, ki so neuporabne.

Pa da ne bo moj praznični zapis morbiden in jamrajoč. Menim, da je bistveno, da se ob takšnih okroglih obletnicah namesto nazaj zagledamo v prihodnost. Ko sem zapisal, da nas v prihodnje čakajo veliki izzivi, lahko zapišem, da ob tem nisem črnogled. Poleg tega, da imamo urejeno ribiško organizacijo, kjer ni veliko nesoglasij, dobro delujoče ribiške družine, ki sicer imajo svoje izzive, vendar vestno gospodarijo z zaupanim ribiškim okoljem, mi upanje vzbujajo veliko mladih, ki prihajajo za nami. Lahko se pohvalimo s skoraj desetino članov v starosti manj kot 18 let in to je tisto, kar nam zavida tudi druge civilne organizacije. Dajmo tem mladim priložnost, da prevzamejo odgovorne funkcije, pa bo čez deset let praznovanje naslednje okrogle obletnice organiziranega ribištva še bolj veselo in bogato.

Poskrbimo za življenje vodi in v njej.

Dr. Miroslav Žaberl, predsednik RZS

Jutro ob Dravi. Foto: Pixabay.

RIBIČ

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

Ribič je z odločbo Ministrstva za kulturo, št. 61510-42/2014/3, izdano 16. 5. 2014, vpisan v razvid medijev pod zaporedno številko 1880.

ISSN 0350-4573
UDK 632

Izdaja
Ribiška zveza Slovenije,
1001 Ljubljana, p. p. 2974.
Izhaja vsak prvi teden v mesecu, razen števil 1-2 in 7-8, ki so združene.

Uredništvo in uprava:
Tržaška cesta 134
1000 Ljubljana

Telefon:
uredništvo:
(01) 256 12 97
tajništvo:
(01) 256 12 94
041 738 849
telefaks:
(01) 256 12 95
www.ribiska-zveza.si

NASLOVI ELEKTRONSKE POŠTE
RIBIŠKE ZVEZE SLOVENIJE:
Ribiška zveza Slovenije
info.rzs@ribiska-zveza.si
sekretar RZS
sekretar.rzs@ribiska-zveza.si
tajništvo RZS
tajnistvo.rzs@ribiska-zveza.si
računovodstvo RZS
racunovodstvo.rzs@ribiska-zveza.si
uredništvo glasila Ribič
glasiloricibic.rzs@ribiska-zveza.si

Transakcijski račun:
02010-0017838266

UREDNIŠTVO:
Odgovorni urednik:
Jure Ušeničnik Schifferstein

UREDNIŠKI ODBOR:
predsednik:
Igor Kloboves

člani:
Egon Dolenc, Drago Ornik,
Boštjan P. Zagožen, Peter Weibl

ČASOPISNI SVET:

člani:
dr. Jože Ocvirk,
dr. Božidar Voljč

Lektoriranje:
Marjetka Šivic

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost se od glasila obračunava davek na dodano vrednost.

Naklada: 11.000 izvodov

Priprava za tisk in tisk:
Tiskarna SCHWARZ PRINT, d. o. o.

Vsebina

UVODNIK

Ob 140-letnici organiziranega ribištva na Slovenskem
Dr. Miroslav Žaberl 162

VABILO

Vabilo na prireditve ob 140-letnici organiziranega slovenskega sladkovodnega ribištva
Dr. Miroslav Žaberl 164

140 let ORGANIZIRANEGA RIBIŠTVA in 80 let GLASILA RIBIČ

Vsi predsedniki slovenske ribiške organizacije (1. del)
Dr. Marjan Toš 165

ZGODOVINA

Ribolovne pravice na Cerknškem jezeru
Janez Kebe 168

OHRANIMO NARAVO

Mariborsko (Brestrniško) jezero
Milan Štraus 170

RIBIŠTVO

Invazivne tujerodne vrste:
sladkovodni raki (4. del)

Jernej Košir, mag. biol. in ekol. z naravovar. 174

V iskanju kečige (1. del)

Jan Potočnik Erzin, Eva Horvat, Blaž Cokan in Polona Pengal 177

Osnova za svetlo prihodnost muharjenja so čiste vode, polne domorodnih soških postrvi in jadranskih lipanov, vzgojenih doma
Borut Jerše 180

ZASLUŽIJO SI NAŠO POZORNOST

Brežičani pripravljajo dodatno tekmovališče
Jože Šmejc 182

PREDSTAVITEV RIBIŠKIH DRUŽIN

Ribiška družina Šempeter
Uredništvo 184

ZNANJE IN IZKUŠNJE

Na lipana
Vladimir Mikec 186

RIBOLOV

Ribolov ostrizhev
Nenad Crnomarković 190

MLADI RIBIČ

Deček, ki je kabural
Peter Kodre 193

MUHARSKI KOTIČEK

Skoraj že pozabljeni posnetki generacij pred nami (1. del)
Tomaž Modic 194

V SPOMIN

Andrej Šalika 195
Franc Princ 195
Maksimiljan Knez 195

MLADI RIBIČ

Ribiški maraton
Blaž Dominik 196

RIBIČI KUHAJO

Njoki s prekajeno ribo in mlado špinačo
Borut Jerše 199

V posameznih prispevkih izražena stališča ne predstavljajo nujno tudi stališč uredništva.

Obvestilo dopisnikom Ribiča

Dopisnike prosimo, da svoje prispevke pošiljajo na e-naslov:

glasiloricibic.rzs@ribiska-zveza.si.

Prispevke za glasilo Ribič je treba poslati uredništvu trideset (30) dni pred izidom, nujna obvestila pa dvajset (20) dni pred izidom.

Poslanih prispevkov ne vračamo, razen na avtorjevo željo. Izvirnike hranimo 15 dni od objave v glasilu.

Po sklepu predsedstva RZS z dne 18. oktobra 2003 ne honoriramo:

- pism bralcev,
- kapitalnih ulovov,
- obvestil,
- poročil o delu strokovnih delovnih teles RZS.

Nenaročene prispevke bomo objavljali skladno z razpoložljivim prostorom in njihovo aktualnostjo. Da bi se izognili neobjavam, občasnim dopisnikom svetujemo predhodni posvet z odgovornim urednikom, da bi skladno s programsko zasnovo zagotovili tematsko uravnoteženost vsebine Ribiča.

Uredništvo

Ribiška zveza Slovenije

Praznovanje Dneva slovenskih ribičev in trije pomembni ribiški dogodki v Bohinju

140
140 LET ORGANIZIRANEGA
RIBIŠTVA NA SLOVENSKEM

80
80 LET GLASILA RIBIČ

Obveščamo vas o treh pomembnih dogodkih, ki jih bomo organizirali na tretjo junijsko soboto, **19. junija 2021**, ko tradicionalno praznujemo **Dan slovenskih ribičev**. V okviru praznovanja 140 let organiziranega ribištva na Slovenskem bomo združili tri dogodke.

1. Ob 10. uri bo potekala **4. redna letna skupščina RZS**. Izvedbo skupščine smo načrtovali že 25. marca 2021, a je zaradi državnih omejitev in celovitosti predlaganih točk dnevnega reda odpadla.
2. Zaradi pandemije nismo mogli izvesti nekaterih načrtovanih posvetov in izobraževanj. Ob 13. uri smo pripravili strokovni posvet RZS z naslovom Vplivi podnebnih sprememb na ribiško upravljanje. Predavatelji bodo **dr. Lučka Kajfež Bogataj, Marijan Govedič in Peter Valič**. Spregovorili bodo o vse jasnejših znakih vpliva podnebnih sprememb na vodotoke in na življenjske prostore vodnih živali, predvsem domorodnih vrst rib.
3. Za slavnostni zaključek prazničnega dne bo ob 16. uri prireditve v počastitev 140-letnice organiziranega sladkovodnega ribištva na Slovenskem in 80-letnice izdajanja glasila Ribič. Častni pokrovitelj praznovanja je predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**. Na proslavi bodo nastopili tudi znani ribiči, denimo **Vlado Kreslin in Tone Partljič**.

Prizorišče vseh dogodkov bo dvorana kampa Danica, Triglavska cesta 60, 4264 Bohinjska Bistrica. Gostitelja sta najmlajša RD, RD Bohinj, in Občina Bohinj.

Ogledali si boste lahko nekatere bohinjske znamenitosti in se brezplačno popeljali z ladjico po Bohinjskem jezeru. Dogajanje bo potekalo ves dan, za podrobnosti spremljajte spletno stran www.ribiska-zveza.si.

*Dr. Miroslav Žaberl,
predsednik Ribiške zveze Slovenije*

VSI PREDSEDNIKI SLOVENSKE RIBIŠKE ORGANIZACIJE (1. del)

Slovenske sladkovodne ribiče je vodilo veliko predsednikov. Vsi so bili častni možje, predani naravi in sladkovodnemu ribištvu ter trajno zapisani ribiški organizaciji v različnih zgodovinskih obdobjih in v različnih državah. Začenši z Avstro-Ogrsko, v kateri je leta 1880 nastala pobuda za ustanovitev Ribarskega društva za Kranjsko, ki je bilo ustanovljeno 17. januarja 1881, pa z zdajšnjo samostojno Slovenijo. Vmes je slovenska ribiška organizacija delovala še najprej v Državi SHS, nato v Kraljevini Jugoslaviji in po drugi svetovni vojni, po letu 1945, najprej v FLR Jugoslaviji in nato še v zadnji jugoslovanski državi, SFRJ, do njenega razpada, leta 1991.

Predsedniki so dajali ton delovanju organizacije in vodili njeno programsko politiko, pri čemer ne smemo pozabiti na družbena in zakonska ozadja njihovih mandатов oz. ureditve, v kateri je ribiška organizacija izpolnjevala svoje poslanstvo. Osebna nota in značajske lastnosti predsednikov so vedno prihajale v ospredje in tega ne moremo in ne smemo prezreti. Pri enih bolj, pri drugih manj.

Prvi predsednik ribiške organizacije oz. Ribarskega društva za Kranjsko je bil **Rajmund Kastelic**. Z njim je najtesneje povezana ustanovitev ribiške organizacije, ki jo je vodil devet let in potem predal vodenje **prof. Ivanu Franketu**, ki velja za osrednjo osebnost ribiške organizacije vse do njegove smrti. Gledano zgodovinsko, veljajo Franketu podobne zasluge za razvoj sladkovodnega ribištva kot dr. Ivanu Lovrenčiču za razvoj slovenske lovske organizacije: ostajata nestorja, eden v ribištvu in drugi v lovstvu, kar ju uvršča med pomembne slovenske zgodovinske osebnosti. Oba sta bila v Ribiču že večkrat celovito predstavljena v zapisih izpod peresa pokojne dr. Romane Erhatici Širnik, zato tega ne bomo ponavljali. Prav tako je bil v Ribiču obširno že predstavljen predsednik Slovenskega Ribarskega društva iz leta 1921 **dr. Ivan Robida**.¹ Enako njegov naslednik iz leta 1927 **dr. Avgust Munda**, ki ga je nasledil narodni poslanec Rasto Pustoslemšek, ki pa je slovenskim sladkovodnim ribičem manj znan. Zato ga v nadaljevanju zapisa predstavljamo nekoliko obširneje. Dr. Munda še vedno uživa sloves velikega ribiškega strokovnjaka in ribiške avoritete svojega časa. Naj pred kratko predstavitev predsednikov RZS omenim še, da jih je bilo po letu 1945 nekaj iz vrst takratne vladajoče politike in njenih varnostnih služb, največ iz Uprave državne varnosti (UDV) oz. poznejše Službe državne varnosti (SDV).² Za povojne predsednike RZS so v oklepajih napisana obdobja, v katerih so vodili ribiško organizacijo. Na osnovi razpoložljivega gradiva lahko zelo na kratko strnemo ugotovitev, da so bili vsi predani ribištvu in da je treba njihov

prispevek k razvoju ribiške organizacije ocenjevati v okviru prostora in predvsem časa ter družbenih razmer, v katerih so vodili ribiško organizacijo. Zbiranje gradiva za moj zadnji zapis ob jubileju RZS je bilo precej zahtevno, zato se za dragoceno pomoč posebej zahvaljujem dr. Vlasti Stavbar, vodji domoznanskega oddelka Univerzitetne knjižnice Maribor, in sekretarju RZS mag. Igorju Miličiču. Hvala tudi vsem informatorjem, Borutu Jeršetu, Marku Koračinu st., Jožetu Hartmanu, dr. Jožetu Ocvirku, Bojanu Javorniku in Srečku Lipovniku.

RASTO PUSTOSLEMŠEK (1875–1960)

Rasto Pustoslemšek.
Vir: dLib.si, obrazi
slovenskih pokrajina

Rasto Pustoslemšek se je rodil 26. maja 1875 v Lučah ob Savinji, umrl pa 12. junija 1960 v Ljubljani. Že kot gimnazijec v Celju je začel pisati za časopise, kot študent prava na graški univerzi pa v dunajski časopis Der Süden in zlasti v Slovenski Narod (SN). Ko je opustil študij prava, je leta 1903 postal član uredništva tega časopisa. Pisal je uvodnike in poročal o dogajanju v slovenskih in južnoslovanskih deželah. Kot časopisni poročevalec je leta 1904 v Beogradu sodeloval na prvi južnoslovanski umetniški razstavi, na kongresu južnoslovanskih zdravnikov in na južnoslovanskem vsedijaškemu kongresu.

Pri tem je navezal stike s srbskima iredentističnima organizacijama Slovenskim Jugom in Narodno odbrano ter postal njun poverjenik za Slovenijo. Obenem je pridobil za dopisnika SN iz Beograda Milana Pluta in časopis vsebinsko obogatil s stalno rubriko Južnoslovanske in Slovanske vesti. Pustoslemšek je v sodelovanju s Franom Govekarjem 28. marca 1905 ustanovil Društvo slovenskih književnikov in časnika. Društvo se je vključilo v slovansko združenje in se 14. maja 1905 v Opatiji udeležilo slovanskega novinarskega kongresa. Na njem je bil Pustoslemšek izvoljen v centralni odbor.

Pustoslemšek je bil izjemno naklonjen južnoslovanski ideji in je o tem pogosto predaval. Ob tristoletnici Trubarjevega rojstva je leta 1908 v Slovenskem Narodu objavil več podlistkov o Primožu Trubarju. Bil je med pobudniki in organizatorji slovesne položitve temeljnega kamna za Trubarjev spomenik v Ljubljani leta 1908. Ob tem dogodku je bil v Ljubljani tudi kongres slovanskih novinarjev, ki je zelo pospešil zanimanje za Slovence v slovanskem tisku, kar se je pokazalo tudi ob septembrskih dogodkih leta 1908 v Ljubljani.³ Takrat je tudi

³ Septembrski dogodki v Ljubljani leta 1908 – Ivan Adamič, petnajstletni dijak četrtega letnika II. državne gimnazije, in Rudolf Lunder, dvainvajsetletni

¹ Ustanovni občni zbor Slovenskega ribarskega društva je bil 28. januarja 1921. leta, torej tri leta po koncu prve svetovne vojne in že v prvi jugoslovanski državi, Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (SHS).

² UDV – SDV – Služba državne varnosti (SDB – Služba državne bezbednosti) je bila jugoslovanska tajna policija (obveščevalno-varnostna služba), ki se je leta 1966 preoblikovala iz medvojne OZNE in povojne UDBE. Med vojno je slovensko OZNO vodil Ivan Maček – Matija, na čelu katere je bil tudi takoj po končani vojni in sodeloval pri obračunu s političnimi nasrotniki iz protikomunističnega tabora.

SDV kot slovenska politična policija je bila organ za prepoznavanje in sankcioniranje političnih nasprotnikov v nekdanji socialistični Jugoslaviji. Zakon ji je dajal skoraj neomejene pristojnosti, ki so jih s dvjenci formalno spoštovali. SDV je delovala tudi v tujini, kjer takšnih pristojnosti ni imela, zato je delovala tajno. Pri tem je uporabljala svoje agente in sodelovala z jugoslovanskimi in tudi tujimi civilisti. SDV je bila razpuščena leta 1990 z razpadom Jugoslavije.

Rasto Pustoslemšek v internaciji maja 1916. Vir: arhiv Muzeja novejšje zgodovine Slovenije.

moskovski progresivni dnevnik *Russkoe Slovo* pridobil Pustoslemška za svojega stalnega dopisnika, kar je ostal do leta 1914. Jeseni 1910 je Pustoslemšek organiziral koncert pevskega društva Ljubljanski Zvon v Beogradu. Ob tej priložnosti je v slovenskem jeziku napisal prvi turistični vodnik po Beogradu. Jeseni 1912 je kandidiral na listi Narodno-napredne stranke (liberalci) in bil izvoljen v ljubljanski občinski svet. V njem je deloval do leta 1921. Med letoma 1911 in 1912 je prepotoval ves Balkan. Opazoval je dogajanje v tamkajšnjem delu Evrope, pridobival informacije iz različnih krogov in okolij ter v Slovenskem narodu v začetku septembra 1912 napovedal balkansko vojno »krščanskih držav s turškim cesarstvom«. Po izbruhu prve balkanske vojne je sodeloval pri ustanovitvi odbora za nabiranje darov za Rdeči križ balkanskih držav ter v odboru prevzel mesto prvega tajnika. Junija 1913 je bil izvoljen za odbornika Slovenskega kluba v Ljubljani, ki ga je ustanovil Ivan Hribar z namenom, da bi pošiljal slovenske učitelje in koloniste v novoosvojene kraje na Balkanu. Ob izbruhu prve svetovne vojne je bil Pustoslemšek kot rusofil in srbofil avgusta 1914 pod policijskim nadzorstvom, v začetku leta 1915 pa je bil zaradi uvodnika v SN konfiniran in ob italijanski vojni napovedi 23. maja 1915 zaprt na ljubljanskem gradu. Od tam je bil interniran v taborišča Wagner, Hainburg, Sitzendorf in Mittergrabern. Januarja 1917 so ga poklicali v vojaško službo, ga postavili pred vojaško sodišče na Dunaju in ga naposled poslali na gališko fronto, od koder se je novembra 1918 vrnil v Ljubljano. Leta 1919 je postal glavni urednik SN in to ostal do aprila 1925. Za časopis je pisal vse do upokojitve 1. aprila 1941.

Po razpadu avstro-ogrske monarhije je nadaljeval delo za zблиžanje Slovencev s slovanskimi narodi. Leta 1926 je bil med ustanovitelji Vodnikove družbe, kateri je predsedoval ves čas do leta 1945. V Ljubljani je 5. maja 1934 ustanovil Južnoslovansko-bolgarsko ligo, ki je uspešno širila medsebojno spoznavanje Slovencev in Bolgarov. Bil je tudi ustanovitelj jugoslovansko-češke lige. V domači slovenski politiki ni več sodeloval. Pustoslemšek je bil osebni prijatelj Ivana Hribarja. Zaradi velike zaposlenosti pri svojem delu ni mogel v večji meri razviti literarne nadarjenosti. Bil je znana javna osebnost ne samo v slovenski javnosti, temveč tudi v širši evropski in je zato lahko pripomogel k utrjevanju ribiške organizacije. Vsekakor si zasluži dostojen zgodovinski spomin.

tiskar, strojnik v Narodni tiskarni in pevec pevskega društva Slavec iz Ljubljane, sta bila 20. septembra 1908 na Pogačarjevem trgu v Ljubljani naključni žrtvi nemškega vojaškega nasilja ob spopadih zaradi nestrpnosti med slovenskim in nemškim prebivalstvom. Zdaj se po njima imenuje nabrežje Ljubljanice v samem centru Ljubljane – Adamič-Lundrovo nabrežje.

ALOJZ ŠULGAJ (1876–1951)

Alojz Šulgaj
Vir: Wikipedija

Alojz Šulgaj, ribiški strokovnjak, se je rodil 12. junija 1876 v Idriji rudarju Josipu in Ivani r. Zelenec, umrl pa 20. marca 1951 v Ljubljani. Osnovno šolo je obiskoval med letoma 1882 in 1887 v rojstnem kraju, gimnazijo med letoma 1887 in 1895 in bogoslovje med letoma 1895 in 1898 v Ljubljani. Med letoma 1896 in 1899 je bil knjigovodja pri Mestnem magistratu, v letih od 1898 do 1923 je delal kot uradniški pripravnik, asistent, adjunkt, revident Južne železnice (Matulji, Kapfenberg, Zidani Most, Opčine, Postojna)

in postajenačelnik, in sicer najprej med letoma 1914 in 1919 v Hrastniku, od leta 1919 pa pri ravnateljstvu Južne železnice. Od leta 1923 je bil zaposlen v direkciji državnih železnic v Ljubljani. Kot načelnik in višji svetnik komercialne službe je bil zelo cenjen, dobil je mnoga priznanja in nagrade. Sestavil je Kilometerski kazalec za najpomembnejše železniške postaje v Avstro-Ogrski in Bosni. Bil je organizator Slovenskega ribiškega in Južnoslovanskega ribarskega društva. Daljše članke je objavljaval v Ribiško-lovskem vestniku (1934–1941) in v Lovcu (1948), leta 1937 je izdal tudi knjigo *Naš potočni rak*. Šulgaj je najbolj zaslovel s članki in razpravami o muharjenju. Leta 2014 je Stane Omerzu zbral in uredil serijo člankov in zapisov prvega slovenskega avtorja muharskih besedil Alojzija Šulgaja, ki so bili prvič objavljeni leta 1934, nikoli pa niso izšli v knjigi. To so prva pisna navodila o ribiški etiki, muharjenju in vezavi umetnih muh na Slovenskem v slovenskem jeziku. Tako so bili Šulgajevi spisi in strokovne razprave zbrani na enem mestu in bodo ostali za vedno na voljo slovenskim ribičem. O tej knjigi Stane Omerzu, odlični poznavalec slovenskega sladkovodnega ribištva, meni, da predstavlja »Biblijo« slovenskega ribištva in temelj muharjenja na Slovenskem. Kar angleškimi ribičem pomenita Izaak Walton in njegova knjiga *The Compleat Angler* - Popolni ribič (druga najbolje prodajana knjiga vseh časov, takoj za Biblijo), pomeni Alojz Šulgaj slovenskim ribičem in športnemu ribištvu na slovenskih tleh.⁴

Šulgaj je ostal zapisan v zgodovino sladkovodnega ribištva tudi s prispevkom o »ribarstvu v Dravski banovini«⁵ v Leksikonu Dravske banovine iz leta 1937. V njem je zelo podrobno opisal stanje voda in ribjega življa na območju Dravske banovine (jugoslovanske Slovenije), ki pa ni zajemala Primorske, ki je bila po mirovni pogodbi po koncu prve svetovne vojne dodeljena Kraljevini Italiji. O sladkovodnih ribah in ribarstvu je Šulgaj med drugim zapisal: »V splošnem moremo reči, da je Slovenija z ribami bogato založena. Ker je povečini gorata, imajo njene vode in njih ribja fauna predvsem plemenski značaj. Slovensko ozemlje pripada črnomoški fauni. V njegovem vodovju nastopa do 60 raznih rib. Vendar pa prevladujejo v naših vodah le ribe gornjega in srednjega toka. Le na vzhodni meji, kjer prehajata Sava in Drava v nižino, prihajajo k nam tudi ribe dolnjega toka. Ob vznjožju gora v mrzli in s kisikom dobro nasičeni vodi s prodnatim dnom uspeva najbolje rečna postrv. To vodovje imenujemo postrvji pas. Temu sledi vodovje lipana ali lipanski pas. Oba pasa pa imenujemo salmonidsko vodovje ali salmonidski pas. Brzina vode se polagoma ublaži, potoki se povečajo z dotoki, vijejo se po dolinah, v zatonih in tolmunih. Temperatura vode je že višja, povodno rastlinje bujnejše, nižje

⁴ www.ribiskekarte.si z dne 20. 3. 2021. Knjigo sta skupaj založila Center za promocijo in pospeševanje športnega ribolova – Racoon in Ribiška zveza Slovenije. Knjiga je naletela na izjemen odmev na samo med slovenskimi sladkovodnimi ribiči, pač pa tudi med ribiči s širšega območja nekdanje skupne jugoslovanske države. Knjiga obsega 190 strani, je italijansko vezana v trdih platnicah in bogato opremljena z ilustracijami iz Šulgajevga časa.

⁵ V tistem času so vedno uporabljali izraz ribarstvo in ribištvo.

živalstvo pa mnogobrojnije. Nato sledi pas mreine. Potok dobi značaj male reke z brzim tokom in prodastim dnom. Nadaljni odsek je vodovje plosča ali petrovke (*abramis Brama L.*), kakor jo nazivajo ob spodnji Krki. Tok se je umiril in se zvija leno po ravnini. Voda ni več mrzla, struga je ilovnata, bregovi pa močvirni. Glavna naša reka je Sava. V Dolinski Savi je postrv doma do Jesenic. Ob njenem pritoku R adovni je v vintgarski soteski pravcati akvarij pestrih postrvi. V Boh. jezeru in v Bohinjski Savi so doma potočna postrv (*trutta faris L.*) in slovita jezerka (*trutta lacustris L.*), križanka obojih, nadalje lipan (*thymallus vulgaris L.*), menek (*lota vulgaris L.*), klen (*squalius cephalus L.*). Tudi Blejsko jezero, ki ima dosti somov (*silurus glanis L.*), ščuk (*esox lucius L.* in belih rib, dovaja vodo v Bohinjko. Sulec (*salmo hucho*), ki ni redek v Bohinjki, je slabo rejen takoj izpod Radovljice, ker mu primanjkuje belih rib, nekaj po krivdi jeseniških fužin, nekaj vsled naravnih ovir medvodskega jezua. Bogati salmonidski pritoki Lipnica, Tržiška Bistrica in Kokra izpopolnjujejo bogastvo Save v lipanskem pasu do jezov v Medvodah in Goričanah. Tu se izliva Sora, bogata postrvi, sulca in lipana. Rodovitna in ribovita postane Sava, ko se ji pridruži Ljubljana, ki je bogata raznih rib, sulcev, lipanov, belic in dr.; tudi soška ali jadranska postrv (*trutta genivata C. Prosp.*) ali glavatica, kot jo imenujejo, se še dobi v Ljubljani. Pod Zidanim mostom privalovi Savinja, ki je v zgornjem toku odlična postrvja in lipanska, v spodnjem pa ravno tako izborna sulčja voda. Z ribami je bogata reka Pesnica. Omeniti je še tok reke Mure, ki je v obmejnem potoku še neurejena glede ribolova, sicer pa v Prekmurju in Medmurju zelo bogata ščuk, somov in sulcev. Od jezer dravske banovine sem Bohinjsko in Blejsko jezero že omenil. Prezreti pa ne smemo niti Cerkniškega jezera, ki je bogato ščuk, niti ostalih kraških potokov, ki so usihajočega značaja, vendar pa imajo obilo ščuk in postrvi.⁶ Njegov prispevek v leksikonu odlikuje lep, razumljiv in zelo berljiv jezik, ki je bil nasploh ena od odlik njegovega javnega delovanja in pisanja.

Dr. FRANC HOČEVAR (1953–1957)

Dr. Franc Hočevár.
Vir: Wikipedija

Na ljubljanski Pravni fakulteti je leta 1937 po študiju prava uspešno zagovarjal doktorsko disertacijo. Kot študent je deloval v klubih Triglav in Njiva ter v Društvu kmečkih fantov in deklet. Leta 1932 so ga sprejeli v KPJ. Po napadu sil osi na Kraljevino Jugoslavijo 6. aprila 1941 je vstopil v NOB. Julija 1941 je postal sekretar okrožnega odbora OF (OO OF) Novo mesto in OO OF za Belo krajino. Spomladi 1942 so ga fašistične oblasti aretirale in internirale. Po italijanski kapitulaciji septembra 1943 je postal partizanski borec in bil eden od organizatorjev prekomorskih brigad. Med drugim je bil tudi politični komisar bataljona 1. prekomorske brigade, prvi komandant partizanskega tabora v italijanski Gravinidi Puglia in hkrati komandant 3. prekomorske brigade. Leta 1944 je postal politični komisar 1. tankovske brigade, s katero je sodeloval v zaključnih bojih za osvoboditev Jugoslavije. Po osvoboditvi je bil med prvimi diplomatskimi predstavniki v tujini: svetnik vojne misije (1945–1946) in vodja jugoslovanskega predstavništva na Dunaju (1946–1947) ter gospodarske delegacije v Trstu (1947–1949), veleposlanik v Bukarešti (1957–1959) in v Varšavi (1959–1963). Bil je javni tožilec LR Slovenije, predsednik Vrhovnega sodišča LRS (1951–1957), zvezni javni tožilec SFRJ (1963–1967) in podpredsednik Izvršnega sveta SRS (1967–1972). Bil je tudi predsednik univerzitetnega sveta Univerze v Ljubljani (1956–1957) in član republiških vodstev družbenopolitičnih organizacij. Objavil je več razprav s področja pravosodja in zunanje politike.

⁶ Krajevni leksikon Dravske banovine, Ljubljana 1937, 45–47.

Franc Hočevár je veljal za razumnika in spoštljivega so-govornika. Bil je razgledan mož in tudi kot prvi predsednik povojne ribiške organizacije v dokaj zahtevnem času in negotovih družbenih razmerah je korektno opravil svoje poslanstvo. Bil je izjemno bister, odločen in nadvse pokončen mož svojega časa.⁷ Franc Hočevár je tudi v ribiški organizaciji izkazoval svojo intelektualno širino in jo vodil preudarno, a v duhu takratnega časa, v katerem je bilo še čutiti močno vlogo vladajočih partijskih elit. Ob 90-letnici ribištva na Slovenskem je med drugim spomnil, da je bilo takoj po drugi svetovni vojni stanje v sladkovodnem ribištvu neurejeno, nastajala so celo nasprotja in konflikti interesov predvojnih ribičev s cilji nove socialistične ureditve. Vode in ribji živelj v njih so namreč postali del splošnega ljudskega premoženja, česar mnogi starejši ribiči niso mogli sprejeti. Novi časi so terjali drugačno organiziranost ribičev in po kratkotrajni vmesni fazi »ribarskih zadrug« in njihovega »sosveta« so nastala ribiška društva kot odprte samoupravne organizacije športnih ribičev za območja posameznih okrajev. Znotraj njih pa so se začele oblikovati ribiške družine kot samoupravne organizacije ribičev na posameznih vodah ali njihovih delih. Društva so se povezovala v Zvezo ribiških društev Slovenije, ki je imela svojo ustanovno skupščino 20. decembra 1953. Kot navaja prvi predsednik slovenske ribiške organizacije po drugi svetovni vojni, je bil pobudnik za novo organiziranost slovenskih športnih ribičev Ivan Maček - Matija.⁸ Maček je poskrbel tudi za kadrovsko sestavo vodstva povojne ribiške organizacije. Franc Hočevár kot prvi predsednik je omogočil delovanje organizacije v novih družbenih razmerah in pomagal pri »lomljenju starih odnosov in navad« v ribištvu. Lotil se je utrjevanja nove organiziranosti, uvajal disciplino in se zavzemal za športno vedenje ribičev. Posebno skrb je namenjal dobremu gospodarjenju z vodami, kar je bila ena od njegovih odlik. Na tem področju se je precej spremenilo leta 1954, ko je bil sprejet Zakon o sladkovodnem ribištvu, ki je v ribištvo uvedel »družbeno upravljanje«. Novi zakon je bil za ribiško organizacijo zelo pomemben in, kot je ocenil predsednik Franc Hočevár, so bili z njim »dokončno odpravljeni predvojni zakupni odnosi«. Pomen novega zakona je bil zlasti v tem, da je v skladu s takratnimi družbenimi odnosi, politiko in stopnjo samoupravljanja v Jugoslaviji postavil temeljna načela organiziranosti in notranjih odnosov v ribiški organizaciji. Na podlagi novega zakona je RZS leta 1954 sprejela svoje pravilnike in z njimi uredila mnoga odprta vprašanja delovanja v novih zakonskih pogojih. Med drugim sta bila takrat sprejeta pravilnika o čuvajski službi in ribiškem skladu, posebnega pomena pa je bila resolucija o ustanovitvi novega inštituta za raziskovanje voda in ribjega bogastva na Slovenskem.⁹ Hočevár je v svojih kratkih spominih omenil, da je ribiško organizacijo vodil s pomočjo številnih predanih sodelavcev, med katerimi je posebej omenil prof. Iva Jelačina, dr. Marjana Mehleta, Emila Lesjaka in še nekatere druge. V zahtevnih razmerah mu je uspelo novo organizacijo organizacijsko utrditi in vsebinsko poenotiti.¹⁰

V prihodnji številki bomo predstavili druge nekdane predsednike RZS, pozneje pa še živeče tudi v vrsti intervjujev (op. ur.).

Dr. Marjan Toš

⁷ Jože Hartman, Ljubljana, izjava z dne 19. 4. 2021.

⁸ Ivan Maček - Matija je bil kot predstojnik slovenske OZNE izjemno vplivna partijska osebnost z zelo dobrimi osebnimi zvezami s predsednikom Titom. Vsa povojna leta do osamosvojitve Slovenije leta 1991 je veljal za sivo eminenco slovenske politike. Njegov vpliv v ribiški organizaciji pa je bil mnogo manjši kot v lovski.

⁹ Gre za zametke poznejšega Zavoda za ribištvo Slovenije, ki deluje od leta 1961, ko ga je pod imenom Zavod za ribištvo Ljubljana ustanovil Izvršni svet Ljudske skupščine LRS. Leta 2001 ga je Vlada RS preoblikovala v javni zavod. Zaupane so mu bile pomembne naloge s področja sladkovodnega in morskega ribištva.

¹⁰ Jubilejni Ribič, 1978, 22–113. Arhiv RZS.

RIBOLOVNE PRAVICE NA CERKNIŠKEM JEZERU

Cerkniško jezero je bilo od nekdaj zanimivo zaradi bogatega ribolova. V srednjem veku ribolov ni bil le pomemben vir dohodkov, ampak je imel iz verskih razlogov čisto posebno vlogo. Zavoljo prepovedi uživanja mesa ob petkih in drugih postnih dneh, zlasti ob štiridesetdnevem postu, so bile ribe glavna postna hrana. Riba je zelo povezana s krščanstvom. Jezus Kristus je po vstajenju od mrtvih ob Tiberijskem jezeru pripravil učencem zajtrk z ribo: »Jezus je prišel, vzel kruh in jim ga ponudil; in prav tako ribo« (Jn 21, 13). V prvi krščanski dobi je pogosta upodobitev evharistije košarica s kruhom in ribo.

V zgodovini so se za ribolovne pravice na Cerkniškem jezeru zelo zavzemala svetna in cerkvena gospostva – plemiške rodbine, mesto Lož in samostani. Veliko starih listin, ki se nanašajo na ribolovne pravice v Cerkniškem jezeru, kaže na velik gospodarski pomen jezera za širšo okolico. Iz ohranjenih listin je razvidno, kako se je v zgodovini širil krog ribolovnih pravic na jezeru. Za razumevanje pravic do jezerskega ribolova, kot sta jih naštevata leta 1689 Janez V. Valvasor v znamenitem delu *Slava vojvodine Kranjske* in leta 1758 Franc A. Steinberg v *Izčrpnem poročilu o Cerkniškem jezeru*, moramo spoznati starejše zapise.

Prva znana darovnica, ki omenja pravico do ribolova na ožjem Notranjskem (in na Cerkniškem jezeru), je iz leta 1040. Z njo je rimsko-nemški kralj Henrik III. **oglejskemu patriarhu** Poponu podaril petdeset kraljevskih kmetij v Cerknici (Circhenza) in okolici. V listini je med drugim omenjena tudi pravica ribolova (piscationibus).

Leta 1145 je od oglejskega patriarha dobil ribolovno pravico **stiški samostan**. V Dolenji vasi je bilo do leta 1848 pet stiških kmetij, ki so bile povezane z ribolovom na jezeru. Tiste kmete so drugi vaščani imenovali opatinci.

Od sredine 12. stoletja je imelo ribolovne pravice **loško gospostvo** z gradom v Ložu. Meja med loškim in postojnskim oz. poznejšim hasberškim (planinskim) gospostvom oz. deželskim sodiščem je bila pri jamah Velika Ponikva in Levišča. Podložniki z Gorenjega Jezera so morali poleg redne tlake iz jezera na loški grad nositi ribe, če je bilo potrebno. Za vsak tovor so dobili po štiri črne denariče. Pri opravljanju tlake na polju je bilo gospostvo zavezano, da je tlačanom nudilo toplo hrano, kadar so orali, kosili, želi ali trosili gnoj; v drugih primerih so dobili kruh. Tako je določal urbar iz leta 1606, v katerem je tudi pripomba, da kmetje v loškem gospostvu zaradi turških martolozov (roparjev) poleti niso mogli iti v gozd po les (drva), ampak samo po-

zimi. Martolozji so se skrivali v gozdu in od tam nadlegovali okoličane. V Loškem Potoku je gozd, ki se še vedno imenuje Martoloz. Zaradi martolozov je bil popolnoma opuščen tudi lov na polhe.

Šteberški plemiči so imeli od leta 1366 postojnsko gospostvo in ribolovne pravice od Ponikve do Karlovice. Leta 1371 so za ogromno vsoto, 28.000 florentinskih dukatov, vse imetje z ribolovnimi pravicami na jezeru prodali **Habsburžanom**. Tako so ribolovne pravice prešle na postojnsko oz. pozneje na planinsko sodišče in gospostvo (Haasberg).

Turjačani so si pridobili ribolovne pravice na celotnem jezeru. Že leta 1455 je cesar Friderik III. sporočil svojemu glavarju v Postojni in na Krasu Juriju, da se je Engelhard Turjaški odpovedal dohodku 12 funtov denaričev, ki jih je kot kranjski vrhovni komornik prejemal iz vicedomskega urada. Zato mu je cesar podelil ribolovne pravice na svojem delu Cerkniškega jezera; to je bilo ribolovno ozemlje od Ponikve do Karlovice. V listini je cesar poudaril, da Turjačana ne sme nihče ovirati pri lovu, »posebno Šteberški ne«. Dve leti zatem so Turjačani dobili ribolovne pravice tudi na zgornjem delu jezera od Ponikve do Lovišč.

Ribiči z Dolenjega Jezera po bogatem ribolovu leta 1928 (Slovenec)

Lov s saki na Gorenjem Jezeru po Steinbergu leta 1758

Ko je leta 1477 cesar Friderik III. z ustanovno listino naselje Lož povzdignil v mesto, je **mestu Lož** podelil tudi privilegij do ribolova v Cerkniškem jezeru. Meščani mesta Lož so ribolovne pravice v jezeru uživali do druge svetovne vojne. Ko je jezero usihalo, so lahko na Leviših in v drugih jamah, ki so spadale pod loško deželsko sodišče, lovili ribe. Kakšno leto so pripeljali domov polne vozove ščuk in drugih rib. Ker je bila vročina in ni bilo hladilnikov ter zmrzovalnikov, so ribe prerezali, očistili, nasolili, dali v *šprikle* in posušili v dimnikih.

Snežniška graščina je imela najmanj ribolovnih pravic v jezeru, dal pa ji jih je cesar Maksimilijan I. (cesar od 1493 do 1519). Okoli leta 1630 je snežniško gospostvo z ribolovom kupil **Leopold baron Raumschissl**. Valvasor piše, da mu je stiški opat povedal, da so njegovi stari starši živeli na snežniškem gradu kot lastniki gradu. V tistem času je stiški samostan dobil od Snežniških neko leto »enajst centov (to je 616 kg) posušenih rib in dva tovara nasoljenih«, čeprav so imeli Snežniški najmanj ribolovnih pravic na jezeru.

Kartuzijanski samostan Bistra je imel ribolovne pravice že pred letom 1459. Ker so pravila kartuzijanov določala, da so lahko jedli

O avtorju

Rodil se je leta 1942 na Dolenjem Jezeru pri Cerknici. Leta 1971 je končal študij na Teološki fakulteti in prejel mašniško posvečenje. Dolga leta, od leta 1977 do 2012, je bil župnik v Starem trgu pri Ložu. Za njegovo požrtvovalno kulturno in duhovniško delo je leta 2003 prejel najvišje občinsko priznanje zlati grb Občine Loška dolina. Leta 2016 je postal tudi častni kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja. Veliko svojega bogatega znanja in časa je posvetil proučevanju in raziskovanju zgodovine in ljudi na Notranjskem ter ohranjanju dragocene kulturne dediščine naše preteklosti.

O Loški dolini in Cerkniškem jezeru je napisal štiri knjige: Križna gora nad Ložem (1987), Loška dolina z Babnim Poljem (1. del. 1996 in 2. del. 2002) ter leta 2011 Cerkniško jezero in ljudje ob njem.

Janez Kebe je človek, ki sta ga od mladih nog pritegovala narava in usoda ljudi, katerih korenine je proučil daleč v zgodovino. V knjigi Cerkniško jezero in ljudje ob njem, ki je edinstvena hvalnica jezeru, naravi in ljudem, je zbral opise narave, naravnih pojavov, posegov vanjo, predstavil bogastvo rastlin, ptic, metuljev, kačjih pastirjev ob jezeru, ribolova na jezeru ter podatke za 200- do 400-letno preteklost okoli 700 rodbin v enajstih naseljih ob Cerkniškem jezeru. V celoti se lahko pridružim ugotovitvi, ki jo je v spremni besedi h knjigi zapisal zgodovinar France M. Dolinar: »V tej knjigi gre za epopejo o lepoti in skrivnosti jezera, bogastvu žive in nežive narave v njem in ob njem, vztrajnosti ljudi v vseh pestrih paletah barv njihovega načina življenja in ustvarjanja, njihove prepoznavnosti in samobitnosti.«

Janez Kebe se je prijazno odzval našemu vabilu, da bralcem glasila Ribič v letu, ko slavimo 140-letnico organiziranega ribištva na Slovenskem, predstavi podatke o pridobivanju ribolovnih pravic v jezeru od leta 1040 do leta 1954.

Borut Jerše

Ribiči z Dolenjega Jezera s saki v Vodonosu leta 1932

Galle in njegovi dediči so ribolov v Cerkniškem jezeru dajali v zakup. Leta 1871 je imel ribolov v zakupu posestnik **Anton Kraševcevec**. Tistega leta je z enim samim vlekom z mrežo potegnil iz jezera ob njegovem usihanju blizu tisoč kilogramov ščuk in linjev.

Leta 1911 so imeli ribolov v zakupu **Janez Svet** iz Dolenje vasi in Cerkničana **Andrej Knap** (Klemenov) ter **Matija Obreza** (Cibkov). Od leta 1913 do druge svetovne vojne je bil ribolovni zakupnik trgovec **Slavko Plemelj** iz Ljubljane, **Franc Švigel** (Petričkov) z Dolenjega Jezera pa je bil njegov ribič in čuvaj.

Ribolovne pravice upravičencev Dolenjega Jezera od leta 1888 do 1954

Še leta 1860 upravičenci skupnih zemljišč Dolenjega Jezera niso imeli posebnih ribolovnih pravic, čeprav so se radi sklicevali nanje. Takrat je bil ribolov še podoben kot v času Valvasorja. Vaščan Gregor Kebe je tistega leta v svojem Popisu Cerkniškega jezera zapisal: »Kadar jezero 2 leti ne usahne ali pa še dalje, je toliko rib, da gre na dan po 300 ribičev na jezero. Na jami »Rešeto« imenovani je do 200 sakarjev in takih, ki z rokami lovijo. Sakarji plačajo gospodarjem ribstva po 1 gold., da smejo takrat loviti, kadar ribiči z mrežami in ulakom svoj lov že opravijo.«

Ribiški zakon iz leta 1888 je dal lastnikom vaške gmajne na Dolenjem Jezeru pravno podlago za ribolov oz. pobiranje rib v jamah, ko je jezero usihalo. Prav omenjeni zakon je bil odločilen, da so **vaščani upravičenci Dolenjega Jezera leta 1927 dobili pravdo**, ki se je razvnela na prvostopenjskem Deželnem sodišču v Ljubljani in se nadaljevala na kasacijskem sodišču Stolu sedmorice v Zagrebu o tem, ali imajo vaščani kot lastniki skupnih zemljišč (gmajne) Rešeta, Vodnosa in Zadnjega kraja, Retja in drugih jam pravico, da na tamkajšnjih zemljiščih poberejo ribe takrat, ko jezero usiha. Jezerci so na ljubljanskem sodišču pravdo izgubili, na drugostopenjskem sodišču v Zagrebu pa so pravdo gladko dobili.

Ribolovne pravice upravičencev Dolenjega Jezera po letu 1954

Po drugi svetovni vojni so Jezerci uživali vse ribolovne pravice kot pred vojno, a le do leta 1954. Ker so se vaščani Dolenjega Jezera bali, da bi jim novi večji jez v Rešetu naredil škodo na gmajni, se je 12. septembra 1956 sestala komisija, v kateri so bili predstavniki republiških in občinskih institucij ter vaščani kot predlagatelji. O ribolovu je komisija odločno ugotovila: »Vprašanje ribolovnih pravic na Cerkniškem jezeru je rešeno z zakonom o sladkovodnem ribištvu iz leta 1954.«

Z novim zakonom so bile prejšnje kupljene ali drugače pridobljene ribolovne pravice poddržavljene. Zgornji del jezera, od Velike Ponikve do izvira, je upravljalo Gojitveno lovišče LRS oz. zdajšnji Zavod za ribištvo Slovenije; spodnji del, od Velike Ponikve do Karlovice, pa Ribiško društvo Ljubljana. Leta 1956 je bilo ustanovljeno Ribiško društvo Cerknica, ki je prevzelo jezersko ribištvo v nekdanjem delu postojanskega sodišča od ljubljanskega ribiškega društva. Tako je še vedno, čeprav si cerkniški ribiči želijo ribištvo upravljanje nad celotnim Cerkniškim jezerom.

Janez Kebe

samo ribje meso, si je ta samostan še bolj želel takih pravic. Leta 1682 je nastala med knezom Janezom Sajfridom Eggenberskim in bistriškim priorjem Hugom pogodba, s katero je prvi za devet tisoč goldinarjev prodal samostanu svoje ribolovne pravice na jezeru in na pritokih na Cerkniškem jezeru. Ker naj bi kupec ohranjal Cerkniško jezero s pritoki v dobrem stanju (*in gutem Stande conserviren*), je pogodba določala, da se lahko dvakrat na leto v jezeru in stranskih potokih ves ribolov strogo prepove. (To je pomenilo, da ribiči s saki takrat niso mogli kupiti dovoljenja za lov.) Kdor bi ravnal zoper ukaz, bi mu vzeli vse ribe.

Pogodba je določala, da morajo biti o pogodbi obveščeni tudi drugi uporabniki ribolova ob usihanju jezera: stiški samostan ter gospodvi Turjak in Lož, ki jim **ostanejo stare ribolovne pravice**. Le-te so bile zapisane v ribolovnem redu, ki ga je hranil hasberški upravitelj. Prav tako naj ne bi opravili prepisa v imenjsko knjigo takoj, češ da bo imel samostan Bistra z jezerom še izdatke in da še ni znana korist, ki jo bodo imeli menihi od ribolova.

Kartuzija Bistra je dobro gospodarila s svojim imetjem, največ dohodkov pa ji je prinašal stavbni les, ki so ga sekali v samostanskih gozdovih (sedanji Galletovi gozdovi), rezali na žagah in po Ljubljani prevvažali v Ljubljano. Tam sta imela stavbni les in les za kurjavo visoko ceno. Kartuzija je kupila tudi loški dvorec pri Cerknici.

Ribolovne pravice od leta 1782 do 1945

Ko je leta 1782 cesar Jožef II. ukinil bistriški samostan, sta leta 1795 gospodstvo Bistra in Loško z vsemi pravicami pripadla verskemu skladu. Leta 1826 je bistriško gospodstvo in dvorec Loško pri Cerknici kupil na dražbi za 113.550 goldinarjev Franc Galle iz Kranja, ki je bil uspešen trgovec in tovarnar. Francu Galletu je sledil njegov sin Anton, ki je umrl leta 1863 in zapustil svoje imetje sinu Viktorju, ki je leta 1872 posestvi Bistra in Loško prodal Karlu Galletu za 268.000 goldinarjev. Loško je tedaj obstajalo le še iz dveh jezerskih travnikov ter ribolovne pravice v Cerkniškem jezeru in njegovih pritokih, preostalo so razprodali.

MARIBORSKO (BRESTRNIŠKO) JEZERO

Hidroelektrarna Mariborski otok je tretja v nizu osem zgrajenih hidroenergetskih objektov na slovenskem delu reke Drave. Idejno spočetje elektrarne sega v rajnko Avstro-ogrsko, ko so ob gradnji južne železnice pričeli razmišljati tudi o elektrifikaciji tega dela cesarstva.

Je pa bilo uresničevanje te zamisli zaradi prve svetovne vojne (1914 – 1918), pričetka obratovanja hidroelektrarne Fala (1918), nezadostnega kapitala virov financiranja in pogostega spreminjanja načrtov ter mikrolokacije gradnje izredno upočasnjeno, na trenutke pa tudi že opuščeno. Aktivirali so jo ponovno Nemci zaradi energetskih potreb vojaške (letalske) industrije v Strnišču (Kidričevem) in Mariboru. Ti so jo jeseni leta 1942 pričeli graditi z najetimi delavci družbe Alpen Elektrowerke iz Dunaja in z italijanskimi, ruskimi ter angleškimi vojnimi ujetniki, končati pa jim jo do zaključka vojne ni več uspelo. Povojne potrebe po električni energiji so zaradi pospešene industrializacije takratne Jugoslavije leta 1946 narekovale ustanovitev družbe Elektrarna Mariborski otok za takojšno nadaljevanje del. Ob izrednih naporih zagotavljanja in vgrajevanja energetske opreme so 7. avgusta 1948 zagnali prvi ter 15. novembra 1952 drugi agregat, tretjega pa šele 27. junija 1960. Žal pa je to delovno zmago leta 1959 zaznamoval tudi neljubi incident. Po poročanju medijev je, kljub izvajanju preventivnih in intervencijskih ukrepov Ribiške družine Maribor ter Ribiške družine Ruše, prišlo ob praznjenju akumulacijskega prostora v neposrednem vplivnem območju hidroelektrarne (12 km nad in 6 km pod pregradnim objektom) do pogina okoli 65 ton rib. V vseh pogledih nenadomestljiva biološka izguba za ta del Drave, pa četudi je bila dogovorjena in izplačana odškodnina v višini 7 milijonov takratnih dinarjev. Zadnje celovito posodobitev energetske in vodne infrastrukture so v letih 1994 – 2000 izvedle Dravske elektrarne Maribor.

Geografski, hidrološki, tehnični in energetski podatki

Mariborsko jezero je energetska pretočna akumulacija z naslednjimi geografskimi, hidrološkimi, in tehničnimi podatki:

- makro lokacija akumulacije: Občina Selnica ob Dravi, Občina Ruše, Mestna občina Maribor;
- mikro lokacija akumulacije: Fala, Selnica ob Dravi, Ruše, Smolnik, Spodnja Selnica, Spodnji Slemen, Bezena, Bistrica ob Dravi, Jelovec, Brestrnica, Limbuš, Kamnica, Maribor;
- ribiški okoliš: Ruški;
- porečje: Donavsko – Drava s pritoki;
- prispevna površina reke Drave v Italiji in Avstriji: 10.964 km²;
- prispevna površina reke Drave v Sloveniji: 3.259 km²;
- dolžina reke Drave od izvira do izliva: 718 km;
- dolžina reke Drave na območju Slovenije: 133 km;
- padec reke Drave na območju Slovenije: 148,30 m;
- srednji pretok (Qs) Drave na območju Slovenije: 297 m³/s;
- stoletni pretok (Q100) Drave na območju Slovenije: 2.800 m³/s;
- prispevna površina Drave Mariborsko jezero: 13.410 km²;
- večji pritoki akumulacijskega prostora jezera: Ligor potok, Logarjev potok, Lobnica, Ruški potok, Rečnikov potok, Habidov potok, Verdovnikov graben, Viltuški graben, Bistrica, Bistriški potok, Brestrniški potok, Blažovnica;
- dolžina zaježitve reke Drave v sredinski osi Mariborskega jezera (od HE Fala do HE Mariborski otok): 15.800 m;

Mariborsko jezero iz zraka (Atlas okolja)

Mariborsko jezero v prostoru gornje dravske doline (Geopedia)

- povprečna širina zaježitve: 135 m;
- največja širina zaježitve: 291 m;
- največja globina zaježitve: 14,5 m;
- površina zaježitve: 2.390.000 m² – 239 ha;
- prostornina zaježitve: 13.100.000 m³;
- energetska - koristna prostornina zaježitve: 2.100.000 m³;
- kota zaježitve: 267,20 m.n.m.;
- hidrološki bruto padec: 15,50 m/14,70 m;
- tip elektrarne: pretočna sebrnega tipa;
- dolžina krone pregrade: 184 m;
- gradbena višina pregrade: 33,00 m;
- število agregatov: 3 (kaplanove turbine);
- letna proizvodnja električne energije: 270 GWh;
- nazivna moč elektrarne: 60 MW;
- srednji pretok (sQs): 296 m³/s;
- stoletni pretok (Q100): 2.800 m³/s;
- nazivni pretok turbin: 550 m³/s;

V spodnji vodi HE Fala je formalno rojstvo Mariborskega jezera.

Kjer se Drava umiri in razširi v jezero.

Kjer gozdna zarast seže v jezero so ribe pred plenilci varnejše.

Po ozelenitvi bodo obsežna trstičja med Spodnjo Selnico in Viltušem zasedle vodne ptice.

- ribja steza med spodnjo in zgornjo vodo hidroelektrarne Mariborski otok je bila zgrajena ob vgradnji tretjega agregata in zaradi nefunkcionalnosti opuščena, leta 2017 pa v celoti rekonstruirana;

- ribje steze med spodnjo in zgornjo vodo hidroelektrarne Fala ni.

Namembnost, vodne pravice in varstvo okolja jezera

Prednostna energetska raba akumulacije je bila določena z izgradnjo hidroelektrarne in s podelitvijo vodne pravice Dravskim elektrarnam Maribor (v nadaljevanju besedila: DEM). Pogoje rabe vode reke Drave za proizvodnjo električne energije in vzdrževanje njene vodne infrastrukture določa Uredba o koncesiji za rabo reke Drave za proizvodnjo električne energije s spremembami in dopolnitvami (Uradni list RS, številka 26/03, 101/03, 88/04, 118/05, 124/06, 1/08). Na osnovi te je država s poslovnim sistemom DEM dne 30. januarja. 2004 podpisala koncesijsko pogodbo številka 355-01-145/2002 z veljavnostjo 50 let, koncesionar pa se z njo zavezuje:

- zavarovati zemljišča, objekte, naprave in druge dobrine pred škodljivimi posledicami delovanja hidroelektrarne (blaženje poplavnega vala);
- omogočiti splošno rabo vode Mariborskega jezera (športni ribolov, plovbo, rekreacijski poligon občanov in razvoj vodnih športov, ...);
- ohraniti biološko raznovrstnost (piškurjev, rib, rakov, školjk, žab, vodnih ptic, ...) in varstvo habitatov ter biološkega ravnovesja, kjer je to mogoče in dolgoročno stabilno;
- v največji možni meri ohraniti vse zaščitene in nezaščitene naravne vrednote Mariborskega jezera (krajinskega parka);
- zagotoviti varstvo prebivalstva in njihovega premoženja, če so ti ogroženi zaradi posledic energetske rabe vode;
- plačevati koncesijsko dajatev v višini 40 % državi in 60 % v odmerjenih deležih lokalnim skupnostim.

Mariborsko jezero je po Uredbi o določitvi meja ribiških območij in ribiških okolišev v RS (Uradni list RS, številka 52/07) v Zgornje-dravskem

ribiškem območju – Ruškem ribiškem okolišu (Drava od jezua hidroelektrarne Ožbalt do jezua hidroelektrarne Mariborski otok s pritoki), ta pa je bil z koncesijsko pogodbo Ministrstva za okolje in prostor številka 3420-157/2008/1 dne 14. 01. 2009 za trideset let dodeljen v upravljanje Ribiški družini Ruše.

Mariborsko jezero prostorsko sega v ozemlje občine Selnica ob Dravi, Ruše in Maribor. Podatka o njegovi površini znotraj posamezne občine mi ni uspelo nikjer zaslediti ali pa sem ga spregledal. Je pa ta vsekakor pomemben pri obračunu pripadajočega deleža koncesije in pri določanju posebne ter splošne rabe vode z občinsko mejo zamejenega vodnega prostora. Njena raba namreč mora biti časovno in prostorsko uravnotežena, da ne bo prihajalo do okoljskih škod ter motenja že podeljenih vodnih pravic energetikom, športnim ribičem in plovbnim upravičencem ter ob tem omogočati uveljavitev in razvoj dopustnih dejavnosti tudi še prihajajočim deležnikom. Omejitve stihijske (nenačrtovane) rabe celotnega jezerskega prostora na načelni ravni opredeljuje Natura 2000 in usklajene naravovarstvene smernice prostorskih aktov vseh treh lokalnih skupnosti, konkretizacijo posebne zaščite prostorskih enot pa po Pravilniku o določitvi in varstvu naravnih vrednot s spremembami in dopolnitvami (Uradni list RS, številka 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19) predstavljajo:

- Drava – rečni meander pri Fali (državna hidrološka in geomorfološka vrednota);
- Drava – zaliv s prodiščem jugovzhodno od Fale (državna geomorfološka in ekosistemska naravna vrednota);
- Falska peč – skalna stena na desnem bregu Drave zahodno od Ruš (lokalna botanična in geomorfološka naravna vrednota);
- Potok Lobnica – pritok Mariborskega jezera (državna hidrološka, geomorfološka in botanična naravna vrednota);
- Mariborsko jezero (krajinski park - lokalna zoološka naravna vrednota);

Pristan s čolnarno v Brestrnici je najboljjudenejši del Mariborskega jezera.

S toplejšimi dnevi bo jadralcev na jezeru več kot ribičev.

- Mariborsko jezero – trstičje na desnem bregu Drave pri Rušah (lokalna ekosistemska naravna vrednota);
- Mariborsko jezero – trstičje na levem bregu Drave pod Viltušem (lokalna ekosistemska naravna vrednota);
- Mariborsko jezero – trstičje na desnem bregu Drave pri Brestrnici (lokalna ekosistemska naravna vrednota).

Kakovost vode reke Drave in jezera

Za Mariborsko jezero nisem uspel zaslediti novejših verodostojnih podatkov o kakovosti jezerske vode. So pa dostopni rezultati zgodovinskih (Erico Velenje 2003, IKRA Celje 2004, ...) in aktualnih (Direktorat RS za vode 2016 - 2019) meritev odločujočih parametrov za reko Dravo z najbližjim gor-vodnim mestom vzorčenja v kraju Tribej (ob vstopu vodotoka v Slovenijo). Rezultati teh analiz za zadnja štiri leta zaporednih meritev izkazujejo:

- 2016 – voda: dobro kemijsko stanje, biota: slabo (*bronirani difeniletri, živo srebro*), dobro ekološko stanje, posebna onesnaževala: dobro;
- 2017 – voda: dobro kemijsko stanje, biota: slabo (*bronirani difeniletri, živo srebro*), dobro ekološko stanje, posebna onesnaževala: dobro;
- 2018 – dobro kemijsko in ekološko stanje; posebna onesnaževala: dobro;
- 2019 – dobro kemijsko in ekološko stanje; posebna onesnaževala: dobro.

Vpogled v historične in trenutne rezultate analiz vplivnih pokazateljev ter odsotnost večjih incidentov izrednega onesnaževanja izkazuje trend izboljševanja kakovosti vode reke Drave. Seveda bi za nas ribiče bili bolj interesantni podatki o stanju kakovosti vode s parametri, ki imajo neposreden vpliv na življenje sladkovodnih rib. Žal Uredba o kakovosti površinskih voda za življenje sladkovodnih vrst rib (Uradni list RS, številka 46/02, 41/04), Pravilnik o določitvi odsekov površinskih voda, pomembnih za življenje sladkovodnih vrst rib (Uradni list RS, številka 28/05) in Pravilnik o imisijskem monitoringu kakovosti površinske vode za življenje sladkovodnih vrst rib (Uradni list RS, številka 71/02) zgornjega toka Drave ne vključujejo. Najbližje merilno mesto je Borl, ta pa je od Mariborskega jezera preveč oddaljen, da bi bili rezultati meritev še verodostojni.

Dotok plavin in polnjenje akumulacijskega prostora

Reka Drava izvira na Toblaškem polju pod goro Cimo Nove Dobbiaco (2.642 m.n.m.) v Italiji, teče skozi Avstrijo in pri vasi Vič (339,3 m.n.m.) vstopi na ozemlje naše države (Dravogrsko jezero). Skupna dolžina njenega toka znaša 718 km, od tega 133 km s padcem 148,30 m na območju Slovenije, kar jo umešča v izrazito alpske reke z veliko transportno sposobnostjo. Z izgradnjo niza hidroelektrarn je povzročena sprememba dinamike transporta rečnih plavin. Ob padcu nosilne sposobnosti vode prihaja do njihovega usedanja. Težjih kosov v konkavah upočasnjene toka, finejši lebdenci neraztopljeni in raztopljeni delci, vključno z

onesnaževali industrijskega, kmetijskega ter komunalnega izvora pa se počasi usedajo znotraj celotnega akumulacijskega prostora, še največ pred pregradnimi objekti. Skozi daljše časovno obdobje obseg naplavin ogrozi poplavno varnost in bistveno zmanjša energetska prostornino akumulacije. Tako je tudi v primeru Mariborskega jezera. Zabeleženi podatki o njegovi prostornini niso več realni. Z vidika vplivnosti količine dotoka usedlin in njihovega nastanka znotraj akumulacijskega prostora pa bi jih razvrstili takole:

- stalni erozijski procesi na 13.410 km² velikem padavinskem območju jezera s pritoki (*plazovi, intenzivno orno kmetijstvo, nenačrtno gozdarjenje, gradbeni posegi, ...*) ter s tem spiranje kamenin, zemljin, ... ob hidrometeoroloških dogodkih (*intenzivno deževje in naglo topljenje snega s poplavnimi vodami*);
- erozijski procesi v pretočnem profilu korita reke Drave in pritokov (*erozija nestabilnega dna in brežin zaradi uničevanja obrežne vegetacije ter gradbeni posegi v njihovo geomorfologijo*);
- izcejanje in izpiranje industrijskih, komunalnih, živinorejskih ter drugih odpadkov;
- gradbeni posegi v neposrednem obrežnem pasu jezera (*gradnja pomolov, pristanov, pešpoti in druge jezerske infrastrukture*);
- valovanje (*v primerih ekstremnih vetrov, nezakonite rabe čolnov na motorni pogon in vodnih skuterjev, ...*) ter neusklajeno - stihijsko uravnavanje obratovalne kote jezera z erozijo brežin;
- odmetavanje komunalnih odpadkov;
- organski odpadki rastlinskega in živalskega izvora (*odmiranje alg, makrofita in drugih vodnih rastlin, jesensko odpadanje listja, iztrebljanje rib, ptic in drugih vodnih organizmov, razpadanje kadavrov, ...*);
- prekomerno hranjenje rib in vodnih ptic.

Seveda pa pri naštevanju vplivov ne bi bil verodostojen, če ne bi omenil tudi aktivnosti energetikov. Izpostavil bi predvsem dva (občasno ponavljajoča) incidenta:

- antropogeno kaljenje reke Drave med letoma 2010 – 2012 zaradi čiščenja usedlin avstrijskih elektrarn in njihovega dol-vodnega transporta z vodo;
- poplavni val reke Drave med 5. in 6. novembrom 2012 zaradi nedorečenega upravljanja avstrijskega hidroenergetskega sistema.

Oba sta močno zaznamovala kakovost vode in pospešila zaplavljenost Mariborskega jezera. Povzročila pa sta tudi povečano mortaliteto rib in motnje v njihovih reprodukcijskih procesih z dolgoročnimi vplivi zmanjševanja vrst ter populacij občutljivejših reo in oligoreofilov.

Ribe in ribištvo jezera

Na reki Dravi je bilo skozi čas na zaključenih mikrolokacijah opravljenih niz ihtioloških raziskav (Glowacki 1885, Seeley 1886, Munda 1926, Pivko 1935, Povž 1991, Ikra 2004, KIS/Ebra 2008, Ebra 2009, Umbra 2009, Ebra plus, Umbra 2010, Ikra 2014, Zavod za ribištvo Slovenije 2011, 2014, ...) katerih rezultati izkazujejo prisotnost ene vrste piškurjev in 39 vrst domorodnih ter tujerodnih vrst rib in so uporabni za preučevanje

Mariborsko jezero na svojem najširšem delu.

Hidroelektrarna Mariborski otok - mejnik Mariborskega jezera.

vanje njenega zgodovinskega, današnjega ter bodočega stanja. Pri tem pa ne smemo zanemariti velikih antropogenih vplivov (*obratovanje hidroenergetskih objektov, vnašanje novih vrst vodnih organizmov, ...*), ki pa še niso povsem zaključeni. Ihtiološka slika celotnega toka Drave se upočasnjuje še vedno spreminja. Da pa bi za Mariborsko jezero predstavil čim verodostojnejše današnje stanja, sem tega iz previdnosti povzel izključno po rezultatih raziskav, ki so po času in prostoru njemu najbližje ter po zabeležkah Ribiškega katastra (*vlaganja in ulovi rib v revirju Drava 6*) za obdobje 1985 – 2019. Zabeleženo stanje nakazuje prisotnost naslednjih rib in rakov:

- krapovci (*Cyprinidae*): rdečeočka (*Rutilus rutilus*), platnica (*Rutilus virgo*), klenič (*Leuciscus leuciscus*), klen (*Leuciscus cephalus*), jez (*Leuciscus idus*), blistavec (*Telestes souffia*), beli amur (*Ctenopharyngodon idella*), rdečeperka (*Scardinius erythrophthalmus*), bolen (*Aspius aspius*), linj (*Tinca tinca*), podust (*Chondrostoma nasus*), navadni globoček (*Gobio obtusirostris*), beloplavuti globoček (*Romanogobio vladkovi*), mrena (*Barbus barbus*), pohra (*Barbus balcanicus*), pezdirek (*Rhodeus amarus*), ogrica (*Vimba vimba*), ploščič (*Abramis brama*), androga (*Blicca bjoerkna*), pisanka (*Alburnoides bipunctatus*), zelenika (*Alburnus alburnus*), srebrni koreselj (*Carassius gibelio*), krap (*Cyprinus carpio*), gojena oblika luskinar, veleluskinar in usnjar, srebrni tolstolobik (*Hypophthalmichthys molitrix*), sivi tolstolobik (*Hypophthalmichthys nobilis*);
- činklje (*Cobitidae*): navadna nežica (*Cobitis elongatoides*);
- rečne babice (*Balitoridae*): babica (*Barbatula barbatula*);
- pravi somi (*Siluridae*): som (*Silurus glanis*);
- ščuke (*Esocidae*): ščuka (*Esox lucius*);
- postrvi (*Salmonidae*): potočna postrv (*Salmo trutta m. fario*), šarenka (*Oncorhynchus mykiss*), sulec (*Hucho hucho*);
- lipani (*Thymallidae*): lipan (*Thymallus thynnus*);
- trske (*Gadidae*): menek (*Lota lota*);
- kaplji (*Cottidae*): navadni kapelj (*Cottus gobio*);
- pravi ostriži (*Percidae*): navadni ostriž (*Perca fluviatilis*), smuč (*Sander lucioperca*), navadni okun (*Gymnocephalus cernua*), čep (*Zingel zingel*);
- sončni ostriži (*Centrarchidae*): sončni ostriž (*Lepomis gibbosus*);
- raki deseteronožci (*Astacidae*): signalni rak (*Pacifastacus leniusculus*).

Evidentirana je prisotnost 34 domorodnih in 6 tujerodnih vrst rib ter ena tujerodna vrsta raka. V starejših zapisih se za reko Dravo omenja še prisotnost donavskega piškurja (*Eudontomyzon vladkovi*), kečige (*Acipenser ruthenus*), jegulje (*Anguilla anguilla*), pisanca (*Phoxinus phoxinus*), peščenega globočka (*Romanogobio kesslerii*), zvezdogleda (*Romanogobio uranoscopus*), navadnega koreslja (*Carassius carassius*), smrkeža (*Gymnocephalus schraetzer*) in upiravca (*Zingel steber*), v novejših zaznamkih pa tudi prisotnost potujoče trikotničarke (*Dreissena polymorpha*). Ker za vse te nimam zanesljivih podatkov o njihovem domovanju v Mariborskem jezeru, jih v preglednico nisem vključil. Sicer pa se jezerski biotični in a-biotični dejavniki še vedno spreminjajo s posledico zmanjševanja populacij reofilnih ter oligoreofilnih vrst rib in naraščanja števila limnofilov.

Z mariborskim jezerom upravlja Ribiška družina Ruše. Njeno spočetje sega v leto 1910, ko je bilo ustanovljeno Okrajno ribarsko društvo za Štajersko, to pa se je leta 1925 preimenovalo v Ribarsko društvo Maribor. V njegovih vrstah so delovali tudi ruški ribiči, ki pa so hoteli v svojih vodah več pristojnosti. Leta 1939 so se pri takratni banovinski upravi registrirali kot samostojno društvo, žal pa se te zgodovinske listine njegovega rojstva niso ohranile. Po drugi svetovni vojni je po reorganizaciji takratnih ribarskih zadrug ustanovljena Zveza ribiških družin Maribor, po njenem statusnem preoblikovanju 14. decembra 1956 pa samostojna Ribiška družina Ruše. Danes ta v svojih vrstah združuje okoli 220 članov, ki upravljajo z ihtiofavno 200,51 ha varstvenih in ribolovnih voda. Velikost ribiškega okoliša in prisotna problematika njegovega upravljanja (*ohranjanje domorodnih vrst rib s poudarkom na potočni postrvi, naraščanje vrst in števila plenilcev rib, motnje okolja – velika nihanja in kaljenje vode v času razmnoževanja rib, ...*) zahteva od vodstva ribiške družine velike napore ter finančna vlaganja za zmanjševanje in odpravljanje posledic teh motenj. Očitno so pri tem več kot uspešni, kar izkazujejo na terenu izrečene pohvale naključno vprašanih članov in ribičev turistov.

Razvoj turizma na jezeru in v okolici

Mariborsko jezero je bilo (*motel Jezero, kamp v Brestrnici, ...*) in bo pomemben dejavnik razvoja izletniškega ter rekreativnega turizma ob jezerskih krajeh. Nisem pa o tem zasledil vidnejših zapisov v prostorskih aktih in drugih javnih listinah občine Selnica ob Dravi, Ruše in Maribor. Omenja se izgradnja sprehajalnih poti z komunalno infrastrukturo, Dravska kolesarska pot, gradnja pristanov s čolnarnami, obujanje tradicij splavarjenja in rekreativno čolnarjenje. Kaj več pa je prepuščeno zasebni podjetniški ponudbi. Prav tako v pričujočih aktih ni najti vizije razvoja tekmovalnega ribolova in ribolovnega turizma kot pomembnega gonila razvoja jezerskega gostinstva ter turizma. Sta pa oba prisotna v aktivnostih ribiške družine in se razvijata ob sočasnem zavedanju ekološke občutljivosti tega vodnega prostora in konkurenčnosti ostalih osmih akumulacij na reki Dravi. Na vsaki od njih bo namreč samo toliko ribičev – članov in turistov, kolikor bodo pri gospodarjenju ter promociji posamezne ribolovne vode uspešne lokalno pristojne ribiške družine. V organizacijske sposobnosti in profesionalnost nastopa Ribiške družine Ruše ne dvomim. Je pa ob tem potrebno izpostaviti, da zgolj aktivnosti ribiške družine še ne zagotavljajo obiska množice ribičev navdušencev. Pomembnosti članskega in turističnega ribolova na jezeru se morajo zavedati tudi drugi prisotni deležniki trženja ter upoštevati, da so ribiči turisti vedno zahtevnejši gosti in bo uspešen ribolov potrebno nadgraditi z raznoliko podjetniško ponudbo čim bližje lokaciji ribolova. Od pestrosti in kvalitete slednje bo namreč tudi odvisno ali bo ribič – član in turist tudi dober gost, ki se na kraj ribolova pogosto vrača.

Milan Štraus

Na avtorjevo željo prispevek ni lektoriran.

INVAZIVNE TUJERODNE VRSTE: SLADKOVODNI RAKI (4. del)

V zadnjih desetletjih so biološke invazije tujerodnih vrst vse pogostejše, zato tudi Slovenija ni izjema pri poselitvah (invazivnih) tujerodnih vrst. Če do konca prejšnjega tisočletja še nismo beležili prisotnosti tujerodnih vrst sladkovodnih rakov, poznamo zdaj, dobrih dvajset let pozneje, šest tujerodnih vrst, ki so bili zabeleženi v prosti naravi. Tri vrste imajo vzpostavljene populacije, ena od njih tvori tudi invazijsko populacijo. Na Slovenskem lahko glede na razmere v Evropi v prihodnosti pričakujemo nove (invazivne) tujerodne vrste sladkovodnih rakov.

Zgodovina (invazivnih) tujerodnih vrst sladkovodnih rakov na Slovenskem

Leta 2003 je bil na območju Slovenije v reki Muri prvič odkrit **signalni rak** (*Pacifastacus leniusculus*), leta 2007 pa še v reki Dravi. V obeh primerih se je širila naturalizirana populacija iz Avstrije, zdaj pa tvori invazijske populacije tudi pri nas. Leta 2009 so v termalni mrtvici Topla pri Čatežu našli **rdečeskarjevca** (*Cherax quadricarinatus*). Vrsta naj bi pobegnila iz tamkajšnje bližnje ribogojnice in je prva odkrita prostoživeča populacija, ki živi v zmernih klimatih. Raka **trnavca** (*Faxonius limosus*) so našli leta 2015 v gramoznicah ob reki Dravi v bližini Ptuja, vendar podatki o načinu poselitve niso znani. Po predvidevanjih je bil naseljen namerno. Živi v vseh sosednjih državah, zato ga v še večjem obsegu pričakujemo v Sloveniji. Naslednje tri vrste so bile nedavno (v letih 2017 in 2018) namerno spuščene v naravo. V primeru **ozkoškarjevca** (*Pontastacus leptodactylus*) je bil namerni vnos v prosto naravo – reko Savinjo v letu 2017. Oseba je v trgovini kupila štiri žive rake in jih, misleč, da je storila nekaj dobrega, izpustila v omenjeno reko, posnetek izpusta pa objavila na spletu. Vsi raki so bili odstranjeni iz vode. Omenjeni raki so pogosto na ribarniškem trgu, izvirajo pa predvsem iz Turčije in Armenije. Omenjeni izpust naj ne bi bil edini primer izpuščanja ozkoškarjevca v naravo. Živi v vseh sosednjih državah, v Italiji je tujeroden, v Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem pa je domorodna vrsta. Najbližje Sloveniji je v reki Kolpi in Savi na Hrvaškem, zato v obeh rekah vrsto pričakujemo tudi pri nas. V istem letu naj bi bil iz akvarija v pritoka reke Reke spuščen **marmornati škarjar** (*Procambarus fallax f. virginalis*), v akvaristiki pogosta vrsta, vendar ga v naslednjih letih Zavod za ribištvo Slovenije s fizičnimi pregledi ni našel. Na območju Evrope so najdbe posameznih osebkov, medtem ko sta se večji naturalizirani populaciji razvili v Nemčiji in na Madagaskarju. Več deset osebkov **močvirskega škarjarja** (*Procambarus clarkii*) so leta 2018 našli na travniku v bližini počivališča Lopata pri Celju. Vzroka in povzročitelja niso odkrili, najdene rake so odstranili,

najnovejši rezultati na podlagi okoljske DNA (e-DNA) pa so potrdili potencialno prisotnost vrste na območju izpusta. Potencialno je vrsta prisotna tudi na območju Velenjskih jezer in zadrževalnika Vogršček. Sloveniji najbližje živi v Avstriji in Italiji, kjer se širi izjemno hitro in je že dosegel slovensko mejo, zato ga v kratkem pričakujemo še posebno v rekah Soči in Vipavi.

Z Uredbo (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst ter dopolnitvami v letih 2017 in 2019 je bil sprejet in dopolnjen Seznam invazivnih tujerodnih vrst, ki zadevajo Unijo. Na tem seznamu so kot invazivne tujerodne vrste opredeljeni naslednji raki: signalni rak, trnavec, močvirski škarjar, marmornati škarjar, **kitajska volnoklešča rakovica** (*Eriocheir sinensis*) in **bradavičasti trnavec** (*Faxonius virilis*). Zadnji vrsti pri nas še nista bili najdeni.

Signalnega raka smo že opisali v letošnji prvi številki glasila, zato bomo v tem prispevku predstavili rdečeskarjevca in trnavca, opis preostalih vrst pa bo v nadaljevanju prispevkov.

Rdečeskarjavec

Biologija

Rdečeskarjavec je tropska vrsta iz družine Parastacidae, za katero je značilna hitra rast. V dolžino zraste do 35 cm in lahko preseže težo pol kilograma. Ima dolge in tanke škarje z rdečo liso, ki jo imajo samci, samice pa ne. Telo je modrikaste do zelene barve, tipalke so zelo dolge. Življenjska doba je od pet do šest let. Spolno zrelost doseže med šestim in dvanajstim mesecem. Razmnožuje se večkrat na leto, od tri- do petkrat, temperatura vode pa mora biti nad 23 °C. Samica ima od 300 do 800 jajčec in jih nosi od šest do deset tednov, odvisno od temperature. Za to vrsto je zanimivo, da del populacije sestavljajo dvospolniki, ki imajo genetske zasnove za samice, spolne odprtine pa delno od samic in samcev. Prehranjuje se z rastlinsko in živalsko hrano. Za juvenilne osebe je optimalna hrana zooplanton.

Mrtvica Topla pri Čatežu, prekrita z vodno solato. Vir: medmrežje 5.

Rdečeskarjavec je zaradi svojega videza priljubljena vrsta v akvaristiki. Vir: medmrežje 3.

Razširjenost rdečeskarjevca v svetu. Vir: medmrežje 4.

Razširjenost trnavca v svetu. Vir: medmrežje 6.

Ekologija

Rak primarno živi v počasi tekočih vodah in mrtvicah z motno vodo, naseljuje pa tudi hitro tekoče reke, jezera in lagune. Raje ima habitate s kamnito strukturo, kjer išče hrano in najde zavetje. Je dokaj neobčutljiv za slabšo kakovost vode z nizkimi vsebnostmi kisika v vodi. Preživi razmere do 1 mg/L raztopljenega kisika v vodi, v skrajnih primerih gre tudi iz vode. Optimalna temperatura za življenje je od 23 do 31 °C, čeprav preživi temperature od 10 do 36 °C, za kratek čas tudi temperature do 5 °C. Prenaša tudi nekoliko višje vrednosti slanosti vode. Rdečeskarjavec koplje račine, ki mu služijo za zavetje pred sušo (na primer v Avstraliji) ali kot zavetje pred nizkimi temperaturami.

Izvor in razširjenost

Domorodni območji rdečeskarjevca sta severna Avstralija in jugovzhodna Papua Nova Gvineja. Zaradi gojenja se je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja razširil po preostali Avstraliji. V svet so ga raznesli zaradi gojenja za hrano in kot akvarijsko žival. V tropskem in subtropskem podnebju je vzpostavil divje populacije, na primer v Ekvadorju, Izraelu, Mehiki, Južni Afriki in na Tajskem. V Sloveniji je divja populacija vzpostavljena v mrtvici Topla pri Čatežu, ki so jo odkrili leta 2009. To mu zagotavlja temperatura vode, ki v najtoplejšem delu mrtvice dosega 42 °C in se ohlaja proti iztoku. V raziskavah slovenske populacije so ugotovili, da naj bi bili raki v mrtvici že od leta 2005–2007. Odkrili so tudi samice z jajci in mladiči, populacija pa se večja. Največ rdečeskarjevcev so našli v pasu temperaturnega razpona od 25 do 30 °C, kar je optimalna temperatura za njihov razvoj in razmnoževanje. Dodatni dejavnik, zaradi katerega se populacija večja, je velika količina vodne solate (*Pistia stratiotes*), s katero se prehranjuje. To je invazivna tujerodna vrsta tropske vodne rastline, ki za svoj obstoj potrebuje temperaturo vode najmanj 17 °C. Površino mrtvice prekriva skoraj v celoti, kljub mnogim poskusom odstranitve pa le-ta ni bila uspešna. V brežinah mrtvice so bile tudi račine.

Varstveni status in invazivnost

Rdečeskarjavec je po kategorizaciji IUCN (Svetovna zveza za varstvo narave) ohranitvenega stanja vrst določen kot najmanj ogrožen in ni na seznamu invazivnih tujerodnih vrst prej omenjene Uredbe EU, je pa invaziven v državah južne poloble. Zaradi potrebe po višjih temperaturah vode v zmernem podnebju nima možnosti preživetja v naravi, zato ni realna grožnja domorodnim vrstam. Po drugi strani je lahko zaradi hitre rasti in prilagodljivosti na različne vodne parametre, med drugim tudi preživetja nizkih zimskih temperatur (za krajši čas do 5 °C), tveganje za vzpostavitev populacij v sredozemskih državah, na primer v Grčiji in Španiji. To še posebno velja v luči globalnega segrevanja. Nova vodna telesa lahko kolonizira tudi po kopnem.

Trnavec

Biologija

Je manjši rak iz družine Cambaridae, ki zraste do 12 cm. Na straneh sprednjega dela koša ima veliko trnov, od tod izvira tudi njegovo poimenovanje trnavec. Je olivno zelene ali svetlo in temno rjave barve, na konicah klešč ima oranžne lise, ki pa so bolj izrazite pri mladih osebkih. Zgornjo stran trebušnih segmentov in njihovih

stranskih izrastkov prekrivajo rdeče proge. Povprečno živi do dveh let, nekateri primerki tudi do štiri leta. Spolno dozori med petnajstim in šestnajstim mesecem. Parjenje poteka v jeseni, s posebnostjo, da samica takrat ne izleže jajčec. Samčeve spermatofore nosi v posebni votlini na ventralnem delu telesa (*annulus ventralis*), s čimer zadrži nadaljnji razvoj. Razmnoževanje se nadaljuje spomladi, ko je voda dovolj topla in se jajčeca oplodijo, ki jih je lahko do 400. Samica jih nosi 45 dni, nato se izležejo mladi raki. Lahko se razmnožuje nespolno, brez oploditve (partenogeneza). To se zgodi, kadar v okolju primanjkuje samcev oziroma to pogojujejo okoljske razmere. Na nekaterih območjih se pari dvakrat na leto – jeseni in spomladi. Takrat se pari samice, ki se niso uspele pariti jeseni. Znani so primeri, ko je bila paritev tudi pozimi.

Ekologija

Njegovo življenjsko okolje so nižinske tekoče in stoječe vode. Živi v rekah, potokih, kanalih, ribnikih, jezerih in tudi brakičnih vodah. Najraje ima mirne in globlje vode z bujnim vodnim rastlinjem. Je zelo prilagodljiva vrsta, prenaša onesnaženja, nizke temperature in suše, saj lahko s kopanjem račin krajše obdobje preživi na kopnem. Je prehranski oportunist, vsejed, pomemben vir hrane pa so ribje ike in vodne rastline. Pri večjih gostotah se pojavlja kanibalizem. Z njim se prehranjujejo številne ribe, npr. ščuka, smuč, som, menek, rdečeočka, rdečeperka, navadni krap, od sesalcev pa npr. vidra. Je generalist s širokim območjem izbire habitatov s hitro rastjo in visokim razmnoževalnim potencialom.

Izvor in razširjenost

Vrsta naravno živi v severovzhodnem delu Severne Amerike, medtem ko so jo prenesli v Afriko (Maroko) in Evropo (na Poljsko leta 1890). V Evropi se je hitro razširila z namernimi vnosi in širjenjem po vodotokih. Trenutno živi v Avstriji, Belgiji, Franciji, Nemčiji, Bolgariji, Češki, Črni gori, na Hrvaškem, v Srbiji, Italiji, Latviji, Litvi, na Nizozemskem, v Luksemburgu, na Madžarskem, Poljskem, v Romuniji, Rusiji, Belorusiji, Slovaški, Švici, Združenem kraljestvu in Sloveniji. Tujerodna je tudi v nekaterih zveznih državah ZDA in

Trnavec. Vir: medmrežje 6.

Kanadi. V Evropi (Nemčija, Francija in Poljska) so vrsto naseljevali zaradi nadomestitve domorodnih jelševcev (*Astacus astacus*), ki so pomrli zaradi bolezni račje kuge. V Evropi se je trnavec širil po naravni poti, pa tudi namerno (kot vaba, izpusti iz akvarijev) in nenamerno (z ribiškimi mrežami in vlaganjem rib). V Sloveniji živi v gramoznicah ob Dravi v bližini Ptuja, kjer so v letu 2015 našli številčno populacijo z različnimi velikostnimi razredi. Gramoznice so povezane med sabo in z reko Dravo, zaradi česar je realna možnost širitve populacije, na primer v Ormoško jezero.

Varstveni status in invazivnost

Trnavec je po kategorizaciji IUCN ohranitvenega stanja vrst določen kot najmanj ogrožen, Uredba EU ga uvršča med invazivne tujerodne vrste. Zaradi svojih značilnosti, kot sta na primer prilagodljivost na različne razmere v okolju (temperatura, onesnaženost) in velik razmnoževalni potencial (v primerjavi z domorodnimi vrstami se razmnožujejo hitreje, imajo več jajčec – do 400, ki jih odlagajo spomladi, zato je tudi njihova izguba manjša), je trnavec invazivna tujerodna vrsta z vplivi na habitate in domorodne vrste. Uvrščen je med najbolj invazivne živalske vrste v Evropi in enega izmed najpomembnejših prenašalcev bolezni račje kuge v Evropi s samostojnim sevom Or, zaradi česar je veliko evropskih populacij domorodnih vrst sladkovodnih rakov tik pred izumrtjem. Uspeh hitrega naseljevanja novih območij se skriva tudi v načinu razmnoževanja, saj samice hranijo spermo, se samostojno premikajo na nenaseljena območja in lahko tam vzpostavijo novo populacijo. Zaradi sposobnosti nespolnega razmnoževanja se lahko razmnožujejo samo samice, ki so poselile še nenaseljena območja. V primerjavi z domorodnimi vrstami je trnavec aktiven tudi podnevi, kar je še dodatna prednost v tekmi za prostor in hrano.

Od leta 2017 Zavod za ribištvo Slovenije izvaja ukrepe za obvladovanje in preprečevanje širjenja populacije. Odlov poteka z elektroodlovom in vršami. Samice usmrtijo, samce pa vrnejo v vodo. Namen vračanja samcev je zmanjšanje razmnoževalnega potenciala,

zmanjšanje možnosti nespolnega razmnoževanja samic in povečanja tekmovalnosti samcev na manjše osebkke.

Jernej Košir, mag. biol. in ekol. z naravovar.

Viri in literatura:

Govedič, M. (2017). Trnavec – še en tujerodni potočni rak v Sloveniji. *Ribič*, 76(3), 47–49.

Govedič, M. in Vrezec, A. (2018). Raziskava razširjenosti signalnega raka (*Pacifastacus leniusculus*) v letu 2018. Miklavž na Dravskem polju: Center za kartografijo favne in flore, 20 str.

Jaklič, M. Vrezec, A. (2018). Tropski potočni rak rdečeskarjavec (*Cherax quadricarinatus*) uspešen v Sloveniji. V *Tujerodne vrste – stanje, vplivi in odzivi: Zbornik razširjenih povzetkov simpozija* (str. 48–50). Ljubljana: Zavod Symbiosis.

Medmrežje 1: Rdečeskarjavec. Dostop: <https://www.cabi.org/isc/datasheet/89135#toDistributionMaps> (22. 4. 2021).

Medmrežje 2: V Celju našli izjemno invazivno vrsto raka. Dostop: <https://www.zzrs.si/blog/v-celju-nasli-izjemno-invazivno-vrsto-raka/> (23. 4. 2021).

Medmrežje 3: rdečeskarjavec. Dostop: <https://www.fishbox.pet/products/cherax-quadricarinatus#> (29. 4. 2021).

Medmrežje 4: razširjenost rdečeskarjevca po svetu. Dostop: <https://www.cabi.org/isc/datasheet/89135#toDistributionMaps> (29. 4. 2021).

Medmrežje 5: mrtvica Topla pri Čatežu. Dostop: <https://www.ribiskekarte.si/rd-brezice/mrtvica-topla-struga> (29. 4. 2021).

Medmrežje 6: razširjenost trnavca po svetu. Dostop: <https://www.cabi.org/isc/datasheet/72033#toPictures> (29. 4. 2021).

Mrzelj, L., Pernat, V., Panjan, M., Celestina, A., Jamnik, M., Marguč, D., Kukolja, V. (2020). Strokovne podlage za preprečevanje širjenja, vnosa in zmanjševanja vpliva (invazivnih) tujerodnih vrst rib, rakov in školjk. Spodnje Gameljne: Zavod za ribištvo Slovenije, 211 str.

Ščuka, A. (2017). Kupila rake in jih izpustila v Savinjo. Dostop: <https://www.zurnal24.si/vizita-za-zivali/novice/misila-je-da-bo-s-tem-naredila-nekaj-dobrega-295704> (9. 4. 2021).

Uredba (EU) št. 1143/2014 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2014 o preprečevanju in obvladovanju vnosa in širjenja invazivnih tujerodnih vrst. Uradni list Evropske unije (L 317/35).

Uvoznik in distributer:
INFINITI, Goran Žagar s.p.
 gsm: 041 654 556
www.infinity-wonderworld.si
narocila@infinity-wonderworld.si

Kjerkoli **Kadarkoli**

6 vrhunskih kavnih napitkov v SAMOPOGREVNI PLOČEVINKI

V ISKANJU KEČIGE (1. del)

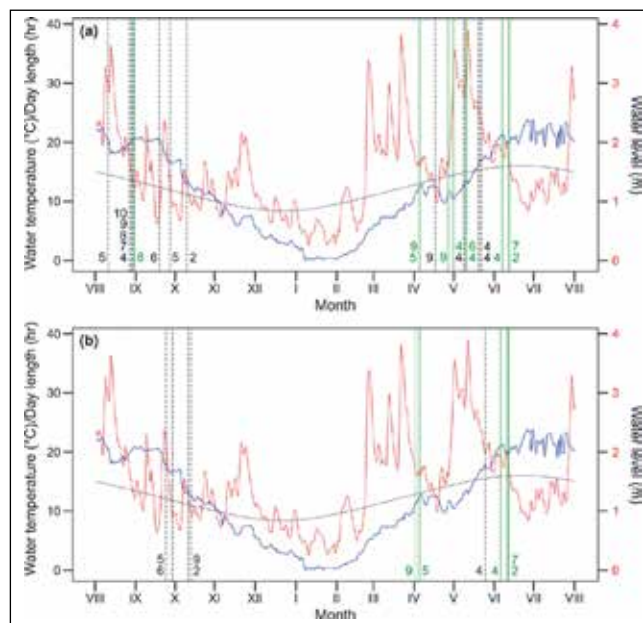
V preteklih številkah *Ribiča* smo predstavili vrste rib selivk Podonavja, glavne človekove dejavnosti, ki jih ogrožajo, ter opisali izsledke raziskav njihovih potencialnih habitatov v Sloveniji. Na podlagi rezultatov smo izbrali najprimernejše potencialne habitate, na katerih smo letos preverili prisotnost tarčnih vrst rib, s poudarkom na kečigi. Pri tem je naš cilj izboljšati pomanjkljivo poznavanje tipičnega drstnega ali prehranjevalnega habitata kečig na pritokih Donave, to je na območju Slovenije na Savi in Muri.

Terensko vzorčenje in analizo podatkov smo izvedli z namenom, da potrdimo prisotnost kečige ter med sodelujočimi partnerji uskladimo metodologije vzorčenja tarčnih vrst rib selivk – podust (*Chondrostoma nasus*), mreno (*Barbus barbus*), platnico (*Rutilus virgo*), ogrico (*Vimba vimba*) in kečigo (*Acipenser ruthenus*) – vzdolž Donave in njenih pritokov.

Pregled potencialnih habitatov

Mura s pritoki je še vedno reka z eno najbogatejših ribjih favn v Sloveniji in Evropi. Zaradi neprekinjene povezanosti z Dravo in Donavo je tak status obdržala kljub številnim regulacijskim posegom, ki so na določenih odsekih reko spremenili v kanal in ji odvzeli številne habitate. V Muri je zabeleženih 51 domorodnih in 11 tujerodnih vrst rib (Povž, 2016). Na Savi so se večje regulacijske spremembe struge začele dogajati v zadnji četrtini 19. stoletja na Krško-Brežiškem polju. Kot posledica utrditve brežin, zmanjšanja erozijske moči in gradnje hidroelektrarn se je struga zožala in se začela poglobljati (Javornik s sod., 2008). Ribjo favno Save sestavlja 37 vrst rib in ena vrsta piškurja (Povž, 2015).

V raziskavi smo se osredotočili na vzorčenje potencialnih prezimovalnih in prehranjevalnih habitatov kečige, saj za to vrsto pri nas ni razvitih metod znanstvenega vzorčenja, kot je za druge tarčne vrste rib selivk. Točnih vzorčnih mest zaradi varstva rib

Slika 2: Telemetrijske raziskave o selitvi kečige na Srednji Donavi. Modra črta predstavlja temperaturo vode, rdeča nivo vode, rjava dolžino dneva, črna črtkana gorvodno selitev kečig in zelena črtkana dolvodno selitev kečig (Kubala in sod., 2018).

ne bomo podrobneje predstavljali (slika 1). Potencialni habitati so okolja, kjer bi se predstavniki določene vrste lahko pojavljali, vendar se trenutno ne (Mitchell in Hebblewhite, 2012).

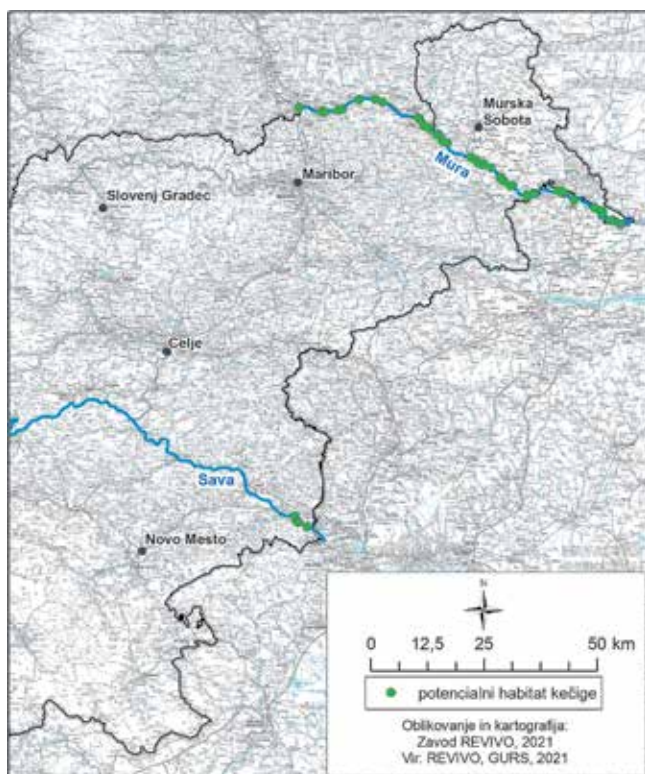
Slovaški partnerji so na podlagi telemetrijske študije iz Donave pri Bratislavi ugotovili, da se kečige jeseni selijo gorvodno na prezimovalne habitate, kjer se zadržujejo od oktobra do aprila. Od tam se premaknejo na drstišča, po drsti pa se spustijo dolvodno na različne prehranjevalne habitate (slika 2; Kubala in sod., 2018). Naše vzorčenje smo časovno prilagodili izsledkom te raziskave. Telemetrija rib je metoda, s katero lahko na daljavo zbiramo podatke o okolju in vedenju rib v njihovem naravnem okolju. Uporabimo lahko radijsko, akustično in pasivno telemetrijo (Brownscombe s sod., 2019).

Metode

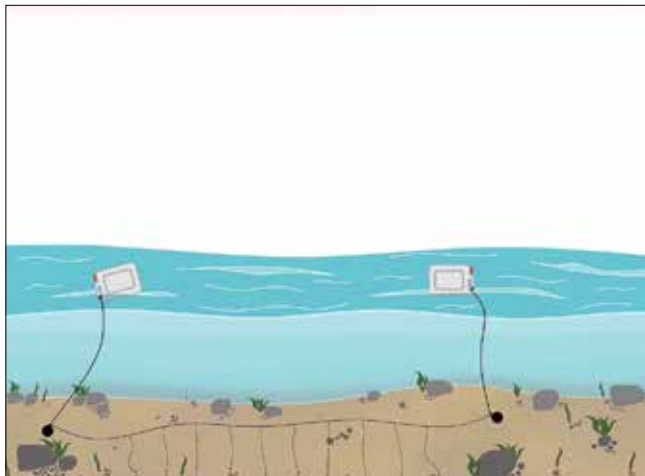
Za vzorčenje kečige smo preizkusili različne metode, ki so prilagajene njihovem sezonskemu vedenju in s tem povezano izbiri in uporabo določenega habitata. Za vzorčenje kečige na potencialnih prehranjevalnih habitatih smo uporabili metodo drsenja troslojne mreže (drift) in stoječe parangale ter podatke primerjali z metodo elektroribolova. Na potencialnih prezimovalnih habitatih smo uporabili metodo stoječih troslojnih mrež in vizualnega cenusa.

Drsenje troslojne mreže (drift)

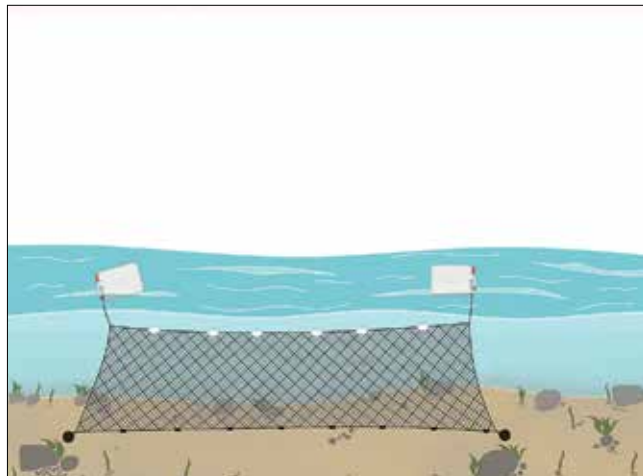
Metoda drsenja troslojne mreže, pri kateri mrežo spuščamo po reki s tokom, je na spodnji Donavi znanstveno potrjena metoda

Slika 1: Prepoznani potencialni habitati kečige, izbrane po predhodni analizi satelitskih slik in terenskega ogleda.

Slika 3: Stoječi parangal (Horvat, 2020)

Slika 5: Stoječe troslojne mreže (Horvat, 2020)

Slika 4: Sistemi parangalov z nameščenimi vabami

Slika 6: Prvi konec mreže s pripetim plovcem, ki smo jo uporabili med zimskim vzorčenjem.

za vzorčenje mladice in odraslih jesetrovk na prehranjevalnih habitatih (Paraschiv in sod., 2004; Paraschiv in Suci 2005; Paraschiv in sod., 2006; Paraschiv in sod., 2017). Za vzorčenje smo uporabili 1,2 m široko in 15 m dolgo troslojno mrežo z velikostjo okenc notranjega sloja 22 mm in obeh zunanjih mrež 150 mm. En konec mreže je član skupine držal na kopnem, drugega pa smo imeli na čolnu. Mrežo smo počasi odpirali ter se s kontrolirano plovbo počasi premikali po toku navzdol. Član na kopnem je mrežo zadrževal in se počasi premikal ob brežini s tokom navzdol. Mreža se je zaradi toka usločila v smeri dolvodno, s čolnom pa smo jo "zaprli" ob prihodu na kopno.

Stoječi parangali

Zapisi o ribolovu na kečige s parangali na Donavi v Novem Sadu segajo v leto 1956 (neznani avtor, 1956). V drugi polovici 20. stoletja so ribiči metodo uporabljali na spodnjem delu Donave za lov različnih vrst jesetrovk, zdaj pa je prepovedana (Friedrich, 2012). V Romunskem delu Črnega morja parangale še vedno uporabljajo za komercialni ribolov na jesetrovke (Maximov in Staicu, 2008). V Avstriji uporabljajo metodo ob kombinaciji z elektroribolovom v plitvejših delih za raziskave in monitoring bentoških združb rib v globljih in večjih rekah (Szaloky s sod., 2014; Keckeis, 2013). Vzorec s stoječimi parangali smo zaradi hitrega toka izvedli z 10 m dolgimi parangali, na katere smo obesili deset trnkov dveh različnih velikosti, primernih za vzorčenje odraslih kečig (veliki trnki 4/0, majhni 2/0). Trnke smo obežili z desetimi manjšimi utežmi, ki se uporabljajo pri ribolovu na dnu (slika 3). Nanje smo nabodli kose filejev postrvi (slika 4).

Parangal smo na obeh koncih obežili s svinčnimi utežmi, njihovo težo pa prilagodili moči toka na določenem vzorčnem mestu. Na uteži so bili z dolgo vrvjo privezani plovci, s katerimi smo označili postavljene parangale. Na vsakem vzorčnem mestu smo popoldan postavili dva parangala in ju dvignili naslednje jutro.

Kot smo omenili že prej, so parangali kot ribolovna metoda v rekah za namene športnega ribolova prepovedani, zato smo na lokacijah v času vzorčenja postavili tudi oznako o projektu in namenu raziskave. Kljub oznakam o znanstvenem vzorčenju so nam neznanci odtujili deset parangalov, kar je bistveno vplivalo na rezultate raziskave.

Ribolov s stoječimi troslojnimi mrežami

Stoječe troslojne mreže smo postavili v tolmunih, ki so dostopni s čolnom in primerni za prezimovanje (zadostna globina in miren tok). Mreže so bile dolge 25 m, visoke 1,2 in iz treh

Izdelava, prodaja in servisiranje ribiške opreme.

Na spletni strani najdete nekaj izdelkov za vezanje umetnih muh, katerih cena je garantirano najnižja na slovenskem tržišču.

GSM: 040/225-516; e-naslov: ribistvo.mozina@gmail.com;
spletna stran: www.ribistvo-mozina.si

Slika 7: Ciril Mlinar med potopom v Muro januarja 2020

slojev. Velikost okenc notranjega sloja mreže je bila 40 mm, na obeh zunanjih slojih pa 200 mm (slika 5). Vzorčna mesta smo določili s sonarjem Humminbird Helix 7 CHIRP SI GPS G2N in sonde XNT 9 SI 180 T. Metodo smo predhodno prilagodili razmeram na Muri in Savi ter mrežo obtežili in zadržali na rečnem dnu z dodatnimi svinčenimi utežmi. Na oba konca mreže smo pritrdili plovce, ki so mrežo pod vodo držale odprto (slika 6). Mreže smo postavili popoldan in pobrali ter pregledali zjutraj naslednji dan. Hrvaški kolegi so pri vzorčenju uporabili podoben sistem troslojnih mrež z dolžino mreže 30 m, višino 1,5–2 m ter velikostjo okenc notranjega sloja 40–60 mm in obeh zunanjih slojev 200 mm. Mreže so bile postavljene 4 do 6 ur.

Elektroribolov

Elektroribolov je na Muri in Savi izvajal Zavod za ribištvo Slovenije (ZZRS) in nam posredoval podatke o vzorčenju. Elektroribolov iz čolna je standardizirana metoda, ki je najučinkovitejša v plitvejših delih rek ali ob brežinah (Friedrich, 2012; Metodologija vrednotenja ekološkega stanja rek na podlagi rib, 2016). Elektroribolov so izvedli po »metodi prog« srednje velikih neprebodljivih rek, globljih od 0,7 m, in s posebej prirejenim čolnom (Metodologija vrednotenja ekološkega stanja rek na podlagi rib, 2016). Velikost delujočega električnega polja je ocenjena na 1,5–2,0 m globine ter 0,5 m desno in levo od širine nosilca anod. Med vzorčenjem se čoln počasi premika vzdolž reke, elektroribič pa z vlečenjem dolge anode skozi vodni stolpec sistematično preiskuje vodno okolje (Metodologija vrednotenja ekološkega stanja rek na podlagi rib, 2016).

ZZRS je vzorčenje na Muri in Savi izvajal med letoma 1973 in 2020. Iz posredovanih podatkov smo za primerjavo učinkovitosti metod izbrali lokacije vzorčenja, ki so bile najbližje našim lokacijam vzorčenja s parangali. V večini primerov so te lokacije v radiju 50 metrov (v dveh primerih je najbližja lokacija oddaljena 100 metrov in več) od našega vzorčnega mesta, vendar ne nujno na istih habitatnih tipih, kar lahko vpliva na vrstno sestavo.

Vizualni census

Metodo so razvili za potrebe vzorčenja v zavarovanih območjih tropskih morij (Brock, 1954), kjer dobra vidljivost

omogoča uporabo te manj destruktivne metode za spremljanje stanja populacij rib in koral. Zdaj je v rabi kot alternativa destruktivnejšim metodam za ocenitev številčnosti in biomase rib tudi v drugih morjih in številnih rekah po svetu (Macnaughton in sod., 2015). V naših rekah je vidljivost najboljša v pozimi, zato je takrat največja možnost uspešnega izvajanja metode. Pozimi je večina rib selivk manj dejavnih, zaradi nizkih temperatur pa so na omejenem območju v večjih jatah in globinah, kjer so razmere stabilnejše (manjše nihanje temperature; Bloesch s sod., 2005). Za izvedbo metode je potreben izkušen in strokovno usposobljen potapljač s podvodno kamero in lučmi za boljšo vidljivost (slika 7).

V drugem delu sestavka bomo predstavili rezultate raziskave in diskusijo.

Jan Potočnik Erzin, Eva Horvat, Blaž Cokan in Polona Pengal

Poglavitna literatura:

Kubala, M., Farsky, M., Pekarik, L. 2018. Migration patterns of sterlet (*Acipenser ruthenus*, Linnaeus 1758) in the Middle Danube assessed by 1 year acoustic telemetry study. *Journal of Applied Ichthyology*, 35:54–60

Friedrich, T. 2012. *Historical Distribution, current Situation and future Potential of Sturgeons in Austrian Rivers*. Institute of Hydrobiology and Aquatic Ecosystem Management

Povž, M., Gregori, A. in Gregori, M. 2015. *Sladkovodne ribe in piškurji v Sloveniji*. Zavod Umbra, Ljubljana.

Povž, M. 2016. Ribe in piškurji v porečju Mure v Sloveniji. *Proteus*, 78/6,7.

Za celoten seznam virov nam pišite na revivo@ozivimo.si.

OSNOVA ZA SVETLO PRIHODNOST MUHARJENJA SO ČISTE VODE, POLNE DOMORODNIH SOŠKIH POSTRVI IN JADRANSKIH LIPANOV, VZGOJENIH DOMA

RD Tolmin je ena naših največjih RD: šteje blizu 400 članov, ki niso le iz Posočja, ampak prihajajo iz vse Slovenije, veliko jih je tudi iz tujine. Ribolovni turizem je eden vodilnih turističnih produktov v Posočju, soška postrv in jadranski lipan pa najbolj zaželeni ribi, zaradi katerih, ob lepoti narave, prihajajo k nam muharji z vsega sveta. Gospodarijo s 433 ha voda v tolminskem ribiškem okolišu, imajo kar 164 km ribolovnih rek; glavni sta Soča in Idrijca s pritoki ter akumulacijsko jezero na Soči v Mostu na Soči. Vsi revirji so salmonidni, edini dovoljen način ribolova je muharjenje in to le z brezkalustnikom. Epidemija jih je zelo prizadela, saj se je v letu 2020 število tujih ribičev zmanjšalo za več kot 70 %.

Vendar niso obupali. Še bolj zagnano so se lotili dela. Svoje vode želijo imeti polne domačih, kakovostnih rib, predvsem soških postrvi in jadranskih lipanov. Vzrejo želijo imeti doma. Imajo tri sodobne ribogojne obrate: vališče v Modreju ter dve ribogojnici na Tolminki. Prepričani so, da lahko tako najboljše skrbijo za kakovost zaroda za ponovno naselitev njihovih voda. Še več naporov vlagajo v promocijo, saj trdno verjamejo, da se bodo tuji ribiči vrnili. Pričakati jih želijo čim bolj pripravljeni.

O pomenu lastne vzreje domorodnih soških postrvi in jadranskih lipanov, problemih in uspehih, načrtih za prihodnost, razvoju kakovostnega ribolovnega turizma in še čem smo se pogovarjali s predsednikom RD Tolmin, **Milanom Berlotom**, ter njegovima sodelavcema, **Tomom Sotenškom**, direktorjem Faronike, d.o.o., ki skrbi za celotno vzrejo rib in je tudi gospodar RD, ter **Blažem Močnikom**, ki je v RD zadolžen za promocijo in stike z mediji.

1. Kdaj so se začele intenzivne raziskave o soški postrvi?

Milan Berlot: V Posočju že več kot dvajset let poteka mednarodni projekt ohranjanja in repopulacije domorodne, gensko čiste soške postrvi. Osnovne raziskave o soški postrvi so se začele že v osemdesetih letih kot plod sodelovanja med Zavodom za ribištvo Slovenije, ribiškimi družinami Zveze ribiških družin Primorske in francoskim Inštitutom Tour du Valat. Soška postrv je bila v 80. letih močno ogrožena in uvrščena na rdeči seznam ogroženih živalskih vrst.

Odkritje prve gensko čiste populacije soške postrvi v reki Zadlaščici je tudi po zaslugi Ribiške družine Tolmin predvsem po letu 1993 pripeljalo do intenzivne raziskovalne dejavnosti.

V 90. letih se je za ločevanje soške postrvi od njenih križancev začelo uporabljati tudi genetiko. Pri raziskavah in analizah so sodelovali znanstveniki iz različnih raziskovalnih institucij, Biotehniške fakultete in več tujih raziskovalnih centrov. Več kot 20 let raziskovalnega dela je do danes dalo veliko uporabnih podatkov za gospodarjenje z našimi vodami in podatkov, potrebnih za kakovostno ribogojstvo.

2. Sami začetki pa segajo še dlje?

Milan Berlot: Res je. Začetki segajo v začetek 60. let, ko se je iz rek našega

Odliv lipana na Soči pri Žagi, avtor Tomo Sotenšek.

okoliša pridobivalo ikre postrvi za potrebe umetne vzreje, predvsem ikre soške postrvi. Vzreja je potekala v Ilirski Bistrici, kasneje v Solkanu in delno tudi v Kobaridu. Največ zaslug za to ima Danijel Besednjak, ki je bil v tistem času gospodar ZRD Primorske, pomagal pa mu je Tomo Sotenšek starejši, ki je bil gospodar RD Tolmin.

3. Kakšen pomen ima za vaše vode mednarodni projekt ohranjanja in ponovne naselitve domorodne, gensko čiste soške postrvi?

Milan Berlot: ta projekt pomeni za nas bistveno prelomnico. V Kobaridu so se 25. novembra 1992 pogovarjali predstavniki primorskih ribiških družin s strokovnjaki Zavoda za ribištvo Slovenije. Beseda je tekla o gospodarjenju s sladkimi vodami ter o skrbi za ohranitev domorodnega ribjega življa v njih. Največ pozornosti so namenili domorodni in najbolj plemeniti ribji vrsti jadranskega porečja, že skoraj izumrli soški postrvi. Z vzrejo mladice in odraslih soških postrvi so se leta 1992 ukvarjali v ribogojnicah v Kobaridu in v Solkanu. Od leta 1993 tako poteka v Posočju največji evropski projekt za ohranitev soške postrvi.

4. Kakšno vlogo ima v strategiji RD Tolmin lastno ribogojstvo?

Tomo Sotenšek: Lastno ribogojstvo ima za nas velik strateški pomen. To nam na dolgi rok zagotavlja, da bo RD Tolmin lahko vse domorodne ribje vrste, predvsem soško postrv, za vlaganje v svoje reke in potoke pridobila iz svoje vzreje. Zelo radi bi ponovno imeli tudi lastno vzrejo jadranskega lipana, kjer pa je položaj veliko težji. Imamo tri ribogojne objekte: vališče v Modreju ter dve ribogojnici na Tolminki. Leta 1989 smo pričeli z umetno vzrejo postrvi v lastnem vališču v Modreju. Vališče napaja izvirna voda izvira Zapolje pri Vodivčku, ki je kakovostna pitna voda in ima stalno temperaturo 10 do 12 stopinj celzija. Vališče za svoje delo rabi 7 l/s vode. V vališču je 64 m² vzrejnih površin za vzrejo polletnih mladice in 77 m² za vzrejo mladice. Vzrejne kapacitete trenutno omogočajo valjenje do 1.500.000 iker in letno

Smukanje lipana. Foto: Blaž Močnik.

Odlov soške postrvi v Soči pri Volarjih. Foto: Tomo Sotenšek.

Vlaganje zaroda soške postrvi z mešičkom v Sočo pod Gabrijami. Foto: Tomo Sotenšek.

vzrejo 200.000 polletnih mladice soške postrvi in 30.000 enoletnih mladice lipana. Od leta 1995 poteka vzreja tudi v ribogojnici Tolminka 1 v Tolminu. Na njej je 19 bazenov (230 m²) za vzrejo vseh generacij plemenk soške postrvi in lipana. Dva kanala dolžine 80 m in širine 3,5 m do 4 m sta namenjena spolno zrelim plemenkam soške postrvi.

Za izgradnjo nove, tretje ribogojnice, je RD ustanovila podjetje Faronika d. o. o., katere 100-odstotna lastnica je RD, podjetje pa upravlja z vsemi ribogojnimi objekti. Ribogojnica Faronika ima deset manjših in štiri večje bazene, lastno čistilno napravo, karantenski objekt in ločen objekt v dveh nadstropjih, kjer so servisni prostori za ribogojnico in prostori za predelavo rib. V ribogojstvu je redno zaposlenih šest ljudi. Poleg rib za porabljanje lastnih voda imajo v Faroniki tudi proizvodnjo konzumnih rib za prodajo.

5. Pri vzreji soških postrvi je imela RD Tolmin tudi veliko težav. Kakšno je trenutno stanje?

Tomo Sotenšek: Od odkritja prve populacije čistih soških postrvi v nedostopnih grapah Zadlaščice smo veliko naporov vložili, da smo v ribogojnici gojili nove čiste populacije soških postrvi. Z njimi smo naseljevali nove potoke in reko Sočo, kjer smo uspeli med križanci povečati odstotek DNK soške postrvi v primerjavi s tujim DNK. Pri tem je imel nedvomno veliko zaslug dolgoletni vodja ribogojstva Dušan Jesenšek. V zadnjih letih pa je našo družino prizadelo kar nekaj težav. Najprej smo zaradi okužbe v ribogojnici in vdora vidre v ribogojnico izgubili večino matične jate. Vidra si je v eni od dveh ribogojnic na reki Tolminki postregla s kar 253 plemenkami soške postrvi. Plemenska jata soških postrvi je dala RD Tolmin približno milijon in pol iker na leto, potem ko smo dobri dve desetletji uspešno izvajali program za vnovično vlaganje ribe v okolje, kjer je zaradi križanja s potočno postrvjo skoraj izumrla. Tega izpada ne bomo mogli kar tako nadomestiti, posledice bodo dolgotrajne.

V zadnjih letih smo se zagnano lotili ponovnega iskanja genetsko čistih postrvi v naravnem okolju, da bi spet lahko vzpostavili lastno matično jato. Z veliko napora smo leta 2019 v naravnem okolju uspeli najti 18 genetsko čistih soških postrvi, iz katerih vzpostavljamo novo matično jato plemenk. Na Biotehniški fakulteti, s katero odlično sodelujemo, so nam potrdili, da gre res za genetsko čiste soške postrvi. Lani smo iz nove matične jate že vložili v naše gojitvene potoke in odprte vode ikre in zarod ribic 7 do 9 cm z mešičkom. V naslednjih letih bomo ponovno lahko v lastnem ribogojstvu vzredili soške postrvi od iker do dve- in triletnih mladice.

6. Kakšno je stanje z jadranskim lipanom?

Tomo Sotenšek: Najnovejše genetske raziskave so potrdile, da je jadranski lipan nedvomno svoja vrsta *Thymallus aleani*. Danes je stanje jadranskega lipana v naravi kritično. Naravne populacije so šibke in v upadu. Zavedamo se, da je poleg soške postrvi, ki je naša vodilna riba, tudi jadranski lipan že od nekdaj svetovno znana in zelo cenjena lovna vrsta med ribiči. Velik problem za nas je tudi izpad vzreje soškega lipana. Zato smo se intenzivno lotili iskanja primerkov v naravi. Letos smo le uspeli osmukati nekaj primerkov iz Soče.

7. Uspeli ste tudi pridobiti mednarodni projekt Lipan v porečju Soče. Kaj to pomeni za vas?

Milan Berlot: Za RD Tolmin je jadranski lipan zelo pomembna riba, takoj za soško postrvjo. Zato smo zelo ponosni, da smo postali nosilec projekta Lipan v porečju Soče. Naročnik naloge je LAS Dolina Soče, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR), projekt pa je bil s strani Agencije Republike

Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja potrjen z Odločbo o pravici do sredstev 29. 10. 2020. Pomembno je, da je tudi Zavod za ribištvo Slovenije partner v projektu. Prav ZZRS ima v Kobaridu vzrejo soške postrvi, upravljajo pa tudi z zgornjim delom Soče, zato z njimi vsestransko tesno sodelujemo. Aktivnosti projekta se bodo izvajale med 1. januarjem 2021 in 30. junijem 2022.

Namen projekta je priprava celovitega poročila stanja jadranskega lipana na območju zgornjega toka Soče in njenih pritokov. Gre za temeljit pregled in opis stanja, to je mogočih dristišč in nevarnosti, ki ogrožajo jadranskega lipana. Takšno poročilo je lahko solidna podlaga za uvedbo inovativnih ukrepov za reševanje te vrste. Med takšne ukrepe lahko štejemo ohranjanje in izboljšanje naravnega okolja, ohranjanje genotipa jadranskega lipana, povečanje naravne populacije s plemenskimi jatami, varovanje populacij jadranskega lipana, redno spremljanje ribolovnega pritiska in blažitev pritiska z dopolnilnim vlaganjem. Eden od pomembnih ukrepov za varovanje jadranskega lipana, ki se lahko uvede s projektom, je zagotovo tudi izobraževanje in ozaveščanje javnosti o problematiki jadranskega lipana. Predvsem so pomembni mladi, od vrtec do univerz, ter z njimi povezani učitelji in ribiči.

8. RD Tolmin se je lotila tudi intenzivne akcije ozaveščanja mladih o pomenu čistih voda, domorodnih ribjih vrst in muharjenja. Kako ste se lotili tega?

Blaž Močnik: RD Tolmin veliko pozornosti namenja delu z mladimi ribiči. Trenutno imamo v RD 32 mladincev. Zanje smo pripravili poseben program strokovnega usposabljanja, poleti pa načrtujemo tudi pripravo tabora mladih ribičev. V okviru mednarodnega projekta Lipan v porečju Soče, kjer je RD Tolmin nosilec projekta, smo pripravili posebno izobraževalno akcijo za učence osnovnih šol z našega območja. Mlade smo s posebnim promocijskim materialom seznanili, kako pomembna domorodna ribja vrsta je jadranski lipan na območju Jadranskega porečja in za vode, s katerimi upravlja RD Tolmin. V sklopu materiala je tudi vprašalnik, s katerim bodo mladi lahko preverili svoje znanje o jadranskem lipanu.

9. Kakšni so načrti RD Tolmin za prihodnost, za izboljšanje ribolova ter vrnitev tujih muharjev?

Blaž Močnik: Med tujimi muharji smo med najbolj prepoznavnimi RD v Sloveniji. RD Tolmin je v preteklosti s sistematičnim delom razvila ribolovni turizem na svojih vodah na visoko raven. RD Tolmin je ena izmed RD, ki največji del prihodkov ustvarja prav iz naslova prodaje turističnih ribolovnih dovolilnic. Lani je epidemija domala v celoti prekinila prihod tujih muharjev, posledično pa tudi povzročila nenadomestljiv izpad prihodkov od ribolovnih dovolilnic. Kljub izjemno težkemu položaju, v katerem se je družina znašla, pa so naše oči uprte v prihodnost. Prepričani smo, da se bodo letos tuji turisti vrnili, saj imamo v tem trenutku že veliko povpraševanja in napovedi. Zato smo se že lani z vso vsmo posvetili načrtovanju naših dejavnosti v prihodnosti, ki bi nam pomagale, da se čim prej vrnemo ne le v normalne okvire, ribičem želimo ponuditi še boljši ribolov. Razmišljamo o nadaljnjem omejevanju dnevnih obremenitev naših voda in uvedbi posebnih revirjev, kjer bo ribolov najboljši, število ribičev pa omejeno, da bi bil njihov užitek v ribolovu in neokrnjeni naravi čim večji. RD je skozi zadnjih 20 let sistematično vlagala v promocijo muharjenja na svojih vodah. Zavedamo se, da bo v prihodnje potrebnih še več naporov, zato skupaj s partnerji načrtujemo sodelovanje v različnih aktivnostih za pospeševanje ribolovnega turizma v Posočju.

Borut Jerše

BREŽIČANI PRIPRAVLJAJO DODATNO TEKMOVALIŠČE

Naša neomajna ribiška društvena pripadnost, podkrepljena s polno mero trdne volje, je nedvomno neustavljiva moč, ki nas vztrajno žene k premagovanju naših želja za dosego cilja, ki si ga postavijo naše številne uspešne ribiške družine širom Slovenije.

Slednje že kar sedem desetletij potrjujejo marljivi ribiči RD Brežice, katerim že petnajsto leto (tokrat že trinajsti zapovrstjo) predseduje naš priznani slovenski vrhunski športni ribič (dosegel je šesto mesto na svetovnem prvenstvu v Firencah), večkratni uspešni reprezentant, trener, vodja in »dobrotnik« slovenskih reprezentančnih odprav, **Petar Dimitrovski**. Zanj športni ribiči zelo radi uporabimo besede »dečko na mestu.«

Petar Dimitrovski

»Pero«, kot ga pogosto kličemo športni ribiči, je po besedah brežiških ribiških sotovarišev zanesljiva in delavna oseba, kateri lahko zaupaš. Je nedvomno »prva violina« ustvarjalno odmevne, dobro organizirane, uspešne RD, ki več kot dostojno predstavlja slovensko športno ribolovno dejavnost v Občini Brežice, pa tudi zunaj njenih meja.

Omenjenemu prizadevnemu uspešnemu vodenju predsednika se ni čuditi, saj Petrova zvesta pripadnost brežiškim ribičem traja, kot je dejal, »že od malih nog«, ko se je kot 14-letni deček pridružil ribičem, ki jim je takrat predsedoval že pokojni ribiški sotovariš in prijatelj Tone Ereš.

Predsedniku RD Brežice in nekaterim njegovim ribiškim soustvarjalcem smo postavili nekaj vprašanj v nameri, da bi ob tem spoznali njihova mnenja o novi športnotekmovalni pridobitvi na brežini reke Save.

Petar Dimitrovski nam je med drugim povedal: »Glede primernejše dostopnosti tekmovalcev na tekmovališče vseh starostnih kategorikov smo že nekaj časa iskali novo lokacijo ob brežini reke Save. Na naše zadovoljstvo smo jo našli na desni strani, nad hidroelektrarno Brežice. Naša osnovna želja je bila, da že obstoječi pred petimi leti zgrajeni tekmovalni

trasi dodamo na nasprotni (desni) strani reke še del tekmovališča, ki bo nudil še najmanj 140 novih lovnih mest,« je z zadovoljstvom razkril lokacijsko razsežnost novega tekmovališča in dodal: »Z že obstoječimi 130 lovnimi mesti, smo dosegli zeleno skupno število 270 startno ribolovnih mest, kar zadostuje realnim možnostim realizacije organiziranja največjih mednarodnih športnoribolovnih tekmovalij v lovu rib s plovcem v Brežicah. Novi del tekmovališča je v osnovi že zgrajen vzporedno s pridobitvijo HE v našem kraju. Sedaj pa nas čaka obsežno zaključno dejanje, ki bo po naših predvidevanjih končano v prvih poletnih dneh letošnjega leta. Ob tem bo potrebno še enkrat »krepko zavihati rokave«, kar po moji oceni ne bo povzročalo težav, saj je športnodruštvena ribiška zavest naših marljivih ribičev na visokem nivoju,« je poudaril »avtor« omenjenega projekta ter na koncu prijetnega pogovora zadovoljno dodal: »Nova dograditev ribolovnih mest je pomembna pridobitev tako za celotno športno ribolovno dejavnost kot tudi za turistični razvoj v Občini Brežice, Posavske regije ter s tem celotnega slovenskega turističnega razvoja,« je še opozoril marljivi prijatelj ter športnoribolovni soustvarjalec Pero.

Marjan Zorko

Marjan Zorko sodi med delavno, ustvarjalno in napredno generacijo brežiških ribičev, katerim se je pridružil pred 35 leti. Leta 1999 je bil izvoljen za predsednika RD Brežice, a je leta 2004 svoje uspešno petletno predsedovanje končal zaradi službenih obveznosti bančnika. A navkljub časovni stiski je ostal zvest »Perotov« ribiški sodelavec.

Naš ribiški prijatelj Marjan je izredno uspešen tekmovalec v kategoriji veteranov »master«, v kateri je osvojil že tretji naslov državnega prvaka v LRP in bo nedvomno »glavno orožje« slovenske reprezentance omenjenih kategorikov na letošnjem SP v Radečah v že predvidenem oktobru. Ja, takrat bo treba močno stiskati pesti za našo reprezentanco!

Marjanov komentar glede nove lokacijske pridobitve z dodatnimi mesti je naslednji: »Naš predsednik si kot glavni pobudnik izpeljave omenjenega pomembnega projekta zasluži vsa priznanja. Upam, da bo vse potekalo tako, kot si želimo, in bo vse realizirano v predvidenem roku. Vesel sem nove pridobitve, saj bodo lovni pogoji dovoljevali maksimalno izvajanje zahtevnih tehničnih ribolovnih veščin,« je med drugim dejal Marjan Zorko.

Ivan Pešec

Ivan Pešec pripada starejši, delavno marljivi in zanesljivi skupini ribičev omenjene RD, med katere se je včlanil že leta 1973. V svojem 48-letnem ribiškem stažu je med drugim sodeloval v upravnem odboru in bil med drugim tudi dve mandati dobi predsednik nadzornega odbora. Naš ribiški prijatelj je priznan športni tekmovalec v LRP, ki je pred

Lokacija ponuja vse, kar potrebuje organizator tekmovalij.

dvema desetletjema z brežiško A-ligaško ekipo osvojil naslov ekipnih državnih prvakov in leto pozneje še solidno osmo mesto na takratnem SP v Belgiji. Kot »master« (stari od 55 do 65 let) veteran bo skupaj z Marjanom in Petrom (vsi so iz iste RD) zastopal Slovenijo na že omenjenem letošnjem SP v Radečah.

Ivan je dograditev novega tekmovališča ocenil z beseda-mi: »Glede na malo hitrejši vodni rečni tok in zelo položne brežine smo bili mnenja, da je to tisto, kar si želimo. Ribe so, saj je bilo ujetih že tudi nekaj lepih rib (ploščič, krap, babuška in platnica),« nam je zaupal naš uspešni športni ribič in prijatelj Ivan, ter na koncu dodal: »Zaradi ugodne sončne lege nam ne bodo nagajali sončni žarki. Nova tekmovalna trasa je zelo vzpodbudna pridobitev za športno ribolovno dejavnost.«

Jože Špilek

Jože Špilek je od naših sogovornikov naj-starejši član omenjene RD, saj se je včlanil že leta 1961. Za uspešnega ribiškega tekmovalca veterana mi je njegov predsednik Pero pred dobrim letom, ko so se odpravljali reševati ribe iz zastrupljenega ribnika Ceglana, dejal: »Veš, taki ljudje, kot je Jože, se morda rodijo vsakih sto let. Če ga ne bi imeli v svoji sredini, bi nam večkrat trda predla,« je takrat ocenil delavno ribiško pripadnost, med drugim tudi zanesljivega praporščaka, ki že 37. leto opravlja omenjeno častno funkcijo v RD.

Naš dolgoletni ribiški prijatelj Jože je o novi tekmovalni trasi med drugim dejal: »Vsa čast našemu predsedniku, da je predlagal za novi del tekmovalne trase tako zelo primeren teren, zlasti za nas starejše, saj je brežina na tem delu domala poravnana z rečno vodno gladino,« je zadovoljno dodal marljiv športni ribič iz Čateža, kot rad vedno poudari Jože.

Peter Jankovič

Peter Jankovič pripada malo mlajši generaciji športnih ribičev, ki s svojo društveno pripadnostjo potrjujejo, da bo organizirano športnoribolovno delovanje še vrsto desetletij sledilo ribiškemu poslanstvu. Peter nam je zaupal, da je v ribiške vrste RD Brežice vstopil pred 23 leti. S tekmovalno dejavnostjo v LRP se je prvič soočil pred 15 leti in se v omenjenem času trikrat veselil tretjega mesta. Njegovi ribiški tovariši pravijo, da je marljiv in zanesljiv predsednik

Pogled, ki zbuja ribiško strast.

tekmovalne komisije v Brežiški RD in to delo vestno in uspešno opravlja že deseto leto, o čemer smo se prepričali na državnih ligaških tekmovanjih v Brežicah.

O novi pridobitvi je predsednik omenjene TK poudaril: »Naša nekaj letna želja, da bi lahko organizirali odmevno tekmovanje na svetovni ravni, bo uresničljiva predvsem po zaslugi našega predsednika Perota, ki je našel možnost dograditve dodatne lokacije tekmovališča, ki nudi možnost dograditve številnih novih lovnih mest. Prepričani smo, da bomo pravočasno zaključili s finalnimi deli v roku, ki ga nam časovno narekuje letošnji državni tekmovalni koledar v LRP, saj smo izjemno složni tim športnih ribičev, ki ga uspešno vodi naš predsednik Pero.«

Peter Dimitrovski ml.

Peter Dimitrovski mlajši je obetaven mladi tekmovalec, ki sledi očetovim stopinjam na delavnem, ustvarjalnem in športnoribolovnem tekmovalnem področju. Slednje lahko podkrepimo z njegovim prizadevnim in uspešno opravljenim delom v vlogi vodje slovenske članske reprezentance leta 2015 (Nizozemska) in leta 2019 (Severna Irska). Peter je tudi uspešen tekmovalec v A-ligi, kjer zastopa

ekipo RD Brežice in že potrjuje, da se razvija v vrhunskega tekmovalca. To med drugim potrjuje njegovo doseženo šesto mesto na dvodnevem Sensas festivalu v Franciji, kjer je pred dobrima dvema letoma sodelovalo sto tekmovalcev, med katerimi so sodelovali angleški, francoski, belgijski, italijanski, madžarski tekmovalci, ki so se že veselili najvišje svetovne lovorike.

Petrov komentar o že omenjeni pomembni športnotekmovalni pridobitvi je naslednji: »To je velika pridobitev za športnotekmovalni ribolov v Sloveniji in nedvomno za nas mlade tekmovalce, ki bomo lahko za opravljeno delo še vrsto desetletij hvaležni našim starejšim vzornikom iz naše RD, saj bo omenjena tekmovalna trasa nudila veliko športnoribolovnih užitkov,« je modro pokomentiral nadarjeni mladi tekmovalec Peter.

Jože Šmejc

TRGOVINA KOSTEVC | WWW.KOSTEVC.SI

TRG ZBORA ODPOSANCEV 20, 1330 KOČEVJE

DELOVNI ČAS: PON – PET 9:00 - 12:00 & 14:00 - 17:00, SOB 09:00 - 12:00

NOVA SPLETNA TRGOVINA !!!

G 031 611 479 | E TRGOVINA@KOSTEVC.SI

RIBIŠKA DRUŽINA ŠEMPETER

Ribiška družina Šempeter v Savinjski dolini, ustanovljena leta 1955, upravlja z istoimenskim Šempetrskim ribiškim okolišem, ki ribolovno zajema reko Savinjo od Letuša do Petrovč (Savinja 6 in 7), ribnike Preserje 1, 2 in 4, Braslovško jezero, ribnik Žalec (Tajht), reko Bolsko s pritokom Motnišnica in potok Ložnico. Svoje prostore ima v enem izmed najlepših ribiških domov v Sloveniji, ki stoji tik ob velikem ribniku Preserje v Braslovčah v neposredni bližini reke Savinje. Z novo odprto restavracijo Rajngla je priljubljena turistična in ribiška točka.

Šempetrski ribiči so posebno ponosni na izjemno uspešno delo z mladimi, saj se po številu aktivnih mladih ribičev že nekaj let uvrščajo v sam vrh med ribiškimi družinami. Na področju ribiškega upravljanja se lahko pohvalijo z ribiškim okolišem, ki ribičem ponuja resnično pestro izbiro ribolova. Ribiči lahko uživajo v izjemnem muharjenju, beličarjenju in sulčelovu na reki Savinji, sodobnem krapolovu na Braslovškem jezeru in vijačenju na kapitalne ščuke in smuče v velikem ribniku Preserje. Mali ribnik Preserje pa je namenjen predvsem začetnikom, saj omogoča enostavne in uspešne začetne ribiške korake.

Osnovni podatki

Naslov: Ribiška družina Šempeter, Preserje 9a, 3314 Braslovče
Uradne ure: četrtki med 17. in 19. uro (ribiški dom, vhod zadaj)
Spletna stran: <https://rd-sempeter.si>
E-naslov: info@rd-sempeter.si

Preglednica 1: Članstvo v RD Šempeter na dan 15. maj 2021

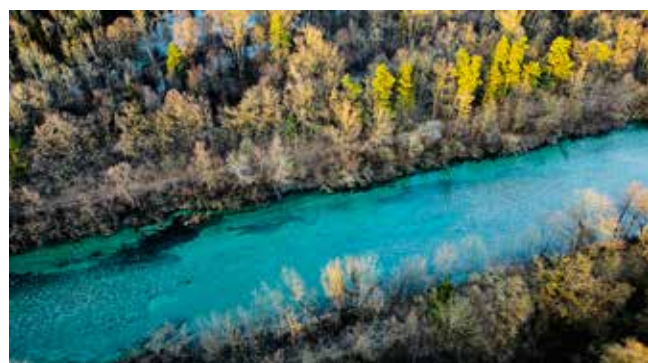
Kategorija	Število članov
Polnoletni člani	270 (od tega 40 pripravnikov)
Mladi, študenti	82

Revirji

► Savinja

Revir je dolg 18 km. Muharjenje (muharski predel s trofejnim delom) poteka od Letuša do Preserij (ribiški dom), naseljujejo ga potočna postrv, lipan in šarenka. Beličarjenje je mogoče od Preserij (ribiški dom) do Petrovč. Najpomembnejše ribje vrste so podust, klen, mrena in platnica. Pozimi je aktualen tudi ribolov sulca od Letuša do Petrovč.

V zadnjih letih reka Savinja ponovno postaja priljubljen cilj muharskih navdušencev: v zimskih mesecih predvsem zaradi dobrega staleža sulca ter v toplejših mesecih zaradi trofejnih ulovov velikih salmonidov potočne postrvi in šarenke. V zgornjem delu je dovoljeno samo muharjenje in v trofejnem delu ujemi in spusti lahko ribiči na muharko ujamejo trofejne salmonide tudi velikosti 90 cm in več. Predvsem velike šarenke rade pograbijo umetno navezane potezanke in nimfe. V srednjem delu se mešata salmonidni in ciprinidni pas, ki muharjem omogočata izjemno pestrost ulova. V istem dnevu lahko namreč ribiči ujamejo vse salmonidne vrste (potočna postrv, šarenka, lipan in sulec) pa tudi muharske ciprinidne vrste rib (podust,

Savinja iz zraka

klen, mrena in platnica). V spodnjem delu reka postane bolj ciprinidna in nudi veliko veselja predvsem beličarjem, ki lovijo podusti, klene, mreke in platnice.

► Ribniki Preserje

Skupaj merijo štiri hektare. Muharjenje potočne postrvi in šarenke je mogoče v ribniku Preserje 1, vijačenje ščuke in smuča je mogoče v ribniku Preserje 2. Beličarjenje je mogoče v ribniku Preserje 2 in Preserje 4. Ribiči lahko tam ujamejo krape, amurje, podusti, klene, mreke linje, rdečeeke, rdečeperke, ostrize in zelenike.

Veliki ribnik Preserje velja za enega izmed slovenskih standardov za vijačenje roparic. Znan je po ulovih trofejnih ščuk (največja v sezoni 2020 je merila 123 cm) in smučev. Priljubljen je tudi med starejšimi beličarji in družinami, saj s svojo urejeno okolico in

NOVO

Ribiški vodilni
GAŠPER KONKOLIČ
veliki trofej pas / pasica.konkoli@gmail.com

V sodelovanju z
RIBIŠKO DRUŽINO ŠEMPETER
ponujam MUHARSKO tečaj
za začetnike in ostale, ki bi
radi nadgradili ribiško znanje

Za prijavo na tečaj na poklicite na 081 908 990 in se dogovorimo za termin

TEČAJ ZAJEMA RIBOLOV NA REKI SAVINJI. VEZANJE MUH IN PREPOZNAVANJE INSEKTOV

Enodnevni tečaj vključuje 2 dovoljenja za lov na reki Savinji in 10 kosov muharske opreme **95€**

Dvodnevni tečaj vključuje 2 dovoljenja za lov na reki Savinji in 20 kosov muharske opreme **145€**

Pogled na ribnike Preserje iz zraka

Lepa ščuka iz ribnika Preserje 2, v ozadju se vidi ribiški dom RD Šempeter

dostopno brežino omogoča enostaven dostop do vode ter izjemno zanimiv ribolov, poln presenečenj v obliki pestrosti ribjih vrst. Ribnik je znan po ulovih ogromnih amurjev, velikosti 120 cm in več.

► Braslovško jezero

Braslovško jezero, veliko štiri hektare, poseljujejo krap, amur, linj, rdečeoka, rdečeperka, zelenika, ščuka, smuč in ostriž. Obkroža ga gozd in napaja sveža voda potoka Trebnik, zato je doživljanje ribolova mirno, pristno in osvežujoče. V zadnjih letih je postalo znano po ulovih velikih trofejnih krapov, ki tehtajo 20 kg in več, ter po ščukah in smučih, ki v poletnih mesecih zaradi relativno nizke vode v jezeru radi grabijo vabe na površini. Jezero naseljujejo tudi manjši ciprinidi, zato je primerno za družinski ribolov, pri katerem razveseljujejo predvsem prijemi manjših krapov in linjev.

pristnem klasičnem naravnem krapolovu (ribolov brez bojiljev in umetnih dodatkov krmi in vabam), na kar so žalski ribiči še posebno ponosni. Prava zanimivost pa so zaradi obilice hrane ogromni somi, ki v tem ribniku zrastejo tudi do 2 m.

Ribnik poseljujejo krap, linj, rdečeperke, ostriži, zelenike, amurji, ščuke, smuči, in somi. Dovoljeno je: beličarjenje, krapolov in vijačenje.

► Bolska, Ložnica in Motnišnica

Na prvi lahko ribiči lovijo na odseku, dolgem 20 km. Lovni odsek Ložnice meri 13 km, Motnišnice pa 8.

Še ohranjeni neregulirani ter divji predeli reke Bolske in potokov Ložnica in Motnišnica so skriti zakladi Šempeterskega ribiškega okoliša. Predvsem lahko svoje ribiško znanje v zaraščenih tolmu-

Krapolov na Braslovškem jezeru

Velik poudarek namenljajo kakovostnemu delu z mladimi.

► Ribnik Žalec (Tajht)

Ribnik Žalec, velik en hektar, je nastal iz opuščenega glino-kopa. Napaja ga hladna podtalnica ter krasi čudovita in urejena okolica, za katero skrbijo člani Ribiškega kluba Žalec. Znan je po

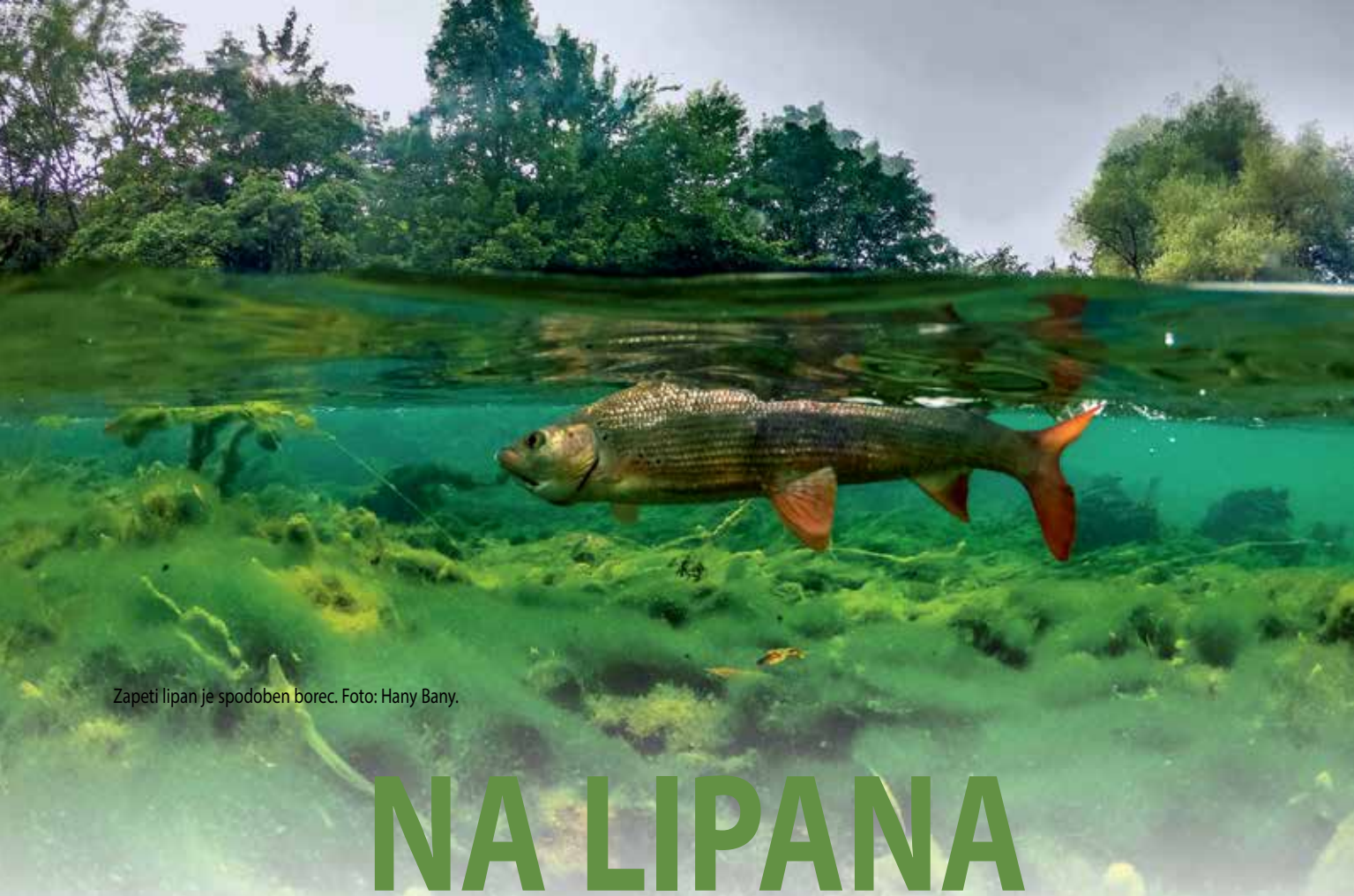

Savinja je odličen revir za ribolov sulcev.

nih izpilijo muharji, ki radi lovijo previdno in naravno postrv, ki ne prime na vsak ponujeni posnetek ličinke. V omenjenih revirjih živijo potočne postrvi in šarenke. Lov nanje je dovoljen s tehniko muharjenja in vijačenja. Beličarjenje je dovoljeno na klenu, podustu in mreno.

Uredništvo

Foto: arhiv RD Šempeter

Zapeti lipan je spodoben borec. Foto: Hany Bany.

NA LIPANA

Še ne tako daleč nazaj so bile slovenske vode dobro poseljene z lipani, vse do pojava vse večjega števila vider in kormoranov. S prihodom velikih jat teh ribojedih ptic je v marsikateri vodi postal lipan samo še spomin in pobožna želja po minulih časih. Ker so lipanova ležišča sredi vodotoka in se ne skriva v koreninah ali plavju, je bil na salmonidnih vodah prvi na udaru. V zadnjih treh desetletjih so na veliki večini naših voda populacije teh čudovitih muharskih rib dobesedno zdesetkane. Ponekod se ne bodo opomogle še desetletja, kljub velikemu trudu ribiških družin. Le redki se še predeli, kjer je populacija lipanov stabilna. Na takšnih vodah bomo v teh mesecih tudi iskali prvi stik z muharjenjem na to prekrasno in včasih zelo zahtevno ribo.

Ali ste vedeli, da se za lipana med muharji uporablja tudi vzdevek srebrni vitez? Takšno ime je dobil zaradi izrazite hrbtna plavuti, posute z rdečimi in zlatimi pegami, in kovinsko srebrne barve telesa. Lipan je vrsta, ki je še posebno priljubljena med muharji po vsem svetu, in to od maja do pozne jeseni (drugod tudi pozimi), ko je lov nanje na vrhuncu, saj je potočna postrv že v lovopustu. Zame se prava sezona muharjenja prične ravno sedaj, ko je konec lovopusta lipanov. Druga polovica tega meseca, ko je narava že v polnem razcvetu, temperature pa so ravno pravšnje za preživetje lepega dne ob muharski vodi s palico v roki. Poleg tega se na vodah pojavijo tudi brezštevni predstavniki različnih rodov vodnih in obvodnih žuželk, zaradi česar muharjenje še zanimivejše. Ne glede na to, ali ste v muharjenju začetnik ali stari maček in še niste poskusili loviti lipana, imam v nadaljevanju za vas nekaj osnovnih informacij, ki vam bodo v pomoč na začetku sezone.

Za tiste, ki imate raje lov postrvi, je sam pristop pri lovu lipana podoben, s tem da so njegova ležišča v drugačnem delu vodotoka. Muharjenje na lipana bo uspešno, če ga boste iskali tam, kjer hudourniški tok izgubi svojo moč, pojavljajo se tolmini, prodišča, dno pa je že zaraslo z vodnim rastlinjem. Radi

se zadržujejo v sotočni grivi dveh tokov, v penasti liniji curkov in tik ob njih, v poglobitvah, kadicah, podvodnih kanalih in žlebovih. Najraje pa so ob pasu vodnega rastlinja, kjer se vedno najde kakšen zalogaj za lačni gobček.

Lipan je družabna riba. Rad plava v majhnih skupinah v plitvem in mirnem toku, ki teče preko peščenega dna. Mislim, da so večji lipani radi na čelu takih skupin, včasih pa ti velikani ležijo tudi sami na dnu sredi glavnega toka. Zapomnite si, vedno najprej prelovite plitva območja od daleč, preden kot slon zabredete v vodo. Presenečeni boste, da so včasih tudi največji lipani v presenetljivo plitvi vodi. Lipanov ni treba iskati za velikimi kamni v globlji vodi ali v nasprotnih tokovih. Ribe brez napora ležijo sredi vode in le redko iščejo majhne prepreke. To jim omogoča njihova oblika telesa, saj je njegova oblika za vodno okolje pač brezhibna. Lipan lahko v ugodnih razmerah zraste precej velik (pri tem mislim na razpoložljivost hrane). Primerke, večje od 45 cm, že uvrščamo med kapitalne. Kot vas večina ve, je njegova magična meja 50 centimetrov. Srečanje s takšnim očakom med lipani pa je zgodba zase. Lipani so v tem mesecu po drsti še lačni in zato je znano, da je v tem mesecu lov nanj najboljši, poleg tega pa so nepredvidni, saj so »pozabili« na bodeča srečanja s trnki.

Lipani je sladkovodna ribja vrsta, ki ga pri nas lovimo izključno s tehniko muharjenja. Krasi ga velika hrbtna plavut, ki je pri samcih večja kot pri samicah. Foto: Many Bany.

Na kaj moramo biti pozorni pri lovu lipanov

Vsak muhar bo med lovom kmalu dojel, da lipani pobirajo samo muhe, ki plavajo naravnost nad njihovim ležiščem. Na žuželke, ki plavajo zunaj njihove neposredne prehranjevalne poti, se sploh ne bodo odzvali ali pa bodo to storili le redko. Dolgo je veljalo, da je kriva hruškasta oblika zenice pri lipanih. Predvidevali so, da lipan na boku preprosto ne vidi ničesar. Po nekaterih raziskavah pa je zaključek drugačen. Lipanu zaradi togosti stranskih mišic ni mogoč hiter gib na stran. To boste opazili tudi sami, ko ga boste držali v roki in se bo želel osvoboditi; ne upira se tako kot postrv. Tudi njegovi pobegi med utrujanjem potrjujejo to tezo, saj je odziv zapete ribe čisto nasprotje odzivu postrvi. Ne more se bliskovito zasukati v stran, zato je preprost zaključek, da ga toge telesne mišice ovirajo in obenem silijo, da ujame le tisto, kar plava proti njemu v ravni liniji. Če upoštevamo vidno polje lipanov glede na globino in tok, je razdalja, v kateri predložimo svojo muho, lahko od pol metra do treh metrov. Tako se ravnejte pri lovu z ličinkami, medtem ko je pri suhi muhi malo drugače. Če vržemo suho muho naravnost v vabljiv koncentrični krog, ki ga je naredil lipan, bodite prepričani, da ta ne bo nikoli videl muhe, ker je malce višje po toku navzgor.

V tem času bo lipana veliko manj plašila silhueta ribiča, kot pa predvrstica, ki pluje proti njemu. Zlasti v zelo prelovljenih vodah mora biti muha vedno pred predvrstico. Zato met izvedemo diagonalno ali, odvisno od okoliščin, neposredno navzdol s kačjim metom. Izogibajmo se metom navzgor, nad ležišče lipana, saj ga bosta predvrstica in vrvica odvrnili od prijema. Tudi čez lipana ni priporočljivo metati; to se rado zgodi, ko napačno ocenimo dolžino meta, razen če ne treniramo metanja muharske vrvce v daljavo. Samoumevno je, da moramo pri ribolovu navzdol položiti vrvico in predvrstico tako, da bo muha plavala, in to zelo mirno brez razenja, kot sem že napisal. Točnost predstavitev je zelo pomembna. Bočni odmik nekaj centimetrov je lahko že preveč. Lipan nam dopušča v tem času enega ali več slabih metov, saj ni tako plašen kot kasneje. Prestrašimo ga veliko težje kot postrvi, ki so veliko bolj plašne in previdne. Vendar s slepimi meti tudi sedaj ne smemo pretiravati, sicer se bo lipan prenehal dvigovati in se bo umaknil. Lahko se jim precej približamo. To je vsekakor prednost, saj bližje kot smo, natančnejša bo predstavitev naše muhe.

Prehrana lipanov

Nekateri posnetki muh, ki so na trgu, se po videzu zelo približajo podobi naravne hrane, s katero se lipani hranijo. No, občasno so lahko zelo izbirčni jedci, ki se bodo prehranjevali samo z določeno vrsto žuželk, zato je pomembno vedeti, kaj se dogaja na vodni površini in kaj jim ponuditi.

Vrhunski nasvet, ki bi ga dal vsakemu začetniku, je, da si

natančno ogledate vodo in dogajanje okoli nje, zato svetujem – obrnite nekaj kamnov v plitvinah ali ob bregu in odkrijte, katere so tam najpogostejše lokalne žuželke. Še bolje pa je vzorčiti vodo, kot sem pisal v eni od prejšnjih številčk našega glasila. Ko to ugotovite, poskusite ponazoriti videz in barvo teh žuželk, s čimer boste lipana zagotovo prevarali.

Nekatere uporabne muhe so preprosto videti privlačne za oko ribe. Navadno s svojim svetlikanjem pritegnejo pozornost in ta jih skuša pojesti. Te privlačne muhe so lahko zelo uspešne, če v nekem trenutku nismo prepričani, kaj lipani jedo. Ugotovili boste, da nekatere muhe delujejo bolje kot druge, odvisno od vaše lokacije, letnega časa ali celo temperature vode in seveda razmer v vodi in ob njej.

Lipane krasijo čudovite barve: od zlato rumene, rdeče in modrih odtenkov na hrbtni plavuti. Foto: Many Bany.

Izberite katerikoli posnetek mušice, ki se vam zdi, da ustreza dogajanju na vodi. Ni vam treba poznati vsakega od njih. Za zmanjšanje možnosti lahko uporabite znano formulo: barva, oblika in velikost. Težko, da boste pri tem ustrelili v prazno.

Lipani se večino časa prehranjujejo tudi z rakci in črvički ter ličinkami in odraslimi žuželkami, tako tistimi, ki so vezane v svojih razvojnih oblikah na vodo, kot tiste bolj redke, ki se samo občasno pojavijo na vodi v večjem številu. V tem poznem pomladanskem in zgodnjem poletnem času se pojavijo na »čistih« vodah v večjem številu velike majske enodnevnice. Bodite prepričani, da jih lipani prav tako kot postrvi obožujejo. Na Kolpi v zgornjem toku pri Osilnici sem doživel neverjetne ribolove lipana v času rajanja velikih mayskih muh. Samo barvo in velikost si moral zadeti, pa so se prijeli vrstili eden za drugim. Ker je voda v tem času še hladna in reke drugje niso več tako čiste (beri onesnažene), se v tem času pojavlja vse manj

Lipani je občutljiva ribja vrsta, z njimi ravnamo še posebej previdno. Če se le da, uporabljamo podmetalko. Foto: Pixabay.

žuželk v stadiju odraslega osebkov na površini. Vzrok so zagotovo pesticidi in druga sredstva, ki so jih ljudje uporabljali na poljih za zatiranje škodljivcev. Posredno jih je dež odplaknil v vodotoke, kjer so pomorili na milijone vodnih žuželk, ki jih jedo ribe. To je sedaj že prav očitno na večini slovenskih rek, ki tečejo skozi urbana in kmetijska okolja. Zdaj pri nas v izvirnem delu Ljubljane, kjer je včasih kar mrgolelo od raznih žuželk, lahko iščemo velike enodnevnice ali prodnice s povečevalom, pa ne bomo našli nobene. Izginili so tudi predstavniki ločnic, ostali pa so mali dvokrilci in manjše enodnevnice. Domnevam, da je to tudi glavni vzrok v vse manjšemu številu lipanov na tem območju, čeprav je voda vse leto enako hladna in primerna tako za postrv kot za lipana.

V večernih urah se v maju in juniju nad vodno površino začne rajanje vodnih in obvodnih žuželk, ki so v svojem zgodnjem stadiju vezane na razvoj v vodi. Ponekod je rajanje tako številno, da so zatoni in mirnejši deli vodotoka dobesedno prekriti z umirajočimi telesci žuželk, ki so opravile svoje paritveno poslanstvo. V tem primeru je za ribe obilno pogrnjena miza in z malo truda prihajajo do obilne večerje. Takrat boste v maju in juniju doživeli najlepše ali pa najtežje ribolove srebrnega viteza. Če ugotovite, s čim se prehranjuje v tem času obilja, bo ribolov sanjski. Ker pa ima lipan tako bogato pogrnjeno mizo, je včasih odločitev, na kaj loviti, v mejah nemogočega. Takrat poskusite povsem spremeniti taktiko in začnite loviti z velikimi domišljajskimi muhami. Včasih je to edina možnost, ki nam reši večer.

Oprema

Daljšje, lažje in hitre muharske palice so bolj pravilo kot izjema pri ribolovu lipana v zadnjem času. Vendar bodite pozorni, saj

so večji predstavniki vrste odlični in močni borci. Prav rado se dogaja, da se strgajo s trnka, ker imajo mehke gobčke, mi pa uporabljamo pretrde muharske palice. Uporaba daljše muharice omogoča boljši nadzor pri vodenju muharske vrvce kot tudi pri vodenju same muhe. Večina vas bo pri muharjenju lipana uporabljala standardne muharske palice: razreda od 4 do 5 in dolžine do 3 metre. Če ribarite izključno v manjših vodah, je primernejša muharica razreda 2 ali celo 4, če je vaš glavni ribolov z ličinkami. Zadnje čase so zelo priljubljene daljše palice, tja do 3,5 m, razreda od 3 do 4, ki so še posebno primerne za alternativne načine ličinkarjenja, kot so češko, francosko ali tehniko EU. Osebo najraje uporabljamo palico razreda 3, dolžine 3,4 metra s srednjo akcijo. Zlasti mi pride prav po predhodnem dvomesečnem lovljenju postrvi. Po tem

Velik in star lipan, dolžine blizu 50 cm, iz zgornjega dela Soče. Foto: Hany Bany.

imam neželeno nagnjenost, da prehitro zategnem in ta palica to moje nagnjenje vsrka, ublaži.

Glede muharske vrvce naj napišem, da bodo zadoščale plavajoče muharske vrvce, razen tam, kjer je voda res globoka in se lipani prehranjujejo predvsem pri dnu. Tam uporabljajte vrvce s tonečim prednjim delom. Ne potrebujete tonečih in hitro tonečih muharskih vrvic.

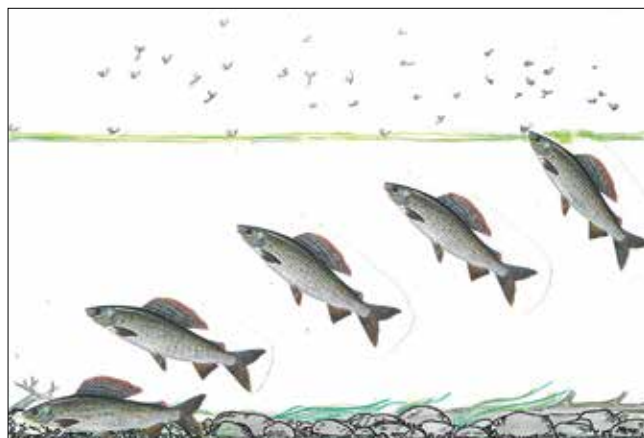
Muharske predvrvce, dolge do 3 do 5 metrov, in tanjše trnice, od 0,15 do 0,12 mm, bodo v tem času zadostile potrebam muharja, saj lipani še niso tako previdni kot sredi poletja. Vsekakor tudi v tem času pazite na barvo svoje obleke in pokrivala. Uporabljajte naravne barve v temnejših tonih, da se zlijete z okolico. Uporabna bo kapa s ščitnikom in polaoridna očala, ki bodo izničila odsev s površine vode, vam pa omogočila boljši pogled pod gladino.

S suho muho

Tehnike muharjenja se razlikujejo in vsak muhar ima svoj lasten slog ali način muharjenja, zato je najboljši nasvet za pripravnike v lovu lipanov: bodite potrpežljivi pri iskanju svojih tehnik in načinov, ki bodo najprimernejši prav za vas. Za začetek poskusite prav s suhimi posnetki na vodni površini. Seveda pa morajo lipani pobirati hrano na površini. V tem letnem času lahko vidite, da se veliko lipanov na mirnih in plitvih delih vodotoka dviguje in neutrudno pobira hrano s površine v nadomeščanju zaloga, ki so jih izgubili med drstjo. Pogosto sem prav na takih predelih v začetku sezone ujel nekaj lepših rib.

Tu se ribe prehranjujejo drugače kot v hitri vodi. Krogi na vodni površini bodo kazali, kje so ležišča lipanov. Včasih se krogi tako pomnožijo, da se sprašujemo, kaj se dogaja. Majhne enodnevnice, mušice, male prodnice ali zahajalke so verjetni povzročitelji evforije, zato pozorno opazujte dogajanje na

površini. Pozorni bodite predvsem na predstavitev svojega posnetka. Nekaj nasvetov je že v prejšnjih vrsticah, glavno pa je, da muha nikoli *ne sme raziti*. Če pa že, naj bo povzročitelj tega vaš posnetek ločnice. Drugi za vas pomemben podatek je, da trnica med muho in predvrstico ne sme plavati. Za trnico uporabljajte fluorokarbon, ki sam po sebi tone in nikar ga ne namastite. Če ste ugotovili, da vseeno plava, vam bo v pomoč maža za potapljanje ali preprosteje, obrežno blato, ki bo spralo mažo s trnice. In še nekaj pomembnega: suho muho je najbolje predložiti počez in navzdol ali pa samo po toku navzdol, če to stojišče dopušča, tako da bo v vidno polje lipana prišla najprej muha. Ne pozabite tega in seveda trenirajte različne muharske mete, ki vam bodo v pomoč pri muharjenju s suhimi posnetki. Poleg znanih in očitnih znakov pobiranja na površini je

Prikaz, kako se lipan dvigne h gladini po zalogaj hrane.

Med naše najboljše kraške revirje za lov lipanov sodi zgornji odsek Unice. Foto Hany Bany.

moj nasvet, da se osredotočite tudi na vaš sluh. Lipan namreč naredi zelo značilen zvok, ko hlastno poje hrano s površine. Težko razložim, a sčasoma to dejansko slišite in ga celo ločite od kolegov, ki morda vmes jedo sendvič.

Če se lipani ne dvigujejo, vam suhe muhe preprosto ne bodo prinesle ulova, če pa bodo, ste imeli res veliko srečo. Zato je takrat treba spremeniti taktiko. Majhne postrance in ličinke žuželk so lipanova najljubša hrana. Takoj po drstni sezoni lipan prav rad poje obilnejši zalogaj. Tako sem bil večkrat priča, ko je zagrabil precej veliko potezanko in v času, ko se je na naših vodah še veliko vijačilo, se je večji lipan zmotil tudi na upiravko št. 3. Ko pa gre sezona h koncu, se zdi, da je plen lipana vse manjši in manjši. Pri poletnem večernem skoku boste morali uporabljati celo mušičke, navezane na trnku 22 ali manj. Lipani takrat neutrudno pobirajo najmanjše muhe in s tem veliko muharjev poženejo v obup.

Načini lova z ličinkami

Za muharja so lipani odlični nasprotniki. Lipani so se razvili v učinkovite talne jedce, čeprav se bodo, ko bo na voljo zračna hrana, zelo radi dvignili tudi k njej. To pomeni, da morate imeti s seboj nekaj različnih lipanskih muh, seveda brez zalusti, kot velewa državni pravilnik. Posnetki ličink, ki jih boste uporabljali, naj v čim večji meri posnemajo žive oblike na vodi, kjer boste lovili. Kako to ugotovite? Je čisto preprosto, o tem je že pisalo v zgornjih vrsticah, vzorčite in še enkrat vzorčite.

Če hočemo biti uspešni pri lovu na lipana, moramo predstaviti svoje ličinke zelo blizu dna, kjer lipan išče svoj naslednji obrok. Češko ličinkarjenje je bilo dolga leta glavni adut pri lovu lipanov, s pojavom francoskega načina muharjenja pa imamo več možnosti. V globljih ali hitrejših delih vodotoka bomo

uporabljali češki slog, pri katerem prilagajamo velikost in težo muh globini in hitrosti vodnega toka, saj lovimo s tanjšimi in kratkimi predvrvicami neposredno nad ribo.

V počasnejši in plitvejši vodi nas vse več uporablja francoski način vodenja z uporabo majhnih, različno obteženih ličink. Francoski način muharjenja (in muharske vrvice ter predvrvice, ki temeljijo na zasnovi francoskega muharjenja) omogoča, da lovimo na daljših razdaljah, pri tem pa še vedno ohranjamo stik in nadzor, ko vodimo ličinke brez nepotrebnega razenja nazaj proti sebi. Pri tem načinu dvigujemo palico ali vlečemo muharsko vrvico nazaj z roko, da ostanemo v stiku z javljalnikom prijema, ko le-ta plava navzdol in nazaj. Ko je dovolj blizu, se lahko vrnemo pri vodenju na preverjeni češki slog v ličinkarjenju, kar pomeni na kratki razdalji pod vrhom muharske palice. Tako prelovimo večino predela nad nami, pred nami in pod nami. Seveda lahko v tem slogu lovimo samo s pravo muharsko palico.

Pri francoskem načinu ličinkarjenja izbira samih posnetkov morda ni tako pomembna, kot bi si lahko kdo mislil. Pomembnejša je sama teža vaše muhe. Raje bi ves dan lovil ribe z »napačno« muho pravilne teže, kot pa s tisto »pravo« muho, ki je pretežka ali prelahka. Za doseganje dna mora biti dovolj težka, vendar ne pretežka, da nenehno ne zapenjamo ovir pri dnu. Pravzaprav je precej enostavno ugotoviti, ali imate pravilno obteženo muho ali ne.

Voda na dnu vodotoka teče počasneje od vode pri površini, zato bi moral vaš javljalnik prijema plavati na površini počasneje od hitrosti vodnega toka, seveda, če ste dosegli »lovno območje« s pravilno obteženo ličinko. Če vaš javljalnik na točki, kjer vaša predvrstica zapusti vodo, potuje z enako hitrostjo kot vodni tok na gladini reke, vaša ličinka ni dovolj težka.

V zadnjih letih češko ličinkarjenje ni več tako priljubljeno. Verjetno zato, ker so ga v takšni ali drugačni obliki nadomestile evro ličinke z volframovo kroglico. Sam še vedno zaupam svojim češkim posnetkom, ker so zelo uporabni in po mojem mnenju v določenih situacijah celo nenadomestljivi. Tako še vedno uporabljam posnetke ličink ločnic z izrazitimi fluorescentnimi točkami. Prav tako nosim izbor ličink na navzgor zavrtih trnkah (jig) z volframovimi kroglicami v različnih težah. Uporabo teh trnkov posebej priporočam mladim nadobudnim muharjem, saj jih zaradi obtežitve v prednjem delu in navzgor obrnjene konice trnka skoraj ni mogoče zapeti za dno. V tej škatlici naj omenim nekaj najbolj uporabnih. Predvsem je to ličinka, ki jo povsod imenujejo evro ličinka, in jo poznajo vsi muharji tekmovalci po vsem svetu. Naslednja je Duracell, nedavno ustvarjen posnetek s škotske, ki pa se zdi, da ga lipani obožujejo ne glede na kraj, kjer je bil ustvarjen.

Kakršnekoli muhe boste že uporabljali, želim vam lepo pomlad in veliko užitkov pri ribolovu lipanov.

Vladimir Mikec

Kar lep primerek ostriža. Moj osebni rekord znaša 45 cm. Foto: avtorjev arhiv.

RIBOLOV OSTRIŽEV

Spominjam se mojega prvega ostriža, ki sem ga ujel, ko sva z dedkom lovila še na leskove palice in kompostne črve. Star sem bil sedem let. Od takrat sem še posebno navdušen nad ribolovom teh plenilskih ribjih vrst, pravzaprav je to zame najljubša sladkovodna riba.

Ostriž je splošno ime za ribe iz rodu *Perca*. Razširjeni so po vsem svetu. Zrastejo tudi do 50 cm in več, a so taki primerki redki. Ostriža prepoznamo po temno zeleni do temno rjavi barvi hrbta, svetlejših bokih in umazano belem trebuhu. Po trupu ima 6 do 9 navpičnih temnih pasov,

trebušna in podrepna plavut sta rdečkaste barve. Hrbtne plavuti so bodičaste. Pri nas ostriže zasledimo v ribnikih, potokih, rekah in jezerih; so mesojede ribe, ki se hranijo z majhnimi ribami, školjkami, ličinkami itn.

Drstijo se od marca do junija, ko temperatura vode doseže

Tega ostriža sem ujel na manjšo silikonsko ribo. Foto: avtorjev arhiv.

Ostriž je zame ena najlepših sladkovodnih vrst rib. Foto: avtorjev arhiv.

8 stopinj Celzija. Samice odlagajo ikre v do en meter dolgih trakovih na vodne rastline in druge predmete. Njihove ikre za druge ribe niso okusne in so zato bolje zaščitene.

Enoletni ostriž meri približno 7 cm, da doseže 23 cm, pa potrebuje približno 15 let. Sama rast je odvisna tudi od količine hrane, ki jo ima na voljo.

Ribolov

Poznamo različne načine ribolova ostriža. Najpogostejša je tehnika beličarjenja s plovcem in črvi. Med mladimi ribiči se vse bolj uveljavlja tehnika vijačenja z vsemi vrstami umetnih vab, kot so blestivke, voblerji, potezanke in silikonske vabe. Lovimo jih lahko v vseh letnih časih (razen v varstveni dobi), najbolj so aktivni od junija do novembra.

Lep ostriž iz spodnjega revirja Ljubljane (RD Vevče). Foto: avtorjev arhiv.

Zelo uspešna metoda ribolova ostrižev je ultralahko vijačenje z majhnimi umetnimi vabami. Foto: avtorjev arhiv.

Za uspešen ribolov s tehniko vijačenja potrebujemo palico dolžine od 1,80 do 2,40 m, akcije od 0,5 do 10 g ter vrvico ali laks. Sam raje uporabljam pleteno vrvico, in sicer debeline 0,08 mm, ker se manj razteguje kot laks in imam pri ribolovu z njo boljši stik z vabo, zlasti v globlji vodi, kjer se po navadi skrivajo ostriži. Najprimernejša velikost kolesca za to vrsto ribolova je v kategoriji od 1000 do 2500.

Za vijačenje obstaja kar nekaj montaž samih vab. Najpogostejša je klasična z glavo jig in silikonsko vabo ali z voblerji in blestivkami. Poznamo še druge montaže, kot so drop shot, Texas, Carolina rig in druge. Morda jih bom predstavil v enem od sestavkov v prihodnosti, ogromno uporabnega gradiva pa je tudi na spletu in Youtubeu.

Pri klasičnem vijačenju z voblerjem vabo vržemo na zeleno

Ostriži so bojoviti, vabo razmeroma hitro popadejo in se na primerni palici oziroma opremi spodobno borijo. Foto: avtorjev arhiv.

mesto, nato pa jo počasi vlečemo z vmesnimi postanki ali pa s konico palice trznemo, da čim bolj oponašamo ranjeno ribico, ki se ji ostriž ne bo mogel upreti. Zame je najljubša vaba za lov ostriža silikonska ribica, ki jo namestim na trnek z glavo jig. Teža same glave je odvisna od globine vode, kjer lovim. S tako pripravljeno vabo lahko lovimo v vseh plasteh vode. Sam najraje lovim pri dnu, kjer se po mojih izkušnjah zadržujejo večji ostriži. Dostikrat pa se zgodi, da vabo vzame že med samim padanjem vabe k dnu. Zato je treba pozorno spremljati vrvico, da bi lahko zategnili pravočasno.

Druga zelo uporabna tehnika je tako imenovana »drop shot«, pri kateri trnek vezemo na predvrnico in obtežimo s svincem, ki ga namestimo pod trnek na sam konec predvrvice. Prednost te tehnike je, da vabo lahko dlje zadržimo na mestu, kjer pričakujemo prijem. Tako nameščeno vabo vržemo v vodo, počakamo, da potone do dna, nato pa jo s palico počasi dvigujemo in spuščamo.

Pri ribolovu ostriža je zelo pomembno odlično poznavanje terena, zlasti pri lovu kapitalnih primerkov, ki so po navadi skriti pod kamni, vejami in podobnimi zakloni. Če bomo vabo ponudili pravilno, se ji bodo težko odrekli. Pogosto se zgodi, da na začetku prijemajo manjši primerki in šele nato večji, saj je ostriž jatna riba. Pomembna je tudi vztrajnost, zlasti ko odkrijemo njihovo skrivališče.

Pri držanju ostriža za gobec moramo biti previdni, ker z neprevidnim ravnanjem lahko poškodujemo zlasti večje

Navadni ostriž je zelo zanimiva ribolovna riba. Foto: Salvatore Perrone.

Večji primerki, kot je tale na fotografiji, so pri nas razmeroma redki, a jih bomo našli z nekaj vztrajnosti. Foto: Salvatore Perrone.

Večji primerki ostrižev, kot je tale, so pri nas zelo redki. Foto: Pixabay.

primerke. Ostriža pravilno primemo tako, da ga s palcem primemo za gobec, s preostalimi prsti pa pritismo na spodnji del vratu, da je riba čim bolj poravnana.

Kje najraje lovim ostriže?

V revirjih RD Vevče, kjer sem član, je ogromno ostrižev. Povprečna velikost ulovljenih je od 10 do 30 cm. Moj osebni rekord znaša 45 cm; tolikšnega ostriža sem ujel pred leti na Ljubljani. Po več kot eni uri premetavanja različnih vab je prijel na potezanko. V prejšnji sezoni sem opazil tudi večje primerke, ki jih bom poskušal uloviti letos.

Na spodnjem revirju Ljubljance (47A), kjer je dovoljeno loviti ostriže tudi z umetnimi vabami, je kar nekaj dobrih ribolovnih mest, kjer bomo ostriže zelo uspešno lovili. Sam najraje lovim pri Papirnici Vevče, kjer sem ujel že kar nekaj, za naše razmere kapitalnih ostrižev. Na omenjenem delu Ljubljance so v vodi betonske ovire, ki so ostale po izgradnji mostu, kar ostrižem in drugi plenilkam zagotavlja odlično skrivališče, kjer v zasedi čakajo svoj plen. Sam sem poskusil loviti ostriža s tehniko vijačenja tudi na kar nekaj drugih revirjih v Sloveniji in na Hrvaškem. V Sloveniji sta mi najbolj všeč ribnik Opekarna na Vrhnikih in Cerkniško jezero.

Na sosednjem Hrvaškem je v zadnjih nekaj letih po zaslugi lokalnih ribičev nastal pravi raj za vse ljubitelje tovrstnega ribolova. V sklopu Ribnjaka Kupa je tako imenovano Garbolino jezero, kjer so načrtno naselili veliko ostrižev. Trenutni rekord naj bi znašal 38 cm, kar pa, menim, ne bo

za dolgo. Vsako leto organizirajo tudi kar nekaj tekmovanj v lovu ostrižev s tehniko vijačenja. Svetovno znano tekmovanje v lovu ostrižev poteka na Skandinavskih jezerih, kjer se med seboj pomerijo profesionalne ekipe. Tekmovanja si lahko ogledate na Youtube kanalu (Perch Pro). Žal pri nas ne poznamo takšnih dogodkov.

Še nekaj izkušenj

Pred nedavnim sem se odpravil na domačo reko z željo, da bi ujel kakšnega popadljivega lepota. Za ribolov sem sestavil svoj najljubši komplet za lahko vijačenje: palica dolžine 210 cm in teže od 3 do 14 g, na kateri imam manjše kolesce: velikosti 2000 z vrstico debeline 0,08 mm. V škatlo sem zložil nekaj silikonskih ribic, rakcev in trnkov jig ter se počasi odpravil na ribolovna mesta.

Ob samem prihodu na ribolovno mesto sem nekaj časa opazoval dogajanje na vodi, da bi poskušal ugotoviti, če so ostriži aktivni, saj je bila ura že blizu dvanajste. Aktivnosti nisem opazil, zato sem se odločil poskusiti že preverjeno taktiko. Na trnek jig, teže 5 g, sem namestil 6 cm dolgo silikonsko ribico v barvi zelenike. Sledil je prvi met. Vabo sem spustil na samo dno in počasi začel navijati kolesce. Po samo nekaj obratih ročice na kolescu sem začutil prijem, ker pa je bil prvi met in še nisem bil »ogret«, sem prehitro zategnil in zgrešil. Že naslednji met je bilo drugače. Vaba je poletela na isto mesto, spust do dna, nekaj obratov ročice in »bam«, prijem. Tokrat sem pred zategom preštel do tri in nato zategnil, kar mi je prineslo lepega ostriža, dolgega kakih 25 cm. Po fotografiranju za spomin je odplaval nazaj, jaz pa sem nadaljeval z ribolovom. Sledilo je še nekaj manjših rib. Po približno pol ure ribolova na istem mestu in ujetih nekaj ribah se je dogajanje ustavilo. Po mojih izkušnjah se je jata premaknila drugam. Odpravil sem se nekaj metrov višje po toku, kjer sem predvideval, da bi se lahko skrival še kakšen primerek. Po nekaj metih brez akcije sem se odločil za menjavo vabe, namesto ribice sem uporabil raka. Že ob prvem metu sem začutil prijem, a brez uspeha. Naslednji met sem raka spustil do dna in ga začel počasi vleči po dnu, da se je ob vsakem premiku dvignil oblček mulja z rečnega dna in tako še bolj oponašal pravega raka. Po nekaj minutah je sledil prijem. Spet sem počakal nekaj trenutkov, da bi ostriž še dodatno vsrkal vabo, in nato zategnil. Na prvi občutek in po boju sodeč sem mislil, da gre za kapitalnega ostriža, a se je na koncu izkazalo, da je bil samo dober borec, ki je meril okoli 20 cm. Na žalost tisti dan nisem ujel nobenega kapitalca, upam pa si trditi, da bo naslednjič že drugače.

Nenad Crnomarković

Ribonov ni več lovil iz zasidranega čolna, ampak brez sidra. Ni jih lovil s klasično navezo, ampak na kaburo. Avtor: Jurij Mikuletič

DEČEK, KI JE KABURAL

Ni bilo pred davnimi časi, morda kakšno sezono je od tega, ko je na slovenski obali zapihala že druga jesenska burja in naznanila zimo. Vsi izkušeni športni ribiči so kot vsako leto govorili, da se sezona ribolova na ribone končuje in začenja lov molov in sip. Deček jim je veliko sezon sledil, a opazal je, da ribolov ribonov v zimskih dneh ni več tako uspešen kot nekoč. Opazil je, da mu ribon velikokrat prime, ko vleče sidro za premik čolna.

Dečku se je zato porodila ideja, da je bolje loviti brez sidra, ker ribona privlači, če se vaba premika. Dognanje mu ni dalo miru in pozanimal se je, kako drugje, na drugih morjih, lovijo ribone in njim podobne ribe. Kaj kmalu je naletel na pisane vabe s slikonskimi trakovi in bleščečimi utežmi. Deček je šel do ribičev in rekel: »Poglejte, tole, na Japonskem lovijo ribone in podobne ribe tudi pozimi, uporabljajo pa vabe, imenovane kabura.« Ribiči so večinoma odmahovali, češ, ne moreš ujeti ribona na nekaj tako čudnega, ker je ribon zelo izbirčen in prebrisan, in to še posebno pozimi, ko sploh ne prijema na vabe.

Deček se jim je trudil razložiti, da se na kaburine trnke lahko zatakne trakove sipinega mesa in da na tak način uspešno lovijo tudi na hrvaški obali. Prepričevanje ni zaleгло. Prvo zimo je deček poskušal na manjše vabe inchiku, ki mu jih je priporočal prijatelj iz druge dežele. Z njimi je uspešno lovil manjše ribone, posrečil se mu je tudi ulov enega brancina.

Naslednjo sezono, po uspešnem poletnem ribolovu škombrov in orad, je znova napočil čas lampug, za njimi pa je ponovno prišla zima. Večdnevna burja je ponovno zapihala. Večina ribičev je kot po navadi odnehala z lovom ribonov in se posvetila drugim ribam.

Deček je ponovno obudil svojo idejo o ribolovu na ribone z umetnimi vabami. Tokrat je imel vrhunsko palico taijigging (»tai« v japonsščini pomeni ribon) priznanega japonskega proizvajalca. Na kolescu je imel tanko vrvico, ki mu je omogočala neposreden stik z vabo. Skratka, čisto posvetil se je takšnemu ribolovu.

Ribonov ni več lovil iz zasidranega čolna, ampak brez sidra. Ni jih lovil s klasično navezo, ampak na kaburo. Na kaburine trnke pa je nataknil trakove sipe.

Sprva so ribiči, ki so dečka opazovali in ga videli, kako prepušča svoj čoln toku in vetru, menili, da se je namenil na lov sip in kalamarov. Ko pa je prišel v mestni mandrač, ribiči niso mogli verjeti svojim očem. Deček je imel v vedru lepe ribone! Tako je bilo dan za dnev, vse dokler se niso opogumili in poskusili tudi sami. Začetki so bili težki, saj so se morali privaditi, tako kot na začetku deček. A tudi njim je na nov način uspelo ujeti prav lepe ribone tudi v zimskih mesecih. To je dečka zelo razveselilo, ker tako na morju ni več kabural sam.

Zgodbo smo slišali v Koprskem mestnem mandraču, šušljati se je začela med ribiči, ki se pogosto srečujejo ob svojih čolnih. Morda pa gre le še za eno ribiško štorjo ...

Peter Kodre

SKORAJ ŽE POZABLJENI POSNETKI GENERACIJ PRED NAMI (1. del)

Pred nekaj tedni sem med pregledovanjem škatlic s svojimi najljubšimi posnetki naletel na nekaj, kar mi je dobresedno polepšalo dan, obenem pa tudi spodbudilo k pisanju tega članka. Veliko nas nosi s seboj za vodo precej muh. Drugi muharji prisegajo na zgolj peščico preizkušenih posnetkov. Najpogosteje gre za kombinacije med obema skrajnostima, vendar le redko opazim, da še kdo uporablja posnetke, ki so sicer svetovno znani, ničlikokrat uspešno preizkušeni, pa vendar pri večini že praktično pozabljeni. Še huje je morda, da jih marsikdo od muharjev niti ne pozna.

Gre za muhe, ki so se zaradi trenutne poplave domišljajskih, svetlečih in brez dvoma izredno uspešnih sodobnih posnetkov povsem neupravičeno znašle na stranskem tiru, čeprav so v zelo verjetno odgovorne za veliko več ujetih rib, kot njihove sodobne naslednice. Deseterica izbranih, ki sledi, bo pri marsikomu priklicala kakšen lep spomin. Za vse, ki se bodo s katero od njih ali celo z vsemi srečali prvič, bodo morda predstavljale idejo ali vsaj željo po preizkusu. Dandanes je namreč na številnih revirjih za uspeh dovolj že, da ribam ponudimo nekaj drugačnega.

Med prvimi ličinkami, ki sem jih spoznal, da so poleg naravnih vsebovale tudi svetleče dele, je bilo znamenito zajčje uho. Ta različica je imela zadek porebran z debelejšo zlato lameto in jo zato najdemo pod imenom »GRHE« (angl. gold ribbed hare's ear).

Tudi običajna različica brez la-

mete je ena najbolj znanih ličink in prav tako vredna omembe. Ponekod velja GRHE še vedno za eno nepogrešljivih, pri naših muharjih pa jo žal opazimo že zelo poredko. Svetleča lameta je poleg same oblike ličinke, ki zelo dobro posnema marsikaj, tisti dodatek, ki lahko predvsem v slabši vidljivosti pomaga sprožiti znani prirojeni ribji odziv in omogoči prijem. Znamenita siva barva preje iz postrizenega zajčjega ušesa, ki je izvirna pri tej muhi, je polna krajših in svilenih dlačic, ki dajo muhi posebni izgled. Oprsje je klasično prekrita s fibrami fazanovega peresa, kot pri večini posnetkov ličink v zgodovini. Prav tako je iz omenjenih fiber lahko sestavljen tudi rep, čeprav je zanj v izvirniku prav tako uporabljena zajčja dlaka enake barve kot za zadek in oprsje. Obstajajo tudi druge barvne različice, sicer vse pobarvane izpeljanke, ki jih prav tako lahko uporabimo po svojih željah in potrebah. Prav tako je mogoče v različnih velikostih muho GRHE uporabiti za marsikatero priložnost, saj jo lahko uporabimo od najmanjših, nekeje od številke #20, pa do zelo velikih (#4). Takoj lahko ugotovimo njeno široko uporabnost in glede na izbrano barvo ter velikost uspešno lovimo praktično povsod. Brzice, plitvine, tolmuni ali počasni deli rek so mesta, kjer se velikokrat izkaže kot prava izbira. Vsekakor ne velja brez razloga za eno najbolj vsestranskih ličink v zgodovini muharjenja.

»Ritz - D« je nekakšna sorodnica že omenjene GRHE, saj prav tako vsebuje svetlečo komponento, vendar je le-ta v oprsju ličinke. Je nekakšna predhodnica zdaj zelo razširjenih muh s svetlečimi kroglicami. Charles C. Ritz se je rojen v znameniti

hotelirski družini, muharjem pa je zapustil marsikateri izum s področja muharjenja in jih opisal v knjigi A Flyfisher's Life, v kateri je med drugim opisoval tudi spomine z ribolovov po svetu. Med drugim je muharil tudi v Sloveniji. V izvirniku je imela muha Ritz-D na oprsju navito bakreno žico, za zadek pa navito pavjo fibro, ki jo lahko prav tako, zavoljo obstojnosti muhe porebramo z žico. Oprsje je prekrito s fibrami peresa fazanovega repa, ki jih prav tako uporabimo za rep, čeprav obstajajo tudi različice, ki imajo za rep fibre peresa zlatega fazana ali kaj drugega. Najbolj elegantno je, da uporabimo za rep in oprsje iste segmente, ki jih povijemo po hrbtišču in z ostankom tudi prekrijemo oprsje. Tako ulovimo dve muhi na en mah. Tudi tu nismo omejeni z velikostjo muhe in lahko uporabimo zelo različne velikosti. Morda smo rahlo omejeni pri najmanjših velikostih zaradi pavjih fiber, še vedno pa lahko z lahkoto izdelamo posnetke v velikostih od 16 do 6. Še pred nekaj desetletji je bila to nepogrešljiva ličinka in ne vidim razloga, da bi bilo dandanes kaj drugače.

»Killer bug« (huda uš) je naslednja izredno enostavna muha znanega angleškega avtorja in ribiča Franka Sawyerja, ki ga večina muharjev pozna po popularni ajdovki. Gre za barvno sivo/rjavo/črno kombinacijo volne (Chadwick's 477), navite na hrbtišče trnka, s katero se po

njegovih zapisih dobro posnema ličinke šašev, postrance in ličinke hroščev. Prav smešno enostavna muha je verjetno še najbolj blizu ličinkam šašev s tulci, ki jih marsikdo med nami dobro pozna in uporablja. Kaj pa je razlog, da je omenjena muha tako uspešna, pa verjetno vedo samo ribe. V specializiranih muharskih trgovinah lahko kupimo nadomestke za omenjeno volno, vendar lahko po mojem prepričanju uporabimo karkoli podobnega. V vsakem primeru bo izdelava muhe enostavna in hitra, muhe pa nam ne bo žal za predložke tudi na najbolj zapletenih in nedostopnih mestih, kjer obstaja velika verjetnost, da jo izgubimo, saj jih lahko v slabi uri naredimo tudi nekaj deset.

»RS2« je muha, ki evropskim muharjem, ki raje posegajo po preverjenih puhovkah, ni tako znana. Pri njej ne gre za starejšo muho, pač pa za že sodobnejšo, ki za rep že uporablja t.i. »micro-fibets«. Avtor je ameriški vezalec azijskih korenin Rim Chung, ki je prvo takšno muho opisal sredi

sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Gre za majhne posnetke stadijev predzadnje levitve (levinke) drobnih enodnevnih na vodni gladini. Omenjeni trenutek v življenju enodnevnice je za muharja najpomembnejši, saj je v tistem trenutku enodnevnica tudi najbolj ranljiva in posledično najbolj zaželena in iskana s strani rib med rojenjem.

RS2 leži nizko na vodni površini in njeno telo zaradi repa ne sega pod njo kot pri puhovkah. Tudi količina puha, ki jo uporabimo za krilca, je malo manjša, saj zadostuje približno polovica peresca. Namesto izvirne preje pižmovke uporabljamo tudi mnoge druge nadomestke, za krilca pa tudi umetne materiale (polipropilen). Najbolj je uporabna v majhnih izvedbah od številke 18 do 24 in z njo uspemo prelistati tudi najzahtevnejše ribe, ki samozavestno krožijo in zavračajo vse, kar ni podobno tistemu, kar iščejo. Poleg izvirne sive je zelo uporabna tudi olivna barva in rumena in bo zelo všeč vsem, ki nimajo radi rednega sušenja puhovk, saj ostanejo na gladini veliko dlje, so pa tudi dobro vidne, kljub majhnim velikostim.

*Med prvimi ličinkami,
ki sem jih spoznal,
da so poleg naravnih
vsebovale tudi svetleče
dele, je bilo znamenito
zajčje uho. .*

»**PRS vrbnica**« (Pat's Rubberlegs Stonefly) je še ena v nizu enostavnih muh, za katere bi bila velika škoda, da potonejo v pozabo, čeprav je stara šele četrto stoletje. Zelo enostaven posnetek je delo Pata Benneta, ki je muho prvič uporabil leta 1995. Takrat je uporabil šiviljske elastike in rjave čenile, zdaj pa imamo na voljo že marsikaj sodobnejšega. Bistvo muhe je izrazita silhueta, ki ji dajejo posebno težo gibljive noge. Zopet gre za zelo enostaven posnetek, ki ga hitro navežemo. V različnih barvnih kombinacijah lahko posnemamo marsikaj. Elastične noge uvežemo v smeri naprej, nato še par ali dva (do tri) bočno in zadnji par v smeri nazaj. Tako posnemamo tipalke, noge in rep. Zelo uspešno lahko z muho lovimo tudi v počasnejših predelih voda, verjetno prav po zaslugi gibljivih nog, ki dajejo muhi značilnost živga. V ZDA muho zelo veliko uporabljajo tudi pri muharjenju s čolna med spustom po rekah. Je ena najpomembnejših muh v navezi dveh ali treh, kar je tam povsem običajno. Največkrat je prav ta muha odgovorna za tiste ulove v dnevu, ki si jih velja zapomniti, čeprav v Sloveniji opažam vedno manj in manj vrbnic, se njena upravnost ne zmanjšuje. Prej obratno, saj lahko z različnimi obtežitvami z njo dosežemo tudi velike globine in ribe, ki jih marsikdo ne doseže. Čeprav je osnova lovnosti muhe verjetno njena silhueta, si jo lahko priskrbimo v najrazličnejših barvnih kombinacijah, le da je verjetno najuspešnejša rjava s temnimi nogami.

Tomaž Modic

V SPOMIN

Andrej Šalika

(1937–2021)

V 84. letu starosti nas je zapustil eden najstarejših članov RD Murska Sobota. V mladosti je odrasčal ob reki Muri, pozneje se je preselil v Mursko Soboto, kjer smo ga srečevali ob okoliških gramoznicah. V minulih letih je bil tudi član upravnega odbora. Bil je prejemnik I., II. in III. reda za ribiške zasluge RZS.

Ob vodi je bil vedno nasmejan; znal je razveseliti tudi druge ribiče. Ribiči RD MS ga bomo ohranili v lepem spominu.

Maksimiljan Knez

(1937–2021)

Po koncu življenjske poti našega dragocenega člana ostane topel spomin na človeka, prijatelja in ribiča. V drugi polovici marca nas je prizadela žalostna novica, da je naše vrste zapustil dolgoletni član ribiške družine Maksimiljan Knez - Maks.

Maks, tako smo ga klicali ribiči, je odrasčal pod zelenim Pohorjem v Kovači vasi. Z delom je začel v tovarni Impol, mimo katere šumi potok Bistrica.

Naravo in bistre potoke je vzljubil že v svoji mladosti. Delo v tovarni mu ni dopuščalo veliko časa za njegov priljubljen hobi, ribolov. Spoznal je, da bivanje v naravi in ribolov pomenita veliko sprostitiv.

V RD Slovenska Bistrica se je vpisal 1963. leta. Kmalu zatem je opravil ribiški izpit. Maks je na samem začetku svoje ribiške poti pokazal, da je motiviran in delaven ribič. Hitro se je naučil osnov ribogojstva, vlaganja rib in elektroodlova.

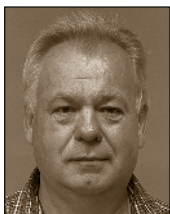
Maks je bil vselej pripravljen priskočiti na pomoč. Bil je nepogrešljiv člen na vseh delovnih akcijah, pri vlaganju, odlovu in krmljenju rib. Vse zadane naloge v RD je opravljal z velikim veseljem in zavzetostjo. Za svoje delo je že leta 1984 prejel znak za ribiške zasluge, sledili so naslednji znaki: leta 1989 red za ribiške zasluge III. stopnje, leta 1993 red za ribiške zasluge II. stopnje, leta 1999 red za ribiške zasluge I. stopnje. Za uspešno delo v RD je leta 2008 prejel priznanje *zaslužni član ribiške družine*.

Maks bo ostal v našem spominu vedno nasmejan, poln pozitivne energije, vedno pripravljen pomagati kot ribič ali gasilec. Vedeli smo, da mu zahrbtna bolezen povzroča težave, a s pozitivno energijo mu jo je uspelo premagati. Na njegov obraz se je vrnil masme. S sinom sta delala načrte, kako bosta šla na ribolov. Vendar je odšel potihoma, nenadoma, in to v času, ko se narava prebuja iz zimskega spanja. Ob takih dogodkih se sprašujemo, zakaj je narava tako neusmiljena. Maksa bomo ohranili v lepem in spoštljivem spominu.

RD Slovenska Bistrica

Franc Princ

(1953–2020)

Ribič RD Velenje je pretresla vest, da se je v decembru 2020 od nas poslovil dolgoletni član Franc Princ. Njegovo delo je bilo vedno cenjeno in prijatelji, s katerimi se je družil, so povedali, da je svoje delo vedno opravil z veliko natančnostjo in veseljem. Za opravljeno delo je prejel red za ribiške zasluge z listino III. stopnje. Bil je strasten tekmovalec v lovu rib s plovcem. Imel je veliko lepih lastnosti, med katerimi so tudi ribiška

vzornost, požrtvovalnost in izjemna pripravljenost tvorno sodelovati v različnih aktivnostih ribiške družine. Za vse, kar je dobrega storil za našo RD, se mu najlepše zahvaljujemo. Člani RD Velenje se ga bomo spominjali z velikim spoštovanjem.

RD Velenje

RIBIŠKI MARATON

V pričakovanju prvomajskih počitnic sem si za nas tri zamislil nekaj posebnega, in sicer ribiški maraton, kot smo pozneje to poimenovali. Bili so štirje dnevi ribolova na različnih vodah, kar bi bil za nas največji ribiški zalogaj doslej.

Priprave na naše ribolovne dni so se začele že veliko prej. Nekaj tednov sem vsak dan spremljal vremensko napoved za Ljubljano in Brežice. Kot se verjetno spomnite, je bil letošnji april muhast kot že dolgo ne in čeprav nimam nič proti dežju, se ribolova v naliču ne veselimo. Napoved se je spreminjala večkrat na dan, a najpomembnejša sprememba je bila, da je bila kakšen teden pred začetkom počitnic ukinjena omejitev gibanja po regijah – dolgo sem si namreč želel loviti v vodah RD Brežice in kar nekaj sred in četrtkov zapored sem preverjal spremembe pri omejitvah. In končno je vse kazalo, da nam bo kmalu uspelo.

Tilapije so v svetu priljubljene ribe zaradi svojega okusa ter preprostega gojenja. V Topli strugi se odlično počutijo prav zaradi tople vode, ki jim omogoča, da preživijo naše hladne zime. S svojimi ostrimi bodicami na koncu plavuti lahko tudi zelo zbedejo, zato smo po Tomaževem nasvetu imeli s seboj rokavice (še enkrat hvala, Tomaž).

Da se nam obeta nekaj izjemnega, potrjuje tudi dejstvo, da sem prvič po letu 2010 vzel dva dni dopusta (pred tem sem bil samozaposlen in dopusta ni bilo), ostal je le še en korak: dogovoriti se z ženo. Na njeno vprašanje, kaj bomo počeli sedaj, ko sem vzel dopust, sem odgovoril: »Mi trije bomo vsak dan lovili ribe, ti pa ... greš lahko z nami, če želiš.« Verjetno je jasno, da ni bila navdušena.

Prvi dan, v četrtek, sva se s Filipom sama odpravila na Krimsko jezero. Napovedano je bilo oblačno vreme z dežjem. Kot naročeno. Krimsko jezero je namreč priljubljena izletniška točka, kar pride do izraza predvsem v lepem vremenu, zato sva se midva odpravila tja, ko temu ni bilo tako. Pri jezeru sva bila skoraj sama, dokler naju ni prišel obiskat še ribiški kolega Toni, ki je z nama prebil nekaj ur. Lovila sva na dnu, s krmilnikom. Minila je kakšna ura in pol in še nič ni kazalo, da bi ribe že odkrile najino vabo. Vremenske razmere so se spreminjale kot za stavo, v bistvu je manjkalo samo še sneg, pa bi v enem dopoldnevu imeli vse štiri letne čase. Vmes smo kakšnih 15 minut prebili v zavetju smrek, saj je bil dež premočan. Nekaj pa se ni spremenilo – ribe niso prijemale. Medtem ko sem čakal, da se bo začelo kaj dogajati, sta Toni in Filip šla okoli jezera poskusit srečo. Medtem ko ju ni bilo, se je konica moje palice rahlo zatresla zaradi rdečeočke in pozneje še dosti bolj zaradi klana. V vmesnem času sta fanta s črvom na trnku ujela nekaj ostržev in, kot sta se pohvalila, smuča! Menda

je prijel skoraj takoj, ko sta vrgla trnek s črvom. Snel pa se je, tik preden bi ga zajela s podmetalko. Jaz tega sicer nisem videl, a sta fanta zagotavljal, da je vse res in doslej mi še nista lagala ...

Je pa zagotovo res, da sta ob vrnitvi, kakšnih 25 metrov od mojega položaja, zagledala jato krapov, ki so plavali tik pod gladino. Vabo sta vrgla mednje, a jih črv ni zanimal. Prinesel sem jima nekaj zrn koruze in še preden sem prišel nazaj do palice, je Filip že vlekel ven prvega krapa. Čisto majhna globina in koruza je bila dobitna kombinacija. Prvi krap je Filipu sicer pobegnil, a kmalu je bil na vrsti drugi, ki pa ga je uspešno pripeljal do obale.

Tilapij je bilo resnično ogromno, fanta pa sta uživala, saj so precej borbene ribe.

Ni trajalo dolgo in tudi sam sem svojo palico s stojalom prinesel do njiju (po preostalo opremo sem poslal Filipa, da sem imel malo več časa, da bi tudi sam kaj ujel). Čeprav so se krapji zadrževali blizu površine, je tudi meni kmalu prijel prvi na krmilnik in nato še drugi. Nato so prenehali. Sonce se je skrilo, začelo je pihati, nato še deževati. Med najmočnejšim naličvom se je konica palice stresla še enkrat in ven smo potegnili še četrtega krapa. Vse, kar nama je potem preostalo, je bilo, da sva pospravila opremo in

premočena odšla. Prva etapa našega ribiškega maratona se je končala, naslednja pa je bila že pred nami.

Borbene tilapije

Odkar sem pred časom izvedel, da v Topli strugi pri Čatežu plavajo tilapije, sem želel loviti tam. Na spletni strani sem prebral, da tam ribolov poleti in jeseni ni mogoč zaradi popolne poraščenosti z zelenjem, tako da se nam je že malo mudilo. V četrtek popoldne, po ribolovu v Podpeči, sem od dveh ribiških kolegov dobil koristne informacije o ribolovu v Topli strugi. Tomaž in Jure sta mi razložila vse, kar sem moral vedeti za naslednji dan (hvala fanta) in v petek zjutraj smo odrinili proti Dolenjski. Po odličnih navodilih smo vodo zlahka našli, avto smo parkirali povsem zraven (lahek dostop in možnost parkiranja sta vedno zelo koristna, ko loviš v novem revirju) ter začeli z ribolovom. Seveda se nam je mudilo, saj smo bili vsi navdušeni nad novo izkušnjo in tudi o požrešnosti tilapij smo veliko slišali, zato smo komaj čakali, da se bomo lahko prepričali.

Fanta sta lovila na plovce, z zrnno koruze na trnku, jaz pa sem se odločil za vijačenje z najlažjo opremo, ki jo imam. V bistvu je bila izbira opreme kar primerna – po koncu ribolova

»Ja, ati, čisto zraven si vrgel, ga vidiš sedaj?« Videl sem plovca enega svojih predhodnikov pa tudi svojo vabo, ovito okoli veje nekaj centimetrov stran. Očitno je bilo, da sem povsem iz forme kar zadeva vijačenje. Ni mi preostalo drugega, kot da sem strgal pletenico in navezal novo predvrstico. Za razliko od mene pa je fantoma šlo odlično. Ko sta vrgla vabo v vodo, se plovec ni imel časa niti postaviti pošteno, ko ga je že vlekle pod vodo. Ko je Filip zategnil, je sledilo še presenečenje – tilapije so precej borbene ribe za svojo velikost (ves dan smo lovili primerke do približno 20 centimetrov). Že od začetka sta bila nad njimi zelo navdušena. »Te je pa bolj zanimivo loviti kot rdečeperke,« je rekel eden od njiju. Metala sta jih ven kot po tekočem traku – v bistvu je tako rekoč vsak met pomenil tudi prijem.

Jaz pa sem imel precej manj uspeha. Nikakor nisem uspel prepričati katere od rib, da bi ugriznila v vabo, ne glede na to, kaj sem navezal. Po drugi strani pa se je koruza izkazala kot super odločitev. Po kakšni uri in pol smo se premaknili na nov prostor, še bližje termam Čatež (njihove hiške smo opazovali z oddaljenosti nekaj sto metrov) ter nadaljevali po starem – veliko uspeha za fanta in koruzo, nič uspeha zame in umetne vabe.

Vmes sem nekajkrat nahrulil fanta, ki sta z laksom naredila tako

Seveda se odvezovanju, rezanju, prepričanju, ponovnem zavezovanju in tako naprej tudi tokrat nismo izognili. Tokrat sem ju pustil, da sta se nekaj časa sama ukvarjala z reševanjem zapleta.

Prvi krap ribiškega maratona. Sledilo jih je še precej, a ta je bil največji. Foto: T. Janežič.

Najmanjši krap, kar jih je kdo od nas kdaj videl. Vse do dvajset minut pozneje, dokler ni Tim ujel še nekaj centimetrov manjšega.

smo opremo za beličarjenje obrisali ter pospravili, saj v vodah naše ribiške družine v maju ni dovoljen ribolov s plovcem, se pa je naslednji dan odprl lov na ščuko, tako da mi je nekaj vaje v vijačenju dan prej prišlo še kako prav.

Medtem ko se je Filip pripravljal na prvi met, je Tim pokazal na grm na drugi strani vode in rekel: »Glej, tam pa visi en plovec.« Kmalu je odkril še enega: »Poglej, na tisti veji levo.« In svoj prvi met z umetno ribico sem vrgel točno na tisto vejo!

zmedo, da je bilo tudi njuno navezo treba prerezati in zavezati na novo. Lovili smo precej blizu obale z majhno globino (za kaj dlje ni bilo potrebe) in posledično bi lahko ob potegu zategovala bolj na rahlo, a nista. Zategnila sta, kot da lovita na globini vsaj deset metrov, tako da je plovec odletel do palice in se ovijal okoli na vse mogoče načine. Spomnim se, da je bil dvakrat kregan Tim, enkrat pa še Filip.

Tilapije pa niso bile naš edini ulov. Tim je uspel ujeti krapa, dolgega dobrih 20 centimetrov, in približno pol ure pozneje še enega, malo krajšega. Verjetno najmanjši krap, kar ga je kdorkoli od nas kdaj videl. In to je Timu dalo pravico, da se je hvalil, da je ujel več vrst rib kot midva skupaj, in to kar dvakrat več!

Okoli 14. ure smo pospravili opremo in se odpravili proti Ljubljani. Res smo se dogovorili za ribiški maraton, a morali smo priti do Ljubljane, v službi pobrati njuno mamo, pohiteti domov, vzeti skakalno opremo ter se odpraviti v Mostec, kajti ob 17. uri je Filipa že čakal trening smučarskih skokov. Morda tudi zaradi treninga je Filipa zmanjkalo takoj, ko smo prišli do avtoceste in spal je vso pot do Ljubljane, medtem ko sva se s Timom pogovarjala o ribah in nadaljevanju ribiškega maratona. V Čatežu smo ujeli okoli štiri kilograme tilapij ter dva majhna krapa, naslednji dan pa nas je čakalo nekaj popolnoma drugega. A več o nadaljevanju in zaključku našega maratona v naslednji številki.

Blaž Dominik

CORE-X4

VZDRŽLJIV /// ODPOREN /// VODOODPOREN

X-POWER
ZUNANJA BATERIJA
5.000 MAH

X-ARMAND
ZAPESTNI TRAK

X-CAR
AVTOPOLNILEC
IN NOSILEC

CROSSCALL predstavlja pametni telefon CORE-X4, ki združuje tehnologijo, trajnost in design. Trije trdni razlogi, da verjamete v učinkovitost tega pametnega telefona, ki ima 3 letno garancijo in vas bo spremljal pri vseh dejavnostih na delu in v prostem času. V DNK te francoske znamke so zapisani vzdržljivost in odpornost proti tekočinam ter padcem. CORE-X4 ima vgrajeno tudi tehnologijo X-LINK™, ki omogoča uporabo z inovativno dodatno opremo CROSSCALL.

VEČ NA: **CROSSCALL.COM**

OUTDOOR MOBILE PHONE & IT S.R.L. - INCASSO PER IL SERVIZIO CLIENTI

PRIPRAVA JEDI IZ SLADKOVODNIH RIB IN NJOKOV

NJOKI S PREKAJENO RIBO IN MLADO ŠPINAČO

Tokrat vam Gojko predlaga, da pripravite okusno jed iz njokov in omake iz mesa sladkovodnih rib. Njoke lahko kupite že pripravljene v vsaki živilski trgovini, lahko pa jih naredite sami. Zaupal vam bo, kako jih pripravite kar doma, s čimer bo vaša jed še bogatejša. Zaupal vam bo tudi recept iz svoje beležnice za pripravo njokov s prekajeno ribo in mlado špinačo.

Pripravite njoke sami

S valjkom se po italijansko reče gnocchi. Praviloma so krompirjevi, če je drugače, je to jasno označeno. Tudi ta jed izvira iz Italije, pri nas se je udomačilo pogovorno ime njoki.

Za dobre njoke velja, da morajo biti rahli. Osnova zanje je dober krompir, ki mora vsebovati veliko škroba. Gojko predlaga, da vzamete star krompir z belim mesom in hrapavo lupino. Za najprimernejšo sorto krompirja za njoke velja *Désirée*.

Krompir najprej temeljito operemo. Najbolje je, da izberemo manjše, podobno velike krompirje, saj bodo kuhani hitro in sočasno. Krompir skuhamo v olupku. Čas kuhanja se giblje od 30 do 60 minut. Stopnjo kuhanosti najlažje preverimo s tankim nožem, ki ga zabodemo v krompir. Kuhan krompir takoj odcedimo, še vročega olupimo in pretlačimo, saj ga lažje obdelamo, masa pa postane mehka in voljna. Namesto tlačilke lahko uporabite navaden strgalnik, s katerim kuhan krompir grobo nastrgamo. Na sredini naredimo jamico, v katero dodamo nežno razžvrkljana jajca, sol in maščobo. Gojko predlaga, da za maščobo uporabite maslo. Po vrhu potrosimo malo moke, drugo pa pustimo ob strani in jo dodajamo po potrebi. Poskusite dodati še malo naribanega parmezana. Uporabite pol mehke in pol ostre moke, lahko dodate tudi čisto malo drobtin. Sestavine hitro in nežno zgnetemo, da dobimo enotno testo. Pomembno je, da smo pri gnetenju hitri, saj so drugače njoki trdi.

Njoke lahko uporabimo takoj, lahko pa jih zložimo na pladenj in zamrznemo. V zamrzovalniku se ohranijo do tri mesece.

Njoke kuhamo v vreli slani vodi. Ko jih stresemo vanjo, potonejo, po približno eni do dveh minutah pa se začnejo dvigati na površje. Za njoke velja, da so kuhani, ko priplavajo na površje. Ko so kuhani, jih s penovko poberemo iz posode in ponudimo z različnimi omakami ali pa kot prilogo številnim jedem. Krompirjevemu testu lahko dodamo tudi skuto, pečene buče, špinačo, šparglje, peso, tudi črnilo sipe ...

Priprava omak in polivk

Odlične omake ali polivke lahko pripravimo tudi iz sladkovodnih rib, bodisi iz toplotno obdelanega mesa svežih rib ali iz prekajenih rib. Zelo okusne so tudi polivke iz mesa rib in različnih vrst zelenjave (npr. špinače, blitve, špargljev, bučk, radiča, čemaža, regrata, graha, koromača, paradižnika ali druge zelenjave) ali gob. Lahko dodamo tudi začimbe (lovorov list, rožmarin, timijan, baziliko, origano) olive, kapre in sušen paradižnik. Pri začimbah in drugih dodatkih moramo paziti, da v omaki ali polivki ohranimo prvoten okus ribe in da ujamemo pravo harmonijo okusov, kjer druge sestavine ne bodo preveč izstopale.

Možnosti je zelo veliko, predlagamo, da poskusite najti mešanico, ki vam najbolj ustreza. Gojko v spodnjem receptu predlaga nekaj kombinacij k ribi. Mi smo jed pripravili iz prekajenih filejev postrvi, lahko pa uporabite tudi dimljenega krapa ali katero drugo dimljeno ribo.

Njoki s prekajeno postrvjo in mlado špinačo

Za pripravo jedi za 4 osebe potrebujemo:

- 600 g očiščenih prekajenih postrvi (lahko je tudi prekajen krap ali katera druga prekajena riba),
- 1 kg njokov,
- 200 g mlade špinače,
- 200 g stebelne zelene,
- 150 g bučk,
- 100 g čebule,
- 50 g česna,
- 200 g svežega češnjevega paradižnika,
- 120 g sušenega paradižnika,
- lupina in sok polovice neškropljene limone,
- 1,5 dl oljčnega olja,
- 1,5 dl ribje osnove,
- 50 g masla,
- 4 dl smetane za kuhanje,
- 4 trdo kuhana jajca,
- ščepec timijana,
- sol,
- poper.

V ponvi na olju in maslu dušimo drobno sesekljano čebulo. Ko postekleni, dodamo na kolesca narezano stebelno zeleno in česen ter nadaljujemo z dušenjem. Dodamo narezan sušen paradižnik, bučke in polovičke češnjevega paradižnika. Nadaljujemo z dušenjem, solimo, popramo in dodamo limonin sok ter naribano limonino lupino. Zalijemo še z ribjo osnovo in kuhamo 5 do 6 minut. Na koncu dodamo na koščke narezano prekajeno ribo, ki smo ji predhodno odstranili kožo in kosti, in smetano za kuhanje. Za nekaj minut pustimo na zmernem ognju.

Trdo skuhamo štiri jajca in jih olupimo. Prav tako pripravimo njoke. Ko so kuhani, jih odcedimo in operemo v mlačni vodi. Na krožnik damo mlado špinačo, nanjo položimo njoke in vse prelijemo z omako. Po vrhu naribamo trdo kuhano jajce. Ob jedi priporočamo suho vino rose, lahko tudi cviček.

Borut Jerše

Njoki s prekajeno postrvjo in mlado špinačo

